

Hallituksen esitys Eduskunnalle suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Lailla pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Laki sisältäisi myös ne aineelliset säännökset, jotka ovat tarpeen Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission yleissopimukseen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista liitetyn, Kiovassa toukokuussa 2003 strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi.

Ehdotettu laki sisältäisi nykyistä lainsäädäntöä vastaavan yleisen säännöksen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arvioinnista sekä tarkemmat direktiivissä edellytetyt säännökset tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista.

Ehdotetun lain mukaista suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointia sovellettaisiin sellaisiin viranomaisten valmistelemiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia ja jotka perustuvat lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen ja jotka luovat puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille.

Ympäristöarvioinnissa suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen laatisi osana suunnitelman tai ohjelman muuta valmistelua ympäristöselostuksen, joka sisältäisi tiedot suunnitelman tai ohjelman sekä tarkas-

teltujen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista. Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kuultaisiin yleisöä sekä viranomaisia. Laissa edellytettäisiin myös, että suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamiseen liittyviä ympäristövaikutuksia seurataan.

Esityksessä ehdotetaan myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia sekä maankäyttö- ja rakennuslakia muutettaviksi. Niihin tehtäisiin viranomaisen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevasta laista johdettavat muutokset.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että eduskunta hyväksyisi strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan sekä ehdotuksen laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Pöytäkirjan tavoitteena on edistää strategisen ympäristöarvioinnin ja siihen liittyvän yleisön osallistumisen avulla ympäristö- ja terveysnäkökohtien huomioon ottamista suunnitelmien, ohjelmien, toimintaperiaatteiden ja säädösten valmistelussa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Pöytäkirjan voimaansaattamislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	6
2.3. Nykytilan arviointi.....	9
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	11
4. Esityksen vaikutukset	13
4.1. Taloudelliset vaikutukset	13
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	14
4.3. Ympäristövaikutukset	14
4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	15
4.5. Vaikutukset suunnittelukäytäntöihin	15
5. Asian valmistelu	15
5.1. Esityksen valmistelu	15
5.2. Strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan valmistelu	16
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	17
6.1. Riippuvuus muista esityksistä	17
6.2. Kansainvälisten sopimusten ja veloitteiden vaikutus	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	17
1. SEA-pöytäkirja ja suhde Suomen lainsäädäntöön.....	17
2. Lakiehdotusten perustelut.....	23
2.1. Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista.....	23
2.2. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	33
2.3. Maankäyttö- ja rakennuslaki	34
2.4. Laki strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	34
3. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	34
4. Voimaantulo	35
5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	35
5.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	35
5.2. Suhde perustuslakiin ja käsittelyjärjestys	37
LAKIEHDOTUKSET.....	39
viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista ...	39

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 24 §:n muuttamisesta	43
maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	44
strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	45
LIITE	46
RINNAKKAISTEKSTIT	46
ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 24 §:n muuttamisesta	46
maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	47
ASETUSLUONNOKSET	49
viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista..	49
maankäyttö- ja rakennusasetuksen muuttamisesta.....	52
SOPIMUSTEKSTIT	54

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994), jäljempänä YVA-laki, tuli voimaan vuonna 1994. Laki koskee pääasias-
sa hankkeiden ympäristövaikutusten arvioin-
tia ja siinä noudatettavaa arviointimenettelyä.
Lain 24 §:ssä säädetään viranomaisille yleinen velvollisuus selvittää ja arvioida ympäristövaikutuksia myös suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa. Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutuksia arvioidaan myös muun lainsäädännön perusteella. Maankäytön suunnittelussa selvitetään ja arvioidaan kaavojen toteuttamisen ympäristövaikutuksia maankäyttö- ja rakennuslain säännösten mukaisesti. Alueiden kehittämissäädäntöön sisältyy yleinen velvoite arvioida lain tarkoittamien ohjelmien ja suunnitelmien ympäristövaikutuksia. Yleisiä, jo vanhempia ympäristövaikutusten selvittämis- ja arviointivelvoitteita sisältyy tai on sisältynyt myös komiteoista annettuun valtioneuvoston päätökseen, valtion toiminta- ja talussuunnittelua koskeviin valtiovarainministeriön määräyksiin sekä hallituksen esitysten laatimisohjeisiin.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutuksia selvitetään ja arvioidaan eri tavoin ja sisällöltään vaihtelevasti sen mukaan, millaisesta suunnitelmasta tai ohjelmasta ja siihen liittyvästä valmistelusta on kyse. Arviointin tarpeellisuus on kuitenkin usein selvitetty vasta suunnitelman tai ohjelman myöhäisessä valmisteluvaiheessa tai ei ollenkaan ja menettelytavat muun muassa osallistumisen suhteen vaihtelevat.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 2001/42/EY, jäljempänä SEA-direktiivi, annettiin kesäkuussa 2001. Direktiivin valmistelu nähtiin tarpeelliseksi tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista vuonna 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY, jäljempänä YVA-direktiivi, soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella. SEA-direktiivi sisältää Suo-

men nykyistä lainsäädäntöä tarkemmat määräykset tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnissa noudatettavista menettelytavoista ja arviointien sisällöstä. Ehdotettu laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista ja siihen liittyvät muun lainsäädännön muutosehdotukset ovat tarpeen SEA-direktiivin täytäntöönpanemiseksi. Direktiivi on tullut panna täytäntöön Euroopan unionin (EU:n) jäsenvaltioissa 21.7.2004 mennessä.

Ehdotettu laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista sisältäisi myös ne aineelliset säännökset, jotka ovat tarpeen YK:n Euroopan taluskomission, ECE:n, yleissopimukseen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (Espoon sopimus, SopS 67/1997) liitetyn strategista ympäristöarviointia koskevan pöytäkirjan, jäljempänä SEA-pöytäkirja, hyväksymiseksi. Pöytäkirjan tavoitteet ja pääasiallinen sisältö ovat samat kuin SEA-direktiivissä. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että eduskunta hyväksyisi SEA-pöytäkirjan sekä ehdotuksen laiksi sen voimaansaattamisesta.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Perustuslaki

Perustuslain (731/1999) 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Perustuslaillisen edistämismääräyksen on katsottu korostavan erityisesti muiden kuin varsinaisten asianosaisten vaikuttamismah-

dollisuuksia asioissa, jotka vaikuttamatta välittömästi näiden henkilöiden etuun tai oikeuteen muutoin vaikuttavat merkittävästi yhteiseen elinympäristöön tai henkilöä koskevaan päätöksentekoon.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

Laki ja asetus (792/1994) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä tulivat voimaan vuonna 1994. Lakia muutettiin vuonna 1999 (267/1999) YVA-direktiivin muuttamisesta annetun neuvoston direktiivin (97/11/EY) täytäntöönpanemiseksi ja samalla annettiin uusi asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (268/1999). Säädökset koskevat pääasiassa hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista säädetään YVA-lain 24 §:ssä. Tämä yleinen arviointivelvollisuus koskee viranomaisten laatimia suunnitelmia ja ohjelmia, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto voi antaa yleisiä ohjeita suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. YVA-laki ja -asetus eivät kuitenkaan aseta tarkempia sisällöllisiä tai menettelyä koskevia vaatimuksia arvioinnille.

Ympäristöministeriö on antanut YVA-lain 24 §:n 2 momentin nojalla ohjeet suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (Ympäristöministeriö 1998) sekä yhdessä sisäasiainministeriön kanssa ohjeet alueellisten kehittämissuunnitelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (Ympäristöministeriö ja sisäasiainministeriö 1999). Myös säädösehdotusten ympäristövaikutusten (Ympäristöministeriö 1998), taloudellisten vaikutusten (Valtiovarainministeriö 1998) ja yritysvaikutusten (Kauppa- ja teollisuusministeriö 1999) arvioinnista on annettu ohjeet. Eri hallinnaloilla on valmisteltu myös muuta ohjeistusta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Vuonna 2000 voimaantulleessa maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL, 132/1999) ja -asetuksessa (MRA, 895/1999) on toistaisek-

si yksityiskohtaisimmat säännökset suunnitelmien ympäristövaikutusten arvioinnin sisällöstä ja menettelytavoista kaavoituksen osalta. Laissa säädetään paitsi vaikutusten selvittämisestä kaavaa laadittaessa (9 §) myös kaavoitusmenettelyyn liittyvästä vuorovaikutuksesta ja viranomaisyhteistyöstä (62 § ja 66 §), kaavan vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten raportoinnista kaavaselostuksessa (29 §, 40 § ja 55 §) sekä valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista (199 §).

MRL korostaa ympäristöasioita sekä kansalaisten osallistumista ja avoimuutta maankäytön suunnittelussa. Arviointi suunnitellaan tapauskohtaisesti ja kaavaa laadittaessa on riittävän aikaisessa vaiheessa laadittava kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista (63 §). Lakia koskevaa hallituksen esitystä valmisteltaessa tuolloin vielä komission ehdotusvaiheessa ollut SEA-direktiivi voitiin ottaa huomioon.

Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä edellytetään vaikutusten arviointia, jos suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää tähän verkostoon. Arviointivelvoite koskee myös sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Luonnonsuojelulain 66 §:n mukaan viranomaisen ei ilman valtioneuvoston myöntämää poikkeusta saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos tämä arviointi- ja siihen liittyvä lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän edellä tarkoitettuja luonnonarvoja.

Natura -arviointeja on tehty sekä erillisinä, hankkeiden YVA -menettelyn yhteydessä, että kaavoituksen yhteydessä. YVA -menettelyn yhteydessä tehtävän arvioinnin vahvuutena on, että säädetty määrämuotoi-

suus tukee Natura -arvioinnin kirjallista raportointia ja varmistaa riittävän julkisuuden. Suunnitelmien yhteydessä tehdyistä Natura -arvioinneista on tähän mennessä käytännön kokemuksia ainoastaan kaavoituksen osalta eri kaavatasoilla.

Alueiden kehittämislaki

Yleisiä viittauksia vaikutusten arviointiin sisältyy vuoden 2003 alusta voimaan tulleen alueiden kehittämislakiin (602/2002) ja -asetukseen (1224/2002). Asetuksen 12 §:n mukaan alueiden kehittämislaisissa tarkoitettujen ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta vastaavien viranomaisten on selvitettävä ja arvioitava ympäristövaikutukset riittävässä määrin.

Suunnitelmien tai ohjelmien laatimista koskevaa muuta lainsäädäntöä

Edellä kuvatut maankäyttö- ja rakennuslaki, luonnonsuojelulaki sekä alueiden kehittämislaki asettavat sekä suunnitelmien tai ohjelmien laatimisvelvoitteita että ympäristövaikutusten arviointivelvoitteita. Tällaisia velvoitteita sisältyy myös hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi vesienhoidon järjestämisestä (HE 120/2004 vp). Näiden lisäksi suunnitelmien tai ohjelmien laatimista koskevia säännöksiä sisältyy muun muassa ulkoilulakiin (606/1973), lakiin maa-alueilla tapahtuvasta öljyvahinkojen torjunnasta (378/1974), lakiin aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (300/1979), kalastuslakiin (286/1982), lakiin valtion talousarviosta (423/1988), erämaalakiin (62/1991), lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta (733/1992), lakiin julkisista hankinnoista (1505/1992), jätelakiin (1072/1993), kuntalakiin (365/1995), maastoliikennelakiin (1710/1995), metsälakiin (1093/1996), lakiin pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta (1269/1996), maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin (329/1999), lakiin rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoimisesta (1353/1999), ympäristönsuojelulakiin (86/2000), vesihuoltolakiin (119/2001), arpa-jaislakiin (1047/2001) ja lakiin julkisesta työvoimapalvelusta (1295/2002). Lakien li-

säksi joitakin velvoitteita on säädetty asetuksella tai valtioneuvoston päätöksellä.

Hallintolaki

Hallintolaki (434/2003), joka on hallintoa koskeva yleislaki, tuli voimaan 1.1.2004. Laki korvasi vuonna 1982 annetun hallintomenettelylain (598/1982). Samalla kumoutuivat asiakirjain lähettämisestä annettu laki (74/1954) ja tiedoksiannosta hallintoasioissa annettu laki (232/1966). Laki sisältää hyvää hallintoa koskevat perusteet sekä hallintoasioissa noudatettavat menettelysäännökset. Hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvat keskeisesti muun muassa hallinnon oikeusperiaatteet, palveluperiaate, neuvonta ja viranomaisten yhteistyö. Lailla pyritään selkiyttämään viranomaisten velvollisuuksia tehtäviensä hoitamisessa sekä edistämään yksilöiden mahdollisuuksia osallistua itseään koskeviin asioihin perustuslain edellyttämällä tavalla.

Lisäksi laissa säädetään asian vireillöolosta ilmoittamisesta ja vaikutusmahdollisuuksien varaamisesta (41 §). Lakiin sisältyvät säännökset muun muassa tiedoksiantotavoista (55 §) ja tiedoksiannossa noudatettavista menettelyistä (59—63 §:t) sekä päätöksen perustelemisesta (45 §).

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

YVA-direktiivi annettiin vuonna 1985. Direktiiviä muutettiin vuonna 1997. YVA-direktiivi edellyttää, että todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien hankkeiden ympäristövaikutukset arvioidaan ennen kuin niiden toteuttamiseen myönnetään lupa. Vuonna 1993 EY:n komissio toimitti Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen YVA-direktiivin soveltamisesta ja tehokkuudesta. Yksi kertomuksen keskeisistä päätelmistä oli, että usein on liian myöhäistä arvioida ympäristövaikutuksia yksittäisten hankkeiden yhteydessä, koska hankkeen kannalta merkittäviä päätöksiä toimenpidevaihtoehdoista ja esimerkiksi sijaintivaihtoehdoista tehdään jo aikaisemmin.

sa suunnitteluvaiheissa. Myös pienten mutta monilukuisten hankkeiden yhteisvaikutusten arviointi oli osoittautunut ongelmalliseksi. Komissio antoikin vuonna 1996 ehdotuksen neuvoston direktiiviksi tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. SEA-direktiivi, jonka lyhenne tulee englanninkielisestä termistä strategic environmental assessment, annettiin 27 päivänä kesäkuuta 2001 ja se tuli voimaan 21 päivänä heinäkuuta 2001.

SEA-direktiivin tavoitteena on edistää ympäristönäkökohtien huomioon ottamista suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä. Tähän pyritään yhtenäistämällä menettelytapoja, joiden mukaisesti ympäristöön todennäköisesti merkittävästi vaikuttavien, viranomaisten valmistelemien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutukset arvioidaan.

Direktiivi koskee viranomaisten suunnitelmia ja ohjelmia, jotka perustuvat lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen. Direktiivin mukaista ympäristöarviointia edellytetään direktiivissä lueteltuja toimialoja kuten maa-, metsä- ja kalataloutta, energia- ja vesitaloutta, liikennettä, jätehuoltoa ja kaa-voitusta varten valmisteltavilta suunnitelmilta ja ohjelmilta, jotka luovat puitteet YVA-direktiivin hankeluetteloiden hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. Ympäristöarviointi on tehtävä myös, jos suunnitelman on katsottu edellyttävän luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY, jäljempänä luontodirektiivi, mukaista arviointia. Lisäksi SEA-direktiiviä sovelletaan harkinnan perusteella tietyin edellytyksin myös muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin, jotka luovat puitteita hankkeiden lupatai hyväksymispäätöksille.

Direktiivi edellyttää, että sen soveltamisalaan kuuluvien suunnitelmien ja ohjelmien sekä niiden kohtuullisten vaihtoehtojen ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan suunnitelman tai ohjelman valmistelun aikana ja ennen sen hyväksymistä. Suunnitelman tai ohjelman valmistelun yhteydessä laaditaan ympäristöselostus ja yleisölle sekä ympäristöasioista vastaaville viranomaisille annetaan mahdollisuus esittää mielipiteensä. Jos suunnitelmalla tai ohjelmalla on toden-

näköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia toisissa jäsenvaltioissa, niitä on kuultava, ja niiden yleisölle ja ympäristöasioista vastaaville viranomaisille on annettava mahdollisuus esittää näkemyksensä asiasta.

Arvioinnin tulokset on otettava huomioon suunnitelmaa tai ohjelmaa valmisteltaessa. Kun suunnitelma tai ohjelma on hyväksytty, yleisölle ja ympäristöasioista vastaaville viranomaisille sekä mahdollisesti kuulluille jäsenvaltioille on toimitettava tiedot päätöksestä ja sen perusteluista. Suunnitelmien jai ohjelmien toteuttamisesta aiheutuvia merkittäviä ympäristövaikutuksia on myös seurattava. Direktiivi edellyttää lisäksi, että jäsenvaltiot varmistavat ympäristöselostuksen laadun.

SEA-direktiivissä on nimenomaisesti mainittu sen suhteesta joihinkin yhteisön säädöksiin. SEA-direktiivin 11 artiklan mukaan direktiivin mukaisesti suoritettulla ympäristöarvioinnilla ei rajoiteta YVA-direktiivin tai muiden yhteisön oikeuden mukaisten vaatimusten noudattamista. Tämä tarkoittaa, ettei SEA-direktiivin mukaisesti tehty arviointi vaikuta tarpeeseen soveltaa yksittäisiin hankkeisiin YVA-direktiiviä.

Jos velvoite tehdä suunnitelmien tai ohjelmien ympäristövaikutusten arviointeja johtuu samanaikaisesti sekä SEA-direktiivistä että muusta yhteisön lainsäädännöstä, jäsenmaat voivat säätää yhteensovitetuista tai yhteisistä menettelyistä, jotka täyttävät asiaa koskevan yhteisön lainsäädännön vaatimukset. Direktiivin johdanto-osassa on tässä yhteydessä mainittu luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 79/409/ETY, jäljempänä lintudirektiivi, luontodirektiivi, sekä yhteisön vesipolitiikan puitteista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, jäljempänä vesipolitiikan puitteidirektiivi.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen sekä neuvoston direktiivien 85/337/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta yleisön osallistumisen sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden osalta (2003/35/EY) annettiin 26 päivänä toukokuuta 2003. Direktiivi on pantava täytäntöön jäsenvaltioissa kahden vuoden kuluessa sen voimaantulosta.

Direktiiviä ei kuitenkaan sovelleta suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden osalta yleisön osallistuminen on järjestetty SEA-direktiivin mukaisesti.

SEA-direktiivin soveltamisalalla on kytkeä myös rakenerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä 21 päivänä kesäkuuta 1999 annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 1260/1999 sekä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta 17 päivänä toukokuuta annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 1257/1999. SEA-direktiiviä ei sovelleta näiden asetusten nojalla laadittaviin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joita yhteisrahoitetaan meneillään olevina ohjelmakausina 2000—2006 ja 2000—2007. Seuraavien ohjelmakausien osalta asia on avoin. SEA-direktiivissä todetaan, että komissio antaa kertomuksen SEA-direktiivin ja edellä mainittujen asetusten välisestä suhteesta hyvissä ajoin ennen meneillään olevien ohjelmakausien päättymistä.

SEA-direktiivi on pantava täytäntöön jäsenvaltioissa viimeistään kolmen vuoden kuluessa sen voimaantulosta. Tämä merkitsee, että jäsenvaltioiden on tullut saattaa voimaan direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset 21 päivänä heinäkuuta 2004 mennessä. Jäsenvaltiot ja komissio ovat valmistelleet direktiivin täytäntöönpanoa tukevan ohjeiston (Implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment, 2003). Ohjeisto on käännetty komission toimesta myös suomeksi (Tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2001/42/EY täytäntöönpano). Komissiosta saadun tiedon mukaan jäsenvaltioista vain Kypros, Tsekin tasavalta, Tanska, Irlanti, Latvia, Liettua, Malta, Slovenia ja Yhdistynyt Kuningaskunta ovat panneet direktiivin täytäntöön määräaikaan mennessä.

Kansainvälinen kehitys

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia on kehitetty aktiivisesti sekä EU:n jäsenvaltioissa että muissa maissa

1990-luvulta lähtien. Kehitystyöhön on liittynyt runsaasti kansainvälistä yhteistyötä. Erityisesti on selvitetty ympäristövaikutusten arvioinnin soveltamisalaa, arviointimenetelyjä, viranomaisten tehtäviä ja vastuusuhteita, osallistumisen järjestämistä sekä arvioinnin sisällöllisiä vaatimuksia. SEA-direktiivin täytäntöönpanon edellyttämän lainsäädännön valmistelu on jäsenvaltioissa kesken eikä muiden jäsenvaltioiden lainsäädännöllisistä ratkaisuista ole vielä saatavissa kehitystä ja tilannetta eri maissa ennen direktiivin täytäntöönpanoa.

Kuudella EU:n jäsenvaltiolla (Alankomaat, Yhdistynyt Kuningaskunta, Ranska, Ruotsi, Suomi ja Tanska) on lainsäädäntöön tai hallinnolliseen määräykseen perustuvia yleisvelvoitteita arvioida suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutuksia. Ranskassa, Alankomaissa ja Tanskassa yleisvelvoite on rajattu lainsäädännön valmisteluun sekä hallituksen strategiaan suunnitelmiin. EU:n ulkopuolisista valtioista yleisiä arviointivelvoitteita on muun muassa Norjassa, Kanadassa, Uudessa-Seelannissa, Australiassa ja USA:ssa. Yleisvelvoitteiden lisäksi lähes kaikissa EU:n jäsenvaltioissa on erillisiä ympäristövaikutusten selvittämisen ja arviointivelvoitteita esimerkiksi liikennettä, jätetuotoa, vesitaloutta, maataloutta, energiahuoltoa, yleistä kuntakehitystä sekä aluekehitystä koskevassa lainsäädännössä. Maankäytön suunnittelulle on jäsenvaltioissa yleensä oma, myös ympäristövaikutusten selvittämisen ja arviointivelvoitteita sisältävä lainsäädäntönsä. Suomen YVA-lain 24 §:n kaltaiset yleisvelvoitteet eri maiden lainsäädännössä säilynevät myös SEA-direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yksityiskohtaisuus vaihtelee eri maissa. Esimerkiksi Alankomaissa, Kreikassa ja osassa Espanjan alueita hanketason ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on sovellettu sellaisenaan myös eräiden suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun. Norjassa sektoriviranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa noudatetaan maankäytön suunnittelumenetelyjä, mikäli tavoitteena on luoda puitteet hankkeiden toteutukselle. Ruotsissa ympäris-

tökaari asettaa tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien valmistelulle eräitä menettelyllisiä, lähinnä viranomaisten välisiä neuvotteluja koskevia vaatimuksia. Laajempaa osallistumista vaatimukset eivät koske. Selvästi oman ryhmänsä muodostavat ne arviointiveloitteet, jotka liittyvät lainsäädäntöhankkeiden vaikutusten arviointiin. Tanskassa, Norjassa ja Alankomaissa ympäristövaikutusten arviointi on kiinteä osa lainsäädännön valmistelua. Varsinaiset arviointiin liittyvät menettelyvaatimukset ovat suppeat ja koskevat lähinnä viranomaisten välisiä neuvotteluja.

EU:n jäsenvaltioissa yleisenä lähtökohtana on, että viranomainen, joka vastaa suunnitelman tai ohjelman valmistelusta vastaa myös arvioinnin toteuttamisesta. Muilla viranomaisilla on neuvova ja konsultoiva rooli suunnitelman tai ohjelman valmistelun eri vaiheissa. Ympäristöviranomaisten kanssa neuvotellaan erityisesti tarkasteltavista ympäristövaikutuksista ja arvioinnin muusta sisällöstä. Alankomaissa lainsäädännön ja politiikkatason suunnitelmien vaikutusten arviointia varten on perustettu erityinen elin, joka tukee viranomaisten tekemiä arviointeja ja varmistaa niiden laadun.

Osallistuminen suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja ympäristövaikutusten arviointiin vaihtelee eri maissa ja se vaihtelee myös toimialojen ja suunnittelujärjestelmien mukaan. Yleinen kehitys on kohti avoimempaa suunnittelua ja laajempaa osallistumista. Tähän kehitykseen vaikuttaa erityisesti ECE:n tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehty yleissopimus, jäljempänä Århusin yleissopimus.

Yksittäisissä EU:n jäsenvaltioissa ei ole asetettu suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnille yhtenäisiä ja yksityiskohtaisia sisällöllisiä vaatimuksia, koska arviointiveloitteet kattavat monentyyppisiä suunnitelmia ja ohjelmia. Yleisesti korostetaan vaihtoehtotarkastelun ja siihen liittyvän ympäristövaikutusten arvioinnin merkitystä. Arviointien sisällön määrittelyssä pidetään tärkeänä joustavuutta. Suunnitelmien ja ohjelmien yleinen arviointiveloite on esimerkiksi Kanadassa liitetty laajempiin kestävä kehityksen arviointeihin, jissa taloudellinen

ja muu yhteiskunnallinen tarkastelu on olennainen osa kokonaisarviointia.

2.3. Nykytilan arviointi

YVA-laki

Suomessa viranomaiset valmistelevat eri hallinnonaloilla lukuisia erityyppisiä suunnitelmia ja ohjelmia. Suunnittelujärjestelmät poikkeavat toisistaan hallinnonaloittain.

Ympäristöministeriön vuonna 1998 antamien, suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnin soveltamista tukevien ohjeiden valmistelu perustui eri hallinnonaloilla meneillään olleista ja tehdyistä arvioinneista saatuihin kokemuksiin. Ohjeiden soveltamisesta järjestettiin koulutusta sekä koottiin ja arvioitiin soveltamiskokemuksia.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointeja on tehty eri hallinnonaloilla sekä keskushallinnossa että aluehallinnossa. Ympäristövaikutuksia on selvitetty ja arvioitu YVA-lain 24 §:n nojalla kulloiseenkin suunnitelman tai ohjelman valmistelutilanteeseen sopivaksi katsotulla tavalla. Arviointeja on tehty muun muassa liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteydessä, energia-, ilmasto- ja metsäpolitiikkaa käsittelevien ohjelmien yhteydessä, ympäristön- ja luonnon-suojelua koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa sekä alueellisten kehittämisohjelmien laadinnan yhteydessä. Kunnissa ympäristövaikutusten arviointi kaavoituksessa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti on jo vakiintunut käytäntö.

Vuonna 2003 Suomen ympäristökeskus laati selvityksen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointikäytännöstä Suomessa. Selvityksessä analysoitiin kahtakymmentä vuosina 1996—2002 tehtyä arviointia. Selvityksen mukaan arviointeja tehtiin etenkin vanhempien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun yhteydessä vasta myöhäisessä suunnitteluvaiheessa. Sitten ympäristövaikutusten arvioinnit suunniteltiin ja aloitettiin yhä yleisemmin samanaikaisesti kuin muu suunnitelman tai ohjelman valmistelu. Arvioinnit vaikuttivat selvimmin suunnitelman tai ohjelman sisältöön tapauksissa, joissa arviointi aloitettiin riittävän aikaisin.

Ympäristövaikutusten arviointeja tehdään

eri tavoin ja sisällöltään vaihtelevasti sen mukaan, millaisesta suunnitelmasta tai ohjelmasta ja sen valmistelutavasta on kyse. YVA-lain yleistä ympäristövaikutusten arviointivelvollisuutta koskeva säännös ja siihen liittyvät ympäristöministeriön ohjeet ovat edistäneet viranomaisten valmistelemien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia niin määrällisesti kuin laadullisestikin. Ympäristöministeriön ohjeiden mukaisesti tehty arviointi vastaa käytännössä suurelta osin sekä menettelyllisesti että sisällöllisesti SEA-direktiivin ja SEA-pöytäkirjan vaatimuksia. Lain yleinen velvoite ja lain soveltamista tukevat ohjeet eivät kuitenkaan ole riittäviä direktiivin täytäntöönpanemiseksi. SEA-direktiivi ja SEA-pöytäkirja edellyttävät nykyistä YVA-lakia tarkempia säännöksiä arviointimenettelystä ja arvioinnissa laadittavien asiakirjojen sisällöstä rajatulle joukolle suunnitelmia ja ohjelmia, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Vuoden 2000 alusta voimaan tulleeseen maankäyttö- ja rakennuslakiin sisältyy säännökset kaavan vaikutusten selvittämisestä (9 §) sekä vuorovaikutuksesta (62 §). Yksityiskohtaisemmin vaikutusten selvittämisestä säädetään maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 1 §:ssä. Lain 63 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on riittävän aikaisessa vaiheessa laadittava kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Lainsäädäntöä valmisteltaessa voitiin ottaa huomioon tuolloinen komission ehdotus SEA-direktiiviksi. Direktiivin täytäntöönpano edellyttää kuitenkin joitakin muutoksia maankäyttö- ja rakennuslakiin ja -asetukseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanoon on liittynyt ympäristöministeriön ohjeistusta. Tähän saakka ilmestyneistä oppaista kaavan laatimiseen liittyvää vaikutusten arviointia ja siihen olennaisesti liittyvää vaihtoehdotarkastelua sekä osallistumista käsitellään erityisesti asemakaavan selostusta (vuodelta 2000), kaupan suuryksiköiden vaikutusta selvittämistä ja arviointia (vuodelta 2001) sekä osallistumista ja vaikutusten arviointia

maakuntakaavoituksessa (vuodelta 2002) koskevissa oppaissa.

Lain voimassaoloaikana saatujen kokemusten perusteella on arvioitu järjestelmän toimivuutta myös vaikutusten arvioinnin ja osallistumisen kannalta. Ympäristöministeriö asetti vuonna 2000 laajan työryhmän, jonka tehtävänä oli yhteensovittaa eri tahoilla suoritettavaa lain toimeenpanon ja toimivuuden seurantaan. Suomen Kuntaliitto toteutti vuosien 2000 ja 2001 aikana tutkimushankkeen, jolla haluttiin selvittää maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden toteutumista ja säännösten toimivuutta kuntanäkökulmasta. Seurantojen tulokset julkaistiin toukokuussa vuonna 2002.

Seurantojen tulokset osoittavat, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma on käyttökelpoinen väline sovitettaessa osallistuminen ja vaikutusten arviointi kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen. Kaavoituksen avoimuus on lisääntynyt, tiedonkulku parantunut ja mahdollisuuksia osallistumiseen on tarjottu aikaisempaa enemmän ja monipuolisemmin. Lain tavoite varhaisesta osallistumisesta näyttää toteutuneen hyvin.

Selvitysten ja vaikutusten arviointien merkityksen suunnitteluprosessissa on voitu todeta kasvaneen. Maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi tämä johtuu myös muusta lainsäädännöstä ja yhteiskunnassa tapahtuneesta kehityksestä. Selvitysten ja vaikutusten arviointien riittävydestä on ollut erilaisia käsityksiä erityisesti kuntien ja alueellisten ympäristökeskusten, mutta myös muiden osallisten kesken. Kaavoituksessa tarpeellisten selvitysten tekemistä ja vaikutusten arviointia koskevat säännökset on kirjoitettu väljiksi. Selvitysten ja vaikutusten arvioinnin riittävyys arvioidaan jokaisessa kaavatyössä erikseen kaavan tehtävän ja tarkoituksen mukaan. On todettu, että selvitysten tarvetta arvioitaessa olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota niihin kysymyksiin, joita kyseisellä kaavatasolla ja kaavalla ollaan ratkaisemassa. Oleellista on, että selvitysten pohjalta voidaan asianmukaisesti arvioida kaavan todennäköiset vaikutukset. Ympäristöministeriö käynnisti vuonna 2002 selvitysten ja vaikutusten arvioinnin kehittämistä koskevan hankkeen. Sen tarkoituksena on tuottaa muun muassa opasaineistoa, jonka avulla eri toimijat voivat

muodostaa yhteisen käsityksen kaavoitukseen liittyvistä selvitystarpeista, vaikutusarviointien kohdentamisesta ja vaatimustasosta.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä sekä parantaa yleisön tiedonsaantia ja osallistumista. Ehdotettu laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista jatkaisi kehitystä, jolle nykyinen YVA-laki ja sen soveltaminen ovat jo luoneet hyvät edellytykset.

Ehdotetun lain yleinen ympäristövaikutusten selvittämis- ja arviointivelvollisuus koski nykyisen YVA-lain 24 §:n tavoin laajasti kaikkia sellaisia viranomaisten valmistelemia suunnitelmia ja ohjelmia, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tavoitteena on, että viranomaiset olisivat selvillä valmistelemiensa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutuksista ja ottaisivat ne huomioon valmistelun eri vaiheissa.

Yleistä selvittämis- ja arviointivelvoitetta täydentäisivät yksityiskohtaisemmat säännökset SEA-direktiivin ja SEA-pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista. Säännöksillä pantaisiin täytäntöön direktiivin ja pöytäkirjan vaatimukset arvioinnin menettelyta-voista ja valmisteltavien asiakirjojen sisällöstä.

Esityksen tavoitteena on myös saattaa SEA-pöytäkirjan määräykset voimaan Suomessa. Esitys sisältäisi ehdotuksen siitä, että eduskunta hyväksyisi samassa yhteydessä SEA-pöytäkirjan sekä siihen liittyvän lain kyseisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta.

Lainsäädännön rakenne

Esityksen lakiteknisenä lähtökohtana on sisällyttää nykyinen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskeva YVA-lain 24 §:n yleinen säännös sekä SEA-direktiivin ja SEA-pöytäkirjan edellyttämät,

tietyt tarkemmin määritellyt suunnitelmia ja ohjelmia koskevat säännökset ympäristöarvioinnista uuteen erilliseen lakiin. YVA-lakia muutettaisiin vastaavasti. Koska kaavoitus on oma erikseen jo säädelty ja vakiintunut suunnittelumenettelynsä, SEA-direktiivi pantaisiin täytäntöön kaavoituksen osalta maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön muutoksilla. Hallituksen esityksessä Eduskunnalle laiksi vesienhoidon järjestämisestä on tarkoitus säätää vesienhoito-osuunnitelman ja sen osana laadittavan toimenpideohjelman valmistelusta ja sisällöstä siten, että säännökset täyttäisivät myös SEA-direktiivin vaatimukset.

Esityksen valmistelussa selvitettiin yhtenä lakiteknisenä vaihtoehtona direktiivin edellyttämien säännösten sisällyttämistä YVA-lakiin. Myös tämä vaihtoehto todettiin mahdolliseksi. YVA-laki koskee kuitenkin pääosin hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja asettaa velvoitteita myös yksityisille toiminnanharjoittajille. YVA-menettelyyn liittyy myös jo vakiintunut käsitteistö ympäristövaikutusten arviointiohjelmiseen ja -selostukseen sekä kansalaisten kuulemista menettelyn eri vaiheissa. Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointivelvoite kohdistuu viranomaisiin ja arviointiin liittyvät, menettelytapoja koskevat säännökset ovat erilaiset kuin yksittäisten hankkeiden YVA-menettelyä koskevat säännökset. SEA-direktiivin myötä käyttöön tulisi otettavaksi myös uusia käsitteitä, joiden käyttö rinnan nykyisten hankkeiden YVA-menettelyyn liittyvien käsitteiden kanssa samassa laissa olisi omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä. Direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarpeellisten säännösten sisällyttäminen YVA-lakiin olisikin edellyttänyt YVA-lain laajempaa, myös rakenteellista tarkistamista. Valmistelussa päädyttiinkin siihen, että suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista säädetään oma erillinen lakinsa.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain soveltamisala

Ehdotettu laki sisältäisi yleisen säännöksen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaiku-

tusten selvittämisestä ja arvioinnista. Säännöksen soveltamisala vastaisi nykyistä YVA-lain 24 §:ää, jota ei olisi tarkoitus sisällöllisesti muuttaa. Muutoin ehdotetussa laissa säädettäisiin SEA-direktiivin tarkoittamasta suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista, joka koskisi tiettyjä ehdotetussa laissa ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa määriteltäviä suunnitelmia ja ohjelmia.

Esitystä valmisteltaessa selvitettiin erilaisia soveltamisalavaihtoehtoja lähtien SEA-direktiivin ja SEA-pöytäkirjan vaatimukset täyttävästä vaihtoehdosta aina vaihtoehtoon, jossa direktiivin tarkoittamaa ympäristöarviointia olisi sovellettu kaikkiin YVA-lain 24 §:n tarkoittamiin suunnitelmiin ja ohjelmiin. Valmistelussa päädyttiin vaihtoehtoon, jossa ehdotetun lain ympäristöarvioinnin soveltamisala vastaisi mahdollisimman tarkoin SEA-direktiivin soveltamisalaa. Ympäristöarvioinnin soveltamisalan rajaus perustui järjestelmälliseen eri hallinnonaloilla valmisteltavien suunnitelmien ja ohjelmien kattavaan läpikäyntiin ja luokitteluun. Tarkastelun perusteella direktiivin soveltamisalaan kuuluvia suunnitelmia ja ohjelmia olisi Suomessa vain vähäinen määrä. Tämän vuoksi esitykseen on sisällytetty nykyinen soveltamisalaltaan laajempi yleinen selvittämis- ja arviointivelvollisuus. Yleinen velvollisuus on kuitenkin pidetty erillään SEA-direktiivin edellyttämästä määrämuotoisesta ympäristöarvioinnista. Ratkaisulla pyritään siihen, että suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia sovellettaisiin joustavasti ottaen huomioon valmisteltavan suunnitelman tai ohjelman tavoitteet, tarkoitus ja laatimismenettely. Direktiivin mukaisen määrämuotoisen ympäristöarvioinnin soveltamisalan laajentamisen ongelmana olisi, että menettelyllisiä ja sisällöllisiä vaatimuksia sovellettaisiin myös sellaisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden valmisteluun määrämuotoinen ympäristöarviointi ei sovellu ja jossa se koettaisiin rasitteeksi ilman vastaavaa hyötyä.

Ympäristöarviointi

Ehdotetussa laissa säädettäisiin SEA-direktiivin tarkoittamien suunnitelmien ja ohjelmien määrämuotoisesta ympäristöarvi-

oinnista. Ympäristöarviointi olisi uusi käsite lainsäädännössä ja sen käyttöön otolla olisi tarkoitus selkeyttää yleisen ympäristövaikutusten selvittämis- ja arviointivelvollisuuden ja direktiivin mukaisen, soveltamisalaltaan rajatun arviointivelvollisuuden suhdetta. Vastaavaa ympäristöarviointi -käsitettä on käytetty myös direktiivissä ja SEA-pöytäkirjassa.

Ympäristöarvioinnissa suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen laatisi osana suunnitelman tai ohjelman muuta valmistelua ympäristöselostuksen, joka sisältäisi tiedot suunnitelman tai ohjelman sekä tarkasteltujen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista. Ympäristöselostuksen valmistelun aloittamisesta tiedotettaisiin ja varattaisiin yleisölle mahdollisuus esittää mielipiteitä. Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kuultaisiin yleisöä sekä viranomaisia. Laki sisältäisi myös säännökset toiselle valtiolle tiedottamisesta ja toisen valtion kanssa neuvottelemisesta silloin, kun todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia ulottuisi sen alueelle.

Ehdotetussa laissa määriteltäisiin yleisö siten, että se vastaisi SEA-direktiivin ja SEA-pöytäkirjan vastaavaa käsitettä. Käsite yleisö on vakiintunut Euroopan yhteisöjen lainsäädännössä korvaamaan aiemmin yleisesti käytettyä termiä kansalaiset.

Lisäksi suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä olisi tiedotettava siten, että kuulemisvaiheessa mielipiteensä esittäneet saavat päätöksestä tiedon. Ympäristöarvioinnin tulokset olisi otettava huomioon suunnitelman tai ohjelman valmistelussa. Suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä olisi käytävä ilmi, miten ympäristöselostus ja siitä esitetyt mielipiteet ovat vaikuttaneet suunnitelman tai ohjelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan. Ehdotetulla lailla säädettäisiin myös suunnitelman tai ohjelman toteuttamiseen liittyvästä ympäristövaikutusten seurannasta.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin ehdotetun lain ja muun lainsäädännön edellyttämien arviointien sekä näihin liittyvien selvitysten yhteensovittamisesta. Tarkoitus olisi välttää kaksinkertaisia arviointeja ja hyödyntää muissa yhteyksissä tehtyjä selvityksiä. Ehdotetun lain mukainen ympäristöarviointi tuot-

taisi aineistoa, jota voidaan hyödyntää myös hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain mukaisten arviointivelvoitteiden kustannukset kohdistuisivat viranomaisiin. Esityksellä ei olisi kotitalouksiin, yksityisiin henkilöihin tai elinkeinoelämään kohdistuvia välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

Lakiehdotus säilyttäisi nykyisen YVA-lain 24 §:n mukaisen yleisen arviointivelvoitteen ja edellyttäisi lisäksi säädetyt ehdot täyttäviltä suunnitelmilta ja ohjelmilta ympäristöarviointia, jonka sisällöstä ja menettelytavoista lakiehdotus sisältäisi säännökset. Ympäristöarviointia sovellettaisiin vuosittain verrattain pieneen joukkoon suunnitelmia ja ohjelmia, joiden vaikutuksia jo nykyisin arvioidaan YVA-lain 24 §:n mukaisesti. Lakiehdotuksen aiheuttamat kustannukset muodostuisivat nykyiseen käytäntöön verrattuna lisääntyvästä yhteistyöstä viranomaisten kesken, yleisön kuulemisesta aiheutuvista kustannuksista ja aiempaa tarkemmasta vaikutusten raportoinnista. Jos suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutuksia toisen valtion alueelle olisi arvioitava, myös aineiston kääntämisestä tulisi kustannuksia.

YVA-lain 24 §:n voimaantulon jälkeen vuodesta 1994 muutamien kymmenien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutukset on arvioitu seikkaperäisesti suunnittelun kuluessa. Lisäksi lukuisa joukko suunnitelmia ja ohjelmia on arvioitu yleispiirteisemmin suunnitelman tai ohjelman valmistelun yhteydessä tai suunnitelman tai ohjelman valmistumisen jälkeen.

Lakiehdotuksen mukaista ympäristöarviointia sovellettaisiin muun muassa eräisiin alueellisten viranomaisten kuten maakunnan liittojen ja alueellisten ympäristökeskusten valmistelemiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, jotka voisivat tulla laadittaviksi samanaikaisesti kaikissa vastaavissa alueviranomaisissa. Koska monet suunnitelmat ja ohjelmat ovat voimassa useita vuosia ja niitä laaditaan tie-

tyin määräajoin, vaihtelisi ympäristöarviointien määrä vuosittain alle kymmenestä runsaaseen 20:een suunnitelmaan tai ohjelmaan. Ympäristöarviointia sovellettaisiin lisäksi harkinnan perusteella arviolta alle kymmenen suunnitelmaan tai ohjelmaan vuosittain. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti laadittavat eriaisteiset kaavat muodostaisivatkin Suomessa suurimman joukon direktiivin tarkoittamista ympäristöarviointia edellyttävistä suunnitelmista ja ohjelmista. Esimerkiksi vuonna 2002 hyväksyttiin kaksi maakunta-kaavaa ja noin 130 yleiskaavaa. Kaavojen vaikutukset arvioidaan jo voimassa olevien säädösten mukaisesti eikä esitykseen sisältyvä ehdotus maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta toisi tähän sanottavia muutoksia.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnin välittömistä kustannuksista on saatavissa ainoastaan yleispiirteisiä tietoja. Arviointiin liittyvien kustannusten erottaminen varsinaisista suunnittelukustannuksista on vaikeaa. Suunnitteluprosessiin yhdistettyjen arviointien kustannukset ovat Suomessa vaihdelleet muutamista tuhansista euroista enimmillään jopa 100 000 euroon joissakin laajoissa valtakunnallisissa ohjelmissa. Kustannukset ovat aiheutuneet pääosin teetetyistä selvityksistä. Lakiehdotus ei lisäisi merkittävästi kustannuksia nykytilaan nähden. Ehdotetun lain mukaiset toimenpiteet toteutetaan asianomaiselle hallinnonalalle osoitettujen kokonaismäärärahojen puitteissa määrärahoja tarvittaessa uudelleen kohdentamalla. Jos suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen tekee ympäristöarvioinnin muun valmistelutyön yhteydessä, arvioinnin aiheuttama kustannuslisäys jää pieneksi. Lakiehdotuksen mukainen mahdollisimman rajattu soveltamisala ja ehdotettu viranomaisten välinen yhteistyö parantaisivat mahdollisuutta varautua ajoissa arviointiin ja näin välttää kiireellisesti tehtävästä arvioinnista koituvia lisäkustannuksia.

Arviointi voisi myös säästää kustannuksia, kun vaikutuksia ennakoitaisiin ja vaihtoehtoja tarkasteltaisiin nykyistä järjestelmällisemmin suunnitelman tai ohjelman valmistelun aikana. Kuulemisen avulla saatu laajempi tietoperusta ja eri tahojen sitoutuminen suunnitelman tai ohjelman toteuttamiseen saattai-

sivat säästää kustannuksia toteuttamisvaiheessa. Ennakoimattomat seuraukset ja toteuttamisvaiheessa esille tulevat ristiriitaisuudet ja viivästymiset voivat aiheuttaa varsin merkittäviä kustannuksia sekä hallinnolle että yksityisille toimijoille.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointi voisi lisätä arviointeihin erikoistuvien yritysten työtilaisuuksia. Lakiehdotuksen toimeenpanon edellyttämä arviointimetodiikan kehittäminen voisi myös tarjota tutkimus- ja kehitystyölle mahdollisuuksia.

Lakiehdotuksen mukainen YVA-lain 24 §:n tarkoittamaa arviointia täsmällisemmin säädetty arviointivelvoite kohdistuisi rajattuun joukkoon suunnitelmia ja ohjelmia, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kustannusten voidaan siksi arvioida kohdistuvan vaikuttavuudeltaan merkittävien suunnitelmien ja ohjelmien laadintaan.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Lakiehdotuksen mukainen ympäristöarviointi voisi edistää viranomaisten välistä yhteistyötä muuttamatta kuitenkaan viranomaisten välisiä toimivaltasuhteita. Lakiehdotuksen toimeenpano ei edellyttäisi uusien viranomaisorganisaatioiden perustamista. Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten entistä parempi tunnistaminen saattaisi auttaa yhtenäistämään julkisen vallan eri toimijoiden tavoitteita ja välttämään vaikutuksiltaan ristiriitaisia toimia.

Ehdotettu ympäristöarviointi edellyttäisi suunnitelmia ja ohjelmia valmistelevalta viranomaisilta nykyistä enemmän osaamista ja aikaa paneutua arviointikysymyksiin. Tämä voisi edellyttää valmistelutyön organisointia jossain määrin uudella tavalla ja voimavarojen kohdentamista arviointitehtäviin. Ympäristö- sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten tehtäviin ehdotus merkitsisi lisäystä, mutta työ jakaantuisi usean eri organisaation kesken eikä ennalta arvioiden lakiehdotuksen toimeenpanon aiheuttama työmäärä kasvaisi missään yksikössä niin suureksi, että se sinänsä edellyttäisi lisähenkilöstön palkkaamista. Muiden viranomaisten tarve saada asian-tuntija-apua ympäristö- sekä sosiaali- ja

terveysviranomaisilta todennäköisesti kasvaisi ja korostaisi molemminpuolista tiedonvaihtoa ja yhteistyötä suunnitelmien ja ohjelmien valmistelutyössä.

Arviointien laadun varmistaminen perustuisi kunkin ministeriön toimialallaan harjoittamaan ohjaukseen sekä yleiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan, jossa tarkasteltaisiin arviointitoiminnan vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Ympäristöarvioinneissa sovellettavat yhtenäiset menettelytavat edistäisivät hallinnonalojen välistä tiedonvaihtoa ja kehittäisivät arviointien laatua. Lakiehdotuksen edellyttämää seurantaan varten ei ehdoteta uutta järjestelmää vaan tarkoitus olisi tukeutua olemassa oleviin seurantoihin ja niiden kehittämiseen siten, että ne toteuttaisivat lakiehdotuksen asettamat vaatimukset.

Lain sujuva toimeenpano sekä yhteistyön ja yhteisten menettelytapojen kehittyminen vähentäisivät sekä suunnitelmia ja ohjelmia valmistelevien viranomaisten että yhteistyö- ja lausunnonantotahoina toimivien viranomaisten työtä ja nopeuttaisivat uuden menettelyn omaksumista. Ehdotetun lain toimeenpanovaiheessa tulisikin kiinnittää erityistä huomiota koulutukseen, opasmateriaaliin ja arviointimenetelmien kehittämiseen.

4.3. Ympäristövaikutukset

Lakiehdotuksen mukaista suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointia sovellettaisiin niihin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia ja jotka luovat puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. Lisäksi niiden tulisi perustua lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen. Ehdotukseen sisältyisi myös nykyisen YVA-lain 24 §:n mukainen yleinen arviointivelvoite, joka ei tekisi eroa erityyppisten suunnitelmien ja ohjelmien välillä, vaan edellyttäisi, että ympäristövaikutukset arvioidaan kaikista niistä suunnitelmista ja ohjelmista, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Koska suunnitelmien ja ohjelmien hankkeyhteys ja valmistelun säädöstausta sääntelevät ympäristöarvioinnin soveltamisalaa, on mahdollista, että ympäristön kannalta tärkeitä strategisia suunnitelmia ja ohjelmia jää yle-

sen ympäristövaikutusten selvitys- ja arviointivelvoitteen varaan. Näiden osalta tilanne ei muuttuisi nykyisestä.

Ehdotettu suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointi edistäisi vaikutusten arvioinnin menetelmien ja käytäntöjen kehittämistä ja tukisi siten myös jo sovellettua YVA-lain 24 §:n mukaista arviointia. Jos ehdotettu arviointiprosessi ja raportointitapa parantavat myös vapaamuotoisten arviointien tasoa, vahvistaisi se lakiehdotuksella saavutettavia myönteisiä ympäristövaikutuksia.

4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Lakiehdotuksen yhtenä tavoitteena on kansalaisten tiedonsaannin ja osallistumismahdollisuuksien parantaminen. Ehdotettu laki toteuttaisi näin perustuslaissa säädettyä julkisen vallan velvoitetta edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa itseään ja elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Lakiehdotuksen mukainen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointi varmistaisi avoimuuden ja osallistumismahdollisuudet nykyistä YVA-lain 24 §:ää paremmin.

Lakiehdotuksen mukainen arviointivelvoite kohdistuisi suunnitelmia ja ohjelmia valmisteleviin viranomaisiin ja arvioinnin hyödyt laajasti eri kansalaisryhmiin. Lakiehdotus takaisi suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinneissa eri kansalaisryhmille yhtäläisen vaikutusmahdollisuuden. Lakiehdotuksen mukaan yleisöllä olisi mahdollisuus saada tieto suunnitelman tai ohjelman ja siihen liittyvän ympäristöselostuksen valmistelun aloittamisesta ja lausua mielipiteensä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnin selkeys ja helppotajuisuus sekä osallistumismahdollisuuksien tunteminen luovat perusedellytykset eri kansalaisryhmien osallistumiselle. Ehdotetun lain toimeenpanovaiheessa tulisikin kiinnittää erityistä huomiota opasmateriaaliin, arviointi- ja osallistumismenetelmien kehittämiseen sekä suunnitelmien ja ohjelmien ymmärrettävyyteen.

4.5. Vaikutukset suunnittelukäytäntöihin

Lakiehdotuksen tavoitteena on parantaa suunnittelua ja suunnittelukäytäntöjä niin, että ympäristövaikutuksiin kiinnitetään riittävästi huomiota valmistelun aikana.

Lakiehdotuksen mukainen ratkaisu toisi tiettyä yhdenmukaisuutta suunnittelujärjestelmiin, mikä vaikuttaisi todennäköisesti myönteisesti myös suunnittelun laatuun. Asettavat vaatimukset olisivat siinä määrin joustavia, että niiden täytäntöönpano olisi mahdollista muuttamatta ratkaisevasti nykyisiä hyvin toimivia suunnitteluprosesseja. Toimeenpano antaisi mahdollisuuden myös ottaa huomioon eri suunnittelujärjestelmien erityispiirteet ja tapauskohtaisesti harkita esimerkiksi lisäselvitysten tarvetta ja yhdistää seurantaa jo muussa yhteydessä tehtävään seurantaan.

Lakiehdotuksen vaatimukset voisivat muuttaa suunnittelukäytäntöjä sellaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa, joissa avoimuus, vaihtoehtojen tarkastelu ja vaikutusten järjestelmällinen arviointi on ollut puutteellista. Yhtenäinen lainsäädäntöratkaisu helpottaisi koulutuksen järjestämistä, kokemusten vaihtoa eri suunnittelujärjestelmien välillä sekä arviointien laadun seuraamista ja arviointia.

Vaikutusten arviointi liitettynä joustavasti eri suunnittelujärjestelmiin auttaa parantamaan suunnittelun laatua. Lakia valmisteltaessa tunnistettiin joukko viranomaissuunnittelun alueita, joissa ympäristövaikutusten huomioon ottaminen olisi erityisen tärkeää. Ilmeistä on, että tarve ei rajoitu pelkästään SEA-direktiivin soveltamisalasta johdettuun ympäristöarvioinnin soveltamisalaan, joten lakiehdotuksessa on päädytty siihen, että nykyisen YVA-lain 24 §:n määrittelemä yleisvelvoite säilytettäisiin.

5. Asian valmistelu

5.1. Esityksen valmistelu

Ympäristöministeriö asetti 13.12.2001 työryhmän valmistelemaan SEA-direktiivin täytäntöönpanoa. Työryhmässä olivat edustettuina kauppa- ja teollisuusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalo-

usministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus, alueelliset ympäristökeskukset ja Suomen Kuntaliitto. Työryhmän tehtäväksi annettiin valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus tarvittaviksi lainsäädännön muutoksiksi sekä selvittää toimeenpanoon liittyvät hallinnolliset ja muut toimet. Lisäksi työryhmän tehtäväksi annettiin ympäristöministeriön kirjeellä 31.3.2003 SEA-pöytäkirjasta aiheutuvien lainsäädännön muutostarpeiden valmistelu.

Ehdotuksen valmistelun yhteydessä arvioitiin vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Työryhmä arvioi erikseen lainsäädäntöteknisiä vaihtoehtoja ja soveltamisalavaihtoehtoja, koska näitä pidettiin merkittävimpinä periaatteellisina ratkaisuinä. Työn aikana järjestettiin kaksi sidosryhmäseminaaria ja valmisteluasiakirjat pidettiin saatavilla ympäristöhallinnon internet-palvelussa.

Työryhmä luovutti mietintönsä 27. päivänä kesäkuuta 2003. Mietinnöstä pyydettiin lausunnot ministeriöiltä ja muilta keskeisiltä viranomaisilta, maakunnan liitoilta, alueellisilta ympäristökeskuksilta, Suomen Kuntaliitolta, eräiltä kunnilta ja useilta etu- ja kansalaisjärjestöiltä. Lausunnoista on laadittu ympäristöministeriössä tiivistelmä.

Valtaosa lausunnonantajista piti ehdotettua lainsäädäntöä tarpeellisena ja erillisen viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain säätämistä oikeana lainsäädäntöteknisenä ratkaisuna. Lain soveltamisalaa pidettiin joissakin lausunnoissa liian suppeana ja joissakin taas liian laajana. Useissa lausunnoissa esitettiin muutoksia ja lisäyksiä ehdotuksen yksityiskohtiin.

Valtioneuvoston kanslian lausunnossa pidettiin ehdotetun lain hallinnollisen määräyksen määrittelyä liian suppeana. Oikeusministeriö piti tärkeänä lain menettelysääntöjen ja asetuksenantovaltuuden täsmentämistä joiltakin osin.

Joissakin kuntien ja maakunnan liittojen lausunnoissa pidettiin maankäyttö- ja rakennuslakiin esitettyä vaihtoehtoja koskevaa muutosta ongelmallisena.

Hallituksen esitystä valmisteltiin lausuntojen ja lisäselvitysten pohjalta. Luonnoksesta

hallituksen esitykseksi pyydettiin lausunnot ministeriöiltä, tiehallinnolta, alueellisilta ympäristökeskuksilta, maakunnan liitoilta, Suomen Kuntaliitolta, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalta sekä eräiltä kansalais- ja etujärjestöiltä. Osa lausunnonantajista piti soveltamisalaa edelleen liian avoimena erityisesti siitä syystä, ettei hallinnollista määräystä ollut määritelty riittävän täsmällisesti.

Hallituksen esityksestä annetuista lausunnoista on laadittu ympäristöministeriössä tiivistelmä.

Hallituksen esitys perustuu työryhmän ehdotukseen sekä siitä ja hallituksen esitystä koskevasta ehdotuksesta saatuihin lausuntoihin.

5.2. Strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan valmistelu

Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission 10 päivänä syyskuuta 1997 voimaan tullut Espoon sopimus koskee hankkeita ja niiden suunnitteluun liittyvää valtioiden välistä ilmoittamista, tietojenvaihtoa ja neuvotteluja. Sopimuksen yleismääräyksissä todetaan, että sopimuspuolet pyrkivät tarpeellisessa laajuudessa soveltamaan arvioinnin periaatteita toimintaohjelmien, suunnitelmien ja ohjelmien laadintaan.

Espoon sopimuksen 2. sopimuspuolten kokouksessa Sofiassa helmikuussa 2001 päätettiin aloittaa strategisen ympäristöarvioinnin pöytäkirjan valmistelu. Neuvottelut aloitettiin ECE:n yhteydessä toukokuussa 2001 ja ne saatettiin päätökseen tammikuussa 2003. Pöytäkirja hyväksyttiin ja avattiin allekirjoitettavaksi viidennessä "Euroopan Ympäristö"-ministerikonferenssissa Kiovassa 21 päivänä toukokuuta 2003.

Suomi osallistui neuvotteluihin aktiivisesti muiden EU:n jäsenmaiden ohella. Euroopan yhteisön komissio valtuutettiin neuvoston päätöksellä syyskuussa 2001 osallistumaan neuvotteluihin yhteisön puolesta omaan toimivaltaansa kuuluvissa asioissa. Komission tuli erityisesti varmistaa neuvotteluissa pöytäkirjan johdonmukaisuus SEA-direktiivin kanssa. Koska kansalaisten osallistumisen parantaminen Århusin yleissopimuksen mukaisesti sekä terveysvaikutusten arvioinnin

edistäminen Lontoossa kesäkuussa 1999 pidetyn kolmannen ympäristö- ja terveysministerien konferenssin julistuksen mukaisesti olivat neuvotteluissa yhtenä taustalähtökohana, neuvotteluihin osallistui tarkkailijoina useita valtioista riippumattomia järjestöjä sekä Maailman terveysjärjestön, WHO:n edustaja. Pöytäkirjan täytäntöönpanoa on valmisteltu sen allekirjoittamisen jälkeen allekirjoittajien kokouksessa ja sitä valmistelleissa työryhmissä.

Suomi allekirjoitti pöytäkirjan Kiovassa 21 päivänä toukokuuta 2003 pöytäkirjan avaututtua allekirjoitettavaksi. Ulkoasiainministeriö pyysi pöytäkirjan hyväksymistä varten lausunnot keskeisiltä ministeriöiltä, Suomen ympäristökeskukselta, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, eduskunnan oikeusasiamieheltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, Energiamarkkinavirastolta, tietosuojavaltuutetulta, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Natur och Miljö r.f:ltä, Suomen WWF:ltä, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seuralta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitolta, Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitolta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöltä sekä näiden keskeisiltä jäsenjärjestöiltä. Lausunnoissa puollettiin pöytäkirjan allekirjoittamista lukuun ottamatta Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön ja joidenkin näiden jäsenjärjestöjen lausuntoja.

Näissä katsottiin, ettei Suomen tulisi allekirjoittaa pöytäkirjaa, koska pöytäkirjan tavoitteet toteutuvat kattavasti kansallisessa ja EY-lainsäädännössä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksistä

Lailla vesienhoidon järjestämisestä on tarkoitus panna täytäntöön EY:n vesipolitiikan puitedirektiivi (2000/60EY). Laissa säädetäisiin vesienhoidon järjestämisestä ja siihen liittyvästä selvitystyöstä, yhteistoiminnasta ja osallistumisesta vesienhoitoalueella. Laissa on lisäksi tarkoitus säätää vesienhoitosuunnitelmien ja niiden osana laadittavien toimenpideohjelmien valmistelusta ja sisällöstä siten, että säännökset täyttäisivät myös SEA-direktiivin vaatimukset ja vastaisivat ehdotettua viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevaa lakia. Lakia koskeva hallituksen esitys (120/2004 vp) on annettu Eduskunnalle 11.6.2004.

6.2. Kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden vaikutus

Ehdotus liittyy SEA-direktiiviin ja se on tarpeen direktiivin täytäntöönpanemiseksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. SEA-pöytäkirja ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto. Pöytäkirjan johdannossa luetaan sen taustalla olevat keskeisimmät asiakirjat: YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin päätelmät, Rion julistus ja Agenda 21 -toimintaohjelma sekä kolmannen ympäristöä ja terveyttä käsitelleen ministerikonferenssin ja Johannesburgin kestävä kehityksen huipukokouksen tulokset. Johdannossa mainitaan myös Århusin yleissopimus sekä Espoon sopimus, jonka alaisuudessa SEA-pöytäkirja on laadittu.

1 artikla. *Tavoite.* Pöytäkirjan tavoitteena on edistää strategisen ympäristöarvioinnin ja siihen liittyvän yleisön osallistumisen avulla ympäristö- ja terveysnäkökohtien huomioon ottamista suunnitelmien, ohjelmien, toimintaperiaatteiden ja säädösten valmistelussa.

Pöytäkirjan 1 artiklaa vastaava säännös sisältyy YVA-lakiin, jonka tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhteistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Vastaavansisältöinen tavoite on määriteltä SEA-direktiivissä ja sisältyisi eh-

dotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 1 §:ään.

2 artikla. *Määritelmät.* Artiklassa määritellään pöytäkirjan soveltamisen kannalta keskeiset käsitteet: yleissopimus, sopimuspuoli, aiheuttajaosapuoli, kohdeosapuoli, suunnitelmat ja ohjelmat, strateginen ympäristöarviointi, ympäristövaikutus mukaan lukien terveysvaikutus ja yleisö.

3 artikla. *Yleiset määräykset.* Artiklan 1 kappaleessa sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan tarvittavat lainsäädäntö-, sääntely- ja muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanemiseksi selkeästi ja avoimesti.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuoli pyrkii varmistamaan, että viranhaltijat ja viranomaiset avustavat ja neuvovat yleisöä pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Viranomaisten yleisestä neuvontavollisuudesta säädetään hallintolaissa. Hallintolain 8 §:n mukaan hallintoviranomaisen on annettava asiakkaille tarpeen mukaan neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimuspuoli tunnustaa ja tukee asianmukaisesti ympäristön- ja terveydensuojelua edistäviä yhteenliittymiä, järjestöjä ja ryhmiä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta sopimuspuolen oikeuteen ylläpitää tai ottaa käyttöön lisätoimenpiteitä, jotka liittyvät pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin asioihin.

Artiklan 5 kappaleen mukaan sopimuspuolet edistävät pöytäkirjan tavoitteita asiaan liittyvissä kansainvälisissä päätöksentekoprosesseissa ja kansainvälisissä järjestöissä.

Artiklan 6 kappaleen mukaan osapuoli varmistaa, ettei pöytäkirjan määräysten mukaisesti oikeuksiaan käyttäviä henkilöitä millään tavoin rankaista, vainota tai ahdistella heidän toimintansa vuoksi. Määräys ei kuitenkaan rajoita kansallisten tuomioistuinten oikeutta määrätä kohtuullisia oikeudenkäyntikuluja.

Artiklan 7 kappaleen mukaan yleisö voi käyttää oikeuksiaan pöytäkirjan sovellettavien määräysten mukaisesta ilman kansallisuuteen tai kotipaikkaan liittyvää syrjintää, sekä oikeushenkilön osalta, ilman sen rekiste-

röidyn toimipaikan sijaintiin tai sen toiminnan tosiasialliseen keskukseen perustuvaa syrjintää.

Pöytäkirjan 3 artiklan määräykset eivät edellytä lainsäädännön muutoksia. Artikla vastaa sisällöllisesti Århusin yleissopimuksen 3 artiklaa, jota on laajemmin selostettu Århusin yleissopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä Eduskunnalle (HE 165/2003 vp). Asiaa koskeva laki (866/2004) tulee voimaan marraskuussa 2004.

4 artikla. *Soveltamisalaan kuuluvat suunnitelmat ja ohjelmat.* Artiklassa määritellään ne suunnitelmat ja ohjelmat, joista on tehtävä pöytäkirjan mukainen strateginen ympäristöarviointi.

Artiklan 1 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli varmistaa, että strateginen ympäristöarviointi tehdään artiklan 2, 3 ja 4 kappaleissa tarkoitetuista suunnitelmista ja ohjelmista, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset.

Artiklan 2 kappaleessa määritellään ne suunnitelmat ja ohjelmat, joista on aina tehtävä strateginen ympäristöarviointi. Tällaisia ovat sellaiset suunnitelmat ja ohjelmat, joita laaditaan maataloutta, metsätaloutta, kalastusta, energiaa, teollisuutta ja kaivostoimintaa, liikennettä, aluekehittämistä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, kaavoitusta tai maankäyttöä varten ja joissa määritellään puitteet pöytäkirjan I liitteessä lueteltujen ja muiden, II liitteessä lueteltujen kansallisen lainsäädännön mukaan ympäristövaikutusten arviointia edellyttävien hankkeiden tuleville lupa- tai hyväksymispäätöksille. Pöytäkirjan I ja II liitteiden hankeluettelot perustuvat YVA-direktiiviin.

Artiklan 3 kappaleen mukaan muista kuin 2 kappaleessa tarkoitetuista suunnitelmista ja ohjelmista, joissa määritetään puitteet tulevien hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille, tehdään strateginen ympäristöarviointi, jos sopimuspuoli niin päättää 5 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sellaisista 2 kappaleessa tarkoitetuista suunnitelmista ja ohjelmista, joissa määrätään pienten alueiden käytöstä paikallisella tasolla, ja 2 kappaleessa tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien

pienistä muutoksista tehdään strateginen ympäristöarviointi ainoastaan, jos sopimuspuoli niin päättää 5 artiklan mukaisesti.

Artiklan 5 kappaleessa määritellään ne suunnitelmat ja ohjelmat, joita pöytäkirja ei koske. Näitä ovat yksinomaan maanpuolustusta tai siviilivalmiutta varten tehdyt suunnitelmat ja ohjelmat sekä rahoitus- tai talousarviosuunnitelmat ja ohjelmat.

Pöytäkirjan 4 artikla vastaa sisällöllisesti SEA-direktiivin 3 artiklaa ja vastaavat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 4 ja 7 §:ään.

5 artikla. *Seulonta*. Kukin sopimuspuoli arvioi, onko 4 artiklan 3 ja 4 kappaleessa tarkoitetuilla suunnitelmilla ja ohjelmilla todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset, joko tarkastelemalla niitä tapauskohtaisesti tai määrittämällä suunnitelma- tai ohjelmatyyppejä taikka yhdistämällä nämä menetelmät. Tätä varten sopimuspuolet ottavat kaikissa tapauksissa huomioon pöytäkirjan III liitteessä mainitut perusteet. Näitä ovat muun muassa suunnitelman tai ohjelman merkitys kestävän kehityksen edistämisen kannalta, missä määrin suunnitelma tai ohjelma luo puitteita hankkeille tai vaikuttaa muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin sekä ympäristövaikutusten luonne.

Artiklan 2 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli varmistaa, että sovellettaessa 1 kappaleessa tarkoitettuja menettelyjä kuullaan 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuja ympäristö- ja terveysviranomaisia.

Artiklan 3 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli pyrkii mahdollisuuksien mukaan antamaan yleisölle, jota asia koskee, tilaisuuden osallistua suunnitelmien ja ohjelmien seulontaan tämän artiklan mukaisesti.

Artiklan 4 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli varmistaa, että 1 kappaleen mukaisen arvioinnin tulokset, mukaan lukien perustelut silloin, kun strategista ympäristöarviointia ei ole edellytetty, ovat hyvissä ajoin yleisön saatavilla joko julkisten ilmoitusten välityksellä tai muiden asianmukaisten keinojen, kuten sähköisten viestimien välityksellä.

Pöytäkirjan 5 artikla ja III liite vastaavat sisällöllisesti SEA-direktiivin 3 artiklaa ja II liitettä ja vastaavat säännökset sisältyisivät

ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 5 §:ään.

6 artikla. *Ympäristöselostuksen sisällön määrittäminen*. Artiklan mukaan kukin sopimuspuoli varmistaa, että 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuja ympäristö- ja terveysviranomaisia kuullaan määritettäessä ympäristöselostukseen sisällytettäviä tietoja. Kukin sopimuspuoli pyrkii mahdollisuuksien mukaan antamaan myös yleisölle, jota asia koskee, tilaisuuden osallistua tietojen määrittämiseen.

Pöytäkirjan 6 artiklaa vastaava viranomaisten kuulemista koskeva säännös sisältyy SEA-direktiivin 3 artiklan 6 kohtaan. Viranomaisten kuulemisesta ja yleisölle tiedottamisesta säädettäisiin ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 8 §:ssä.

7 artikla. *Ympäristöselostus*. Artikla koskee strategisessa ympäristöarvioinnissa laadittavan ympäristöselostuksen sisältövaatimuksia. Ympäristöselostuksessa on esitettävä suunnitelman tai ohjelman ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset, mukaan lukien terveysvaikutukset. Selostukseen on sisällytettävä sellaiset pöytäkirjan IV liitteessä mainitut tiedot, joita voidaan kohtuudella vaatia ottaen huomioon kulloinenkin tietämys ja arviointimenetelmät, suunnitelman tai ohjelman sisältö ja yksityiskohtaisuus ja sitä koskevan päätöksentekoprosessin vaihe, yleisön edut ja päättävän elimen tiedontarpeet. Pöytäkirjan IV liitteessä mainittuja tietoja ovat muun muassa suunnitelman tai ohjelman sisältö ja päätavoitteet sekä sen yhteydet muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin, ympäristön nykytilan todennäköinen kehitys, jos suunnitelmaa tai ohjelmaa ei toteuteta, kuinka ympäristötavoitteet on otettu huomioon suunnitelmaa tai ohjelmaa valmisteltaessa, todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset, toimenpiteet haitallisten ympäristövaikutusten estämiseksi tai vähentämiseksi, vaihtoehtojen valintaperusteet sekä toimenpiteet ympäristövaikutusten seuraamiseksi. Lisäksi kukin sopimuspuoli varmistaa, että ympäristöselostukset ovat riittävän hyvälaatuisia pöytäkirjan vaatimusten täyttämiseksi.

Pöytäkirjan 7 artiklaa ja IV liitettä vastaa-

vat määräykset sisältyvät SEA-direktiivin 5 ja 12 artiklaan ja I liitteeseen. Vastaavat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 8 §:ään.

8 artikla. *Yleisön osallistuminen.* Artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli varmistaa, että yleisöllä on mahdollisuus osallistua aikaisessa vaiheessa, sopivana ajankohtana ja tehokkaasti suunnitelmien ja ohjelmien strategiseen ympäristöarviointiin kaikkien vaihtoehtojen ollessa avoinna. Sopimuspuoli varmistaa sähköisten viestinten avulla tai muulla asianmukaisella tavalla, että suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus ovat hyvissä ajoin yleisön saatavilla.

Artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli varmistaa, että osallistumista ja mielipiteen esittämistä varten määritetään se yleisö, jota asia koskee, mukaan lukien asiaan liittyvät kansalaisjärjestöt ja että näin määritetyllä yleisöllä on tilaisuus ilmaista mielipiteensä suunnitelma- ja ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kohtuullisessa ajassa.

Artiklan 5 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli varmistaa, että tietojen antamiseksi yleisölle ja yleisön kuulemiseksi päätetään yksityiskohtaisista järjestelyistä, joista tiedotetaan julkisesti ottaen huomioon soveltuvin osin V liitteessä luetellut tiedot. Näitä ovat muun muassa tiedot ehdotetusta suunnitelmasta tai ohjelmasta ja sen hyväksyvistä viranomaisesta sekä suunnitelman tai ohjelman ja ympäristöselostuksen valmistelua koskevat tiedot mukaan lukien tiedot yleisön mahdollisuudesta saada tietoja ja osallistua valmisteluun.

Pöytäkirjan 8 artiklaa vastaavasta yleisön osallistumisesta ja kuulemisesta säädetään SEA-direktiivin 6 artiklassa. Vastaavat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 9 §:ään.

9 artikla. *Ympäristö- ja terveysviranomaisien kuuleminen.* Kukin sopimuspuoli nimeää kuultavat viranomaiset, joita suunnitelman tai ohjelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien terveysvaikutukset, todennäköisesti koskevat näiden viranomais-

ten erityisten ympäristö- tai terveysasioihin liittyvien tehtävien vuoksi. Suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus saataan näiden nimettyjen viranomaisten käyttöön. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että nimetyille viranomaisille annetaan aikaisessa vaiheessa, sopivana ajankohtana ja tehokkaasti tilaisuus ilmaista mielipiteensä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta. Kukin sopimuspuoli päättää yksityiskohtaisista järjestelyistä tietojen antamiseksi nimetyille viranomaisille sekä näiden kuulemiseksi.

Pöytäkirjan 9 artiklaa vastaavat säännökset sisältyvät SEA-direktiivin 6 artiklaan, jossa ei kuitenkaan erikseen yksilöidä terveysviranomaisia. Viranomaisten kuulemisesta säädetäisiin ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 9 §:ssä.

10 artikla. *Valtioiden väliset neuvottelut.* Artikla koskee menettelytapoja, joita noudatetaan, kun suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset.

Artiklan 1 kappaleen mukaan jos aiheuttajaosapuoli katsoo, että suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset, tai jos vaikutusten kohteena oleva osapuoli sitä pyytää, aiheuttajaosapuoli ilmoittaa vaikutuksista kohdeosapuolelle mahdollisimman aikaisin ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan edellä tarkoitettun ilmoituksen on sisällettävä muun muassa suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus sekä tiedot mahdollisista rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista, mukaan lukien terveysvaikutukset, ja tiedot päätöksentekomenettelystä ja maininta kohtuullisesta määräajasta huomautusten esittämiselle.

Artiklan 3 kappaleen mukaan kohdeosapuoli ilmoittaa ilmoituksessa mainitussa määräajassa aiheuttajaosapuolelle, haluaako se neuvotella ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä. Jos kohdeosapuoli niin ilmoittaa, kyseessä olevat sopimuspuolet aloittavat neuvottelut suunnitelman tai ohjelman toteuttamisen todennäköisistä valtioi-

den rajat ylittävistä vaikutuksista sekä haitallisten vaikutusten estämiseksi, vähentämiseksi ja lieventämiseksi suunnitelluista toimenpiteistä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan edellä tarkoitettujen neuvottelujen käymiseksi kyseessä olevat sopimuspuolet sopivat yksityiskohtaisista järjestelyistä sen varmistamiseksi, että yleisölle, jota asia koskee, ja kohdeosapuolen 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuille viranomaisille ilmoitetaan suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta ja annetaan tilaisuus esittää niistä mielipiteensä kohtuullisessa ajassa.

Pöytäkirjan 10 artiklaa vastaavat säännökset sisältyvät SEA-direktiivin 7 artiklaan ja ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 10 §:ään.

11 artikla. *Päätös.* Kukin sopimuspuoli varmistaa, että suunnitelmaa tai ohjelmaa hyväksyttäessä otetaan asianmukaisesti huomioon ympäristöselostuksen johtopäätökset, ympäristöselostuksessa määriteltyjen haitallisten vaikutusten estämiseksi, vähentämiseksi tai lieventämiseksi suunnitellut toimenpiteet ja 8—10 artiklan mukaisesti saadut mielipiteet.

Artiklan 2 kappaleen mukaan kukin osapuoli varmistaa, että suunnitelmaa tai ohjelmaa hyväksyttäessä yleisölle, 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuille viranomaisille ja 10 artiklan mukaisesti kuulluille sopimuspuolille ilmoitetaan sen hyväksymisestä. Näiden saataville toimitetaan suunnitelma tai ohjelma sekä selostus, jossa todetaan tiivistysti miten ympäristönäkökohdat, mukaan lukien terveysnäkökohdat, on sisällytetty suunnitelmaan tai ohjelmaan, miten 8—10 artiklan mukaisesti vastaanotetut huomautukset on otettu huomioon ja millä perusteella suunnitelma tai ohjelma on hyväksytty ottaen huomioon harkitut järkevät vaihtoehdot.

SEA-direktiivin artiklat 8 ja 9 ja sisältävät pöytäkirjan 11 artiklaa vastaavat säännökset. Vastaavat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 11 §:ään.

12 Artikla. *Seuranta.* Kukin osapuoli seuraa hyväksytyjen suunnitelmien ja ohjelmien merkittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan

lukien terveysvaikutukset, muun muassa tunnistaakseen aikaisessa vaiheessa ennakoimattomat haitalliset vaikutukset ja voidakseen ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin. Seurannan tulokset toimitetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen viranomaisten ja yleisön saataville.

SEA-direktiivin 10 artikla sisältää säännökset seurannasta ja vastaavat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 12 §:ään. Viranomaisten valmistelemien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten seurantaan liittyvät tiedot olisivat Suomessa julkisia asiakirjoja, joista jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Laissa asetetaan myös viranomaiselle velvollisuus huolehtia asiakirjojen asianmukaisesta saatavuudesta sekä tuottaa ja jakaa tietoa. Käytännössä asiakirjojen saatavuutta parantaa myös yleistyvä käytäntö julkaista niitä sähköisesti.

13 Artikla. *Toimintaperiaatteet ja säädökset.* Kukin sopimuspuoli pyrkii varmistamaan, että ympäristönäkökohdat, mukaan lukien terveysnäkökohdat, otetaan huomioon ja sisällytetään mahdollisuuksien mukaan sellaisten kansallisten toimintaperiaate- ja säädösehdotusten valmisteluun, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset. Näin toimittaessa otetaan huomioon pöytäkirjan periaatteet ja osatekijät. Kukin sopimuspuoli päättää tarvittaessa käytännön järjestelyistä ottaen huomioon päätöksenteon avoimuuden tarpeen ja raportoi pöytäkirjan sopimuspuolten kokoukselle tämän artiklan soveltamisesta.

SEA-direktiivissä ei ole pöytäkirjan 13 artiklaa vastaavaa säännöstä ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta toimintaperiaate- ja säädösehdotusten valmistelussa. Toimintaohjelmia ja toimintaperiaatehdotusten valmistelua koskeva vastaavansisältöinen säännös sisältyy ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 3 §:ään, joka vastaisi nykyisen YVA-lain 24 §:n säännöksiä. Säädösvalmistelun osalta ympäristövaikutusten arviointi on otettu

huomioon hallituksen esitysten laatimisohejeissa ja lisäksi ympäristönäkökohtien huomioon ottamista säädösvalmistelussa on ohjeistettu valtioneuvoston lainvalmistelun kehittämisohejelmaan liittyen antamalla vuonna 1998 valtioneuvoston periaatepäätöksellä ohjeet säädösehdotusten ympäristövaikutusten arvioinnista.

14 artikla. *Pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokous.* Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokous toimii pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena. Ensimmäinen pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokous pidetään viimeistään vuoden kuluttua pöytäkirjan voimaantulopäivästä ja Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokouksen yhteydessä, jos tämä kokous on kyseisen kauden aikana. Myöhemmät pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimivat Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokoukset pidetään Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokousten yhteydessä, jollei pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokous toisin päättä. Espoon sopimuksen sopimuspuolet, jotka eivät ole pöytäkirjan sopimuspuolina, voivat osallistua tarkkailijoina pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimivan Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokouksen istuntoihin. Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokouksen toimiessa pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena pöytäkirjan mukaisia päätöksiä tekevät ainoastaan pöytäkirjan sopimuspuolet. Tähän mennessä on järjestetty ensimmäinen pöytäkirjan allekirjoittajien kokous Cavtatissa Kroatiassa 1 päivänä kesäkuuta 2004. Pöytäkirjan sopimuspuolten kokous tarkastelee säännöllisesti pöytäkirjan täytäntöönpanoa. Tarkasteltavana ovat erityisesti strategista ympäristöarviointia koskevat toimintaperiaatteet, menetelmälliset lähestymistavat sekä kokemukset arvioinnista ja pöytäkirjan täytäntöönpanosta.

15 artikla. *Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin.* Artiklassa todetaan, etteivät pöytäkirjan määräykset vaikuta Espoon sopimuksen ja Århusin yleissopimuksen määräysten soveltamiseen.

16 artikla. *Äänioikeus.* Kullakin pöytäkirjan sopimuspuolella on kokouksessa yksi ää-

ni. Lisäksi äänioikeus on alueellisilla taloudellisen yhdentymisen järjestöillä silloin, kun kyse on niiden toimivaltaan kuuluvista asioista. Järjestöillä on yhtä monta ääntä kuin niillä on jäseninä valtioita, jotka ovat pöytäkirjan sopimuspuolia. Järjestöt eivät käytä äänioikeuttaan, jos jäsenvaltiot käyttävät omaansa ja päinvastoin.

17 artikla. *Sihteeristö.* Espoon sopimuksen 13 artiklalla perustettu sihteeristö toimii pöytäkirjan sihteeristönä ja sihteeristön tehtäviä koskevaa Espoon sopimuksen 13 artiklan (a)-(c) kappaletta sovelletaan tarvittavin muutoksin pöytäkirjaan.

18 artikla. *Liitteet.* Pöytäkirjan liitteet ovat sen erottamaton osa. Pöytäkirjan I ja II liitteet sisältävät luettelot pöytäkirjan 4 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuista hankkeista, joiden lupa- tai hyväksymispäätöksille suunnitelma tai ohjelma luo puitteet. Pöytäkirjan III liite sisältää perusteet 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen todennäköisesti merkittävien ympäristövaikutusten, mukaan lukien terveysvaikutukset, määrittämiselle. Pöytäkirjan IV liite sisältää ympäristöselostukseen 7 artiklan 2 kappaleen mukaisesti sisällytettävät tiedot. Pöytäkirjan V liitteessä on lueteltu 8 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettut tiedot, jotka otetaan soveltuvin osin huomioon tiedotettaessa yleisölle strategisesta ympäristöarvioinnista. Liitteiden sisältöä on selostettu tarpeellisilta osin tarkemmin edellä asianomaisten artiklojen yhteydessä.

19 artikla. *Pöytäkirjan muutokset.* Jokainen sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia pöytäkirjaan. Pöytäkirjan muutoksiin sovelletaan tarvittavin muutoksin Espoon sopimuksen 14 artiklan 2–5 kappaleessa määrättyä Espoon sopimuksen muutosten ehdottamista, hyväksymistä ja voimaantuloa koskevaa menettelyä. Lisäksi pöytäkirjaa sovellettaessa kolme neljäsosaa sopimuspuolista, joka on edellytys sille, että muutos tulee voimaan sen ratifioineiden tai hyväksyneiden sopimuspuolten osalta, lasketaan muutoksen hyväksymisajankohdan mukaisesta sopimuspuolten lukumäärästä.

20 artikla. *Riitojen ratkaiseminen.* Pöytäkirjaan sovelletaan tarvittavin muutoksin Espoon sopimuksen 15 artiklan määräyksiä riitojen ratkaisemisesta.

21 artikla. *Allekirjoittaminen.* Pöytäkirja oli

avoinna allekirjoittamista varten Kiovassa, Ukrainassa 21 päivästä 23 päivään toukokuuta 2003 ja sen jälkeen Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa New Yorkissa 31 päivään joulukuuta 2003 valtioille, jotka ovat Euroopan talouskomission jäseniä, ja valtioille, joilla on Euroopan talouskomissiossa neuvoa antava asema 28 päivänä maaliskuuta 1947 annetun talous- ja sosiaalineuvoston päätöslauselman mukaisesti. Sopimuksen voivat allekirjoittaa myös alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt, jotka koostuvat täysivaltaisista Euroopan talouskomission jäsenvaltioista ja joille niiden jäsenvaltiot ovat siirtäneet toimivaltaa pöytäkirjan soveltamisalaa kuuluvissa asioissa. Pöytäkirjan on 18 päivään joulukuuta 2003 mennessä allekirjoittanut 36 valtiota ja Euroopan yhteisö.

22 artikla. *Tallettaja.* Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri toimii pöytäkirjan tallettajana.

23 artikla. *Ratifioiminen, hyväksyminen ja liittyminen.* Artikla sisältää tavanomaiset määräykset pöytäkirjan ratifioinnista, hyväksymisestä ja siihen liittymisestä. Valtiot, jotka eivät ole edellä 21 artiklassa tarkoitettuja valtioita, voivat liittyä pöytäkirjaan, jos pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva Espoon sopimuksen sopimuspuolten kokous sen hyväksyy.

Järjestö, joka tulee sopimuspuoleksi ilman, että yksikään sen jäsenvaltioista on pöytäkirjan sopimuspuoli, on sidottu kaikkiin pöytäkirjan velvoitteisiin. Jos taloudellisen yhdentymisen järjestön jäsenvaltio on samalla itse valtiona sopimuspuoli, järjestö ja sen jäsenvaltiot päättävät vastuualueistaan pöytäkirjasta johtuvien velvoitteiden täyttämisen osalta. Tällaisissa päällekkäisen toimivallan tapauksissa järjestö ja sen jäsenvaltiot eivät käytä pöytäkirjaan liittyviä oikeuksiaan samanaikaisesti. Järjestö ilmoittaa toimivaltansa laajuudesta ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjassaan. Hallituksen esityksen antamiseen mennessä pöytäkirjaa ei ole vielä ratifioinut yksikään valtio eikä EY.

24 artikla. *Voimaantulo.* Pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona kuudestoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu. Tällaiseksi asiakirjaksi ei lasketa alu-

eellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa. Niiden valtioiden tai järjestöjen osalta, jotka ratifioivat, hyväksyvät tai liittyvät pöytäkirjaan näiden edellä mainitun kuudentoista asiakirjan tallettamisen jälkeen, pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntymmentä päivää tallettamisen jälkeen.

25 artikla. *Irtisanominen.* Sopimuspuoli voi irtisanoa pöytäkirjan aikaisintaan neljän vuoden kuluttua siitä, kun pöytäkirja on tullut sen osalta voimaan. Tämän jälkeen irtisanominen on mahdollista milloin tahansa. Pöytäkirja irtisanotaan ilmoittamalla siitä kirjallisesti pöytäkirjan tallettajalle, ja se tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä ilmoituksen vastaanottamisesta. Irtisanominen ei vaikuta suunnitelmien ja ohjelmien seulontaa ja ympäristöselostuksen valmistelua koskevien 5–9 artiklan eikä suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevan 11 artiklan eikä ympäristönäkökohtien sisällyttämistä toimintaperiaate- ja lainsäädäntöehdotusten valmisteluun koskevan 13 artiklan soveltamiseen jo aloitetun pöytäkirjan mukaisen strategisen ympäristöarvioinnin osalta. Irtisanominen ei myöskään vaikuta valtioiden välisiin neuvotteluihin koskevan 10 artiklan soveltamiseen sellaisen ilmoituksen tai pyynnön osalta, joka on tehty ennen irtisanomisen voimaantuloa.

26 artikla. *Todistusvoimaiset tekstit.* Pöytäkirjan todistusvoimaiset tekstit ovat pöytäkirjan englannin-, ranskan-, ja venäjänkieliset tekstit.

2. Lakiehdotusten perustelut

2.1. Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

1 §. *Tavoite.* Lakiehdotuksen tavoitteena on edistää ympäristönäkökohtien huomioon ottamista suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa. Ympäristöön todennäköisesti merkittävästi vaikuttavien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutuksia selvitetäisiin ja arvioitaisiin nykyistä järjestelmällisemmin. Samalla varmistettaisiin yleisön tiedonsaanti ja osallistumismahdollisuus suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointiin. Laki koskisi viranomaisten valmistelemissä suunnitelmissa ja

ohjelmia.

2 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin ympäristöarvioinnissa käytettävät keskeiset käsitteet.

1) Viranomaiskäsite vastaisi hallintolain (434/2003) 2 §:n mukaista viranomaiskäsitettä ja määräytyy pääsääntöisesti tehtävien laadun perusteella. Kunnallisia viranomaisia ovat monijäsenisten kunnan toimielinten ohella myös muun muassa kunnallisia palveluja tuottavat liikelaitokset, kuten kunnallinen vesilaitos ja liikennelaitos, jotka kuuluvat kunnan organisaatioon. Jos kunnallisten palvelujen tuottaminen on järjestetty yksityisoikeudellisin muodoin esimerkiksi siten, että palveluja tarjoaa osakeyhtiö, jossa kunta on osakkaana, ei tällainen osakeyhtiö ole hallintolain tarkoittama viranomainen, jollei se hoida viranomaistehtäviä. Viranomaisina pidetään myös liiketoimintaa harjoittavia valtion liikelaitoksista annetussa laissa (1185/2002) ja laitospöytäkirjoissa laeissa tarkoitettuja valtion laitoksia, julkisoikeudellisia yhdistyksiä sekä yksityisiä silloin, kun ne hoitavat julkisia hallintotehtäviä.

2) Ympäristövaikutuksen määritelmä olisi sisällöllisesti sama kuin YVA-laissa ja vastaisi sisällöltään SEA-direktiiviä ja SEA-pöytäkirjaa.

3) Ympäristöarvioinnilla tarkoitettaisiin ehdotetun lain 8—11 §:n mukaista arviointia, jossa selvitetäisiin ja arvioitaisiin merkittävät ympäristövaikutukset, laadittaisiin ympäristöselostus, kuultaisiin suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta viranomaisia ja yleisöä, otettaisiin huomioon ympäristöselostus ja kuulemisten tulokset sekä tiedotettaisiin päätöksestä. Ehdotettu menettely täyttäisi SEA-direktiivin ja SEA-pöytäkirjan vaatimukset.

4) Ympäristöselostuksella tarkoitettaisiin selvitystä ja arviota suunnitelman tai ohjelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista ja niiden merkittävydestä. Suunnitelman tai ohjelman valmistelusta vastaava viranomainen vastaisi myös ympäristöselostuksen laadinnasta.

5) Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavalla viranomaisella tarkoitettaisiin viranomaisesta, jonka tehtävänä on valmistella tämän lain tarkoittama suunnitelma tai ohjelma. Jos sama tehtävä on annettu usealle viranomaiselle

yhteistyönä hoidettavaksi, viranomaiset sopisivat keskenään, mikä viranomaisista on tässä laissa tarkoitettu vastaava viranomainen.

6) Käsitteellä “yleisö” määriteltäisiin ne tahot, joilla ehdotetun lain 8 §:n 2 momentin mukaisesti olisi oikeus saada tietoja suunnitelman tai ohjelman ja siihen liittyvän ympäristöselostuksen valmistelun aloittamisesta ja 9 §:n 1 momentin mukaisesti tutustua suunnitelma- tai ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niiden johdosta mielipiteensä. Käsite kattaisi yksityishenkilöt, yksityishenkilöiden yhteenliittymät ja erilaiset ryhmät sekä yhteisöt, kuten yhtiöt sekä kansalais- ja etujärjestöt. Lisäksi käsite kattaisi säätiöt. “Yleisö” käsittäisi näin ollen asianosaisia laajemman tahot. Käsite ei sisältäisi viranomaisia. Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen jo vakiintunut käsite “osallinen” ei tässä yhteydessä soveltuisi käytettäväksi, koska se kattaa myös viranomaiset.

Yleisöön kuuluvat tahot olisivat valmistelun aloittamisvaiheessa tiedotettaessa samat kuin ne tahot, joille olisi ehdotetun 9 §:n 1 momentin mukaan varattava mahdollisuus esittää mielipiteensä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä siihen liittyvästä ympäristöselostuksesta ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä. Yleisöksi katsottavat tahot määräytyisivät käytännössä kussakin tilanteessa asian merkityksen mukaan ja tiedotettaessa noudatettavan suunnitelmaa tai ohjelmaa koskevan lainsäädännön tai sen puuttuessa hallintolain säännösten perusteella.

3 §. *Yleinen velvollisuus selvittää ympäristövaikutukset.* Lakiehdotuksen yhtenä lähtökohtana on sisällyttää nykyinen YVA-lain suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskeva säännös sekä SEA-direktiivin edellyttämät säännökset ympäristöarvioinnista samaan lakiin. Samalla muutettaisiin nykyisen YVA-lain 24 §:ää siten, että siinä viitattaisiin ehdotettuun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevaan lakiin, jossa säädetään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista.

Pykälä sisältäisi nykyistä YVA-lain 24 §:ää vastaavan yleisen selvitysvelvollisuuden, jonka mukaan valtion viranomaisten ja kunnallisten viranomaisten on selvítettävä ja ar-

vioitava riittävässä määrin valmistelemissa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutukset. Arviointi olisi tehtävä sellaisista suunnitelmista ja ohjelmista, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristöministeriö on antanut YVA-lain 24 §:n 2 momentin nojalla asiasta tarkemmat ohjeet. Näitä ohjeita voitaisiin edelleen käyttää apuna arviointien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Ympäristövaikutukset olisi selvittettävä ja arvioitava siinä laajuudessa ja sillä tarkkuudella kuin se kulloinkin on päätöksenteon kannalta tarpeellista. Arviointi tehtäisiin osana muuta suunnitelman tai ohjelman valmistelua ja siihen kuuluisi tarpeellisessa määrin vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten selvittämistä sekä eri tahojen välistä yhteistyötä ja osallistumista.

Pykälää sovellettaisiin niihin eri toimialoilta valmisteltaviin suunnitelmiin ja ohjelmiin, jotka eivät tulisi arvioitaviksi ehdotetun lain 4 §:n ja 5 §:n perusteella. Näihin ei siten sovellettaisi ehdotetun lain 8—12 §:n säännöksiä. Selvitys- ja arviointivelvoite koskisi sekä toimialakohtaista että yhteensovittavaa suunnittelua. Suunnitelmia ja ohjelmia, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia, ovat muun muassa vero-, maksu- ja tukipolitiikkaa, ympäristö-, energia-, liikenne-, teollisuus- sekä maa- ja metsätalouspolitiikkaa koskevat suunnitelmat ja ohjelmat. Pykälässä tarkoitettaisiin lisäksi hallinnon toimintaa ja taloutta koskevia suunnitelmia sekä erilaisia alueellisia kehittämissuunnitelmia.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin valtuutuksesta antaa tarvittaessa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arvioinnista tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tämä vastaisi muutettavaksi ehdotetussa YVA-lain 24 §:ssä annettua valtuutusta valtioneuvoston oikeudesta antaa yleisiä ohjeita viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista.

4 §. *Ympäristöarviointia edellyttävät suunnitelmat ja ohjelmat.* Pykälässä määriteltäisiin ne suunnitelmat ja ohjelmat, jotka aina edellyttäisivät SEA-direktiivin tarkoittamaa ehdotetun lain 8—12 §:n mukaista ympäristöarviointia ja siihen liittyvää seurantaa, koska niillä on direktiivissä määritelty olevan

todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Direktiivin soveltamisala on määritelty direktiivin 2 artiklan a kohdassa ja 3 artiklassa. Soveltamisalaan liittyy myös 5 §, jossa määriteltäisiin harkinnan kautta soveltamisalaan kuuluvat suunnitelmat ja ohjelmat.

Pykälän 1 momentin mukaan ympäristöarviointi olisi tehtävä viranomaisen valmistelemasta suunnitelmasta tai ohjelmasta, jonka laatimisvelvoite perustuu lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen. Ympäristöarviointia ei edellytettäisi suunnitelmilta ja ohjelmilta, joiden valmistelu on vapaaehtoista.

Lisäksi 1 momentissa tarkoitettujen suunnitelman tai ohjelman tulisi täyttää jompi kumpi 1 momentin 1—2 kohdissa luetelluista ehdoista. Ympäristöarviointi olisi 1 kohdan soveltamisedon mukaan tehtävä aina, jos suunnitelma tai ohjelma valmistellaan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla toimialalla. Toimialat olisivat samat kuin SEA-direktiivissä, kuitenkin siten, että useita eri toimialoja kattava aluekehitys mainittaisiin selvyuden vuoksi erikseen. Toimialaluetteloon lisättäisiin ympäristönsuojelu ja luonnonsuojelu, koska näitä koskevilla suunnitelmilla ja ohjelmilla on usein todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Niiden laatiminen perustuu usein myös EY-säädöksiin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien tulisi myös luoda puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. SEA-direktiivissä puitteiden luominen on kytketty YVA-direktiivin liitteissä I ja II lueteltujen hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksiin. Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevassa lakiehdotuksessa ei tällaista kytkentää ole tehty, koska Suomessa ei ole vastaavaa direktiivin II liitteen hankeluetteloa, vaan YVA-menettelyä voidaan edellyttää muiltakin todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavilta hankkeilta. Suunnitelman tai ohjelman katsottaisiin luovan puitteita tulevien hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille esimerkiksi, jos suunnitelma tai ohjelma olisi edellytys hankkeen tai hankeryhmien suunnittelun aloittamiselle. Puite-ehto täytyisi myös, jos suunnitelmaan tai ohjelmaan tai sitä koskevaan

lainsäädäntöön sisältyisi velvoite ottaa suunnitelma tai ohjelma huomioon tulevien hankkeiden suunnittelussa tai, jos suunnitelma tai ohjelma sisältäisi kriteerejä tai reunaehtoja, jotka viranomaisen olisi otettava huomioon hankkeiden lupa- tai hyväksymisharkinnassa. Esimerkiksi päästökauppalaissa (683/2004) tarkoitettu kansallinen jakosuunnitelmaesitys, valtioneuvoston asetuksessa ilmanlaadusta (711/2001) tarkoitettu ilmanlaadun raja-arvojen ylittymisen estämiseksi laadittava suunnitelma tai ohjelma tai luonnonsuojelulaissa tarkoitettu luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelma eivät luo puitteita hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille edellä kuvatulla tavalla eivätkä ne siten edellyttäisi ehdotetun lain 8—12 §:n mukaista ympäristöarviointia.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan soveltamiseksi on kytketty Natura-arvioinnin tarpeeseen. SEA-direktiivi edellyttää, että direktiivin mukainen ympäristöarviointi on aina tehtävä suunnitelmista ja ohjelmista, joiden on katsottu edellyttävän luontodirektiivin mukaista arviointia. Ehdotetun lain mukaan ympäristöarviointi olisi aina tehtävä pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista Natura-arviointia edellyttävistä suunnitelmista. Suuri osa Natura-arviointia edellyttävistä suunnitelmista olisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia kaavoja tai 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla toimialoilla valmisteltavia suunnitelmia ja ohjelmia, jotka tulisivat ympäristöarvioinnin piiriin muutoinkin kuin Natura-kytkennän kautta.

Pykälän 2 momentin nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa on tarkoitus lueta ne tällä hetkellä voimassa oleviin lakeihin tai asetuksiin perustuvat suunnitelmat ja ohjelmat, joihin ehdotetun lain mukaista ympäristöarviointia aina sovellettaisiin. Tällaisia olisivat esimerkiksi alueelliset jätesuunnitelmat, pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmää koskevat suunnitelmat, luonnonsuojeluohjelmat ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Näiden suunnitelmien ja ohjelmien laatiminen perustuu lakiin. Asetuksen luetteloa olisi tarkoitus täydentää sitä mukaa, kun tulee uutta lainsäädäntöä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvien suunnitelmien tai ohjelmien laatimiseen. Lakiin tai

asetukseen perustuvien suunnitelmien ja ohjelmien lisäksi ehdotetun lain tarkoittamia suunnitelmia ja ohjelmia olisivat hallinnolliseen määräykseen perustuvat suunnitelmat ja ohjelmat (direktiivin 2 artiklan a kohta). Hallinnolliseen määräykseen perustuvia suunnitelmia ja ohjelmia ei voida vastaavasti yksilöidä, vaan niiden osalta ympäristöarvioinnin tarve ratkaistaisiin tapauskohtaisesti tällaisen määräyksen mahdollisen antamisen yhteydessä.

Direktiivissä käytetyllä vakiintuneen käytännön mukaisella ilmaisulla (lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset) viitataan jäsenmaiden säädöstyyppejen kokonaisuuteen niitä maittain tarkemmin erittelemättä. Direktiivin täytäntöönpanoa valmistellut työryhmä kävi läpi noin 250 julkishallinnon suunnitelmaa ja ohjelmaa ja selvitti muun muassa niiden säädösperustaa. Tässä selvitystyössä ei tullut esille voimassa oleviin asetuksiin tai muihin kuin valtioneuvoston yleisistunnon yleistoimivaltansa nojalla antamiin hallinnollisiin määräyksiin perustuvia suunnitelmia tai ohjelmia.

Hallinnollinen määräys direktiivin tarkoittamassa mielessä on hallinnossa annettu määräys, joka velvoittaa sellaisen suunnitelman tai ohjelman laatimiseen, jolla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia ja joka luo puitteet hankkeiden lupa- ja hyväksymispäätöksille. Kyseessä on viranomaisen toimivaltansa nojalla antama velvoittava määräys, jota ei anneta samassa menettelyssä kuin lait ja asetukset. Direktiivin tarkoittama hallinnollinen määräys ei myöskään ole perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettu oikeussääntö, joita viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan määrätyistä asioista. Perustuslain 65 §:n ja 68 §:n mukaisesti valtioneuvosto ja ministeriöt ohjaavat valtion hallintokoneistoa ja voivat antaa viranomaisen omaa toimintaa tai työnjakoa hallinnonalan sisällä koskevia hallinnollisia määräyksiä. Tällaiset määräykset ovat pääsääntöisesti yleisessä muodossa olevia määräyksiä eivätkä ne yleensä perusta velvoitetta suunnitelman tai ohjelman laatimiseen. Näin ollen esimerkiksi ylemmän viranomaisen alaiselle viranomaiselle osoittama kirje, jossa määrätään valmistelemaan suunnitelma tai ohjelma, ei ole ehdotetussa laissa tarkoi-

tettu hallinnollinen määräys, kuten ei myöskään kirje, jolla asetetaan työryhmä valmistelemaan suunnitelmaa tai ohjelmaa. Valtioneuvoston yleisistunto voi yleistoimivaltansa nojalla antaa koko valtionhallintoa koskevia hallinnollisia määräyksiä, jotka voivat olla sen kaltaisia, että ne velvoittavat suunnitelman tai ohjelman laatimiseen. Tällaiset hallinnolliset määräykset on katsottava ehdotetussa laissa tarkoitetuiksi hallinnollisiksi määräyksiksi. Esimerkkinä tällaisesta on valtioneuvoston periaatepäätös toimista Itämeren suojelemiseksi, jossa annetaan ympäristöministeriölle tehtäväksi laatia ja hyväksyä toimenpideohjelma periaatepäätöksen toteuttamiseksi.

Direktiivin 2 artiklan a kohta edellyttää myös paikallisella tasolla annettuihin hallinnollisiin määräyksiin perustuvien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioimista. Suomessa kunnallishallinnossa valmisteltavat suunnitelmat ja ohjelmat perustuvat yleensä vakiintuneeseen hallintokäytäntöön ja vapaehtoisuuteen. Lakiin tai asetukseen perustuvia suunnitelmia ja ohjelmia on vähän. Esimerkkinä lakiin perustuvasta suunnittelusta on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavoitus. Myös kunnallinen viranomainen voi yleisen johto-, ohjaus- ja valvontavaltansa nojalla antaa ehdotetussa laissa tarkoitettuja hallinnollisia määräyksiä. Tällöinkin kyseessä on viranomaisen toimivaltansa nojalla antama velvoittava määräys. Nämä koskevat yleensä hallinnon järjestämistä, kuten johtosääntöjä ja työjärjestyksiä eivätkä sisällä velvoitetta suunnitelman tai ohjelman laatimiseen.

Suomessa viranomaisten muut kuin vapaaehtoiset suunnitelmat ja ohjelmat perustuvat lähtökohtaisesti lain tasoiseen säädökseen. Lukuun ottamatta valtioneuvoston yleisistunnon yleistoimivaltansa nojalla antamia hallinnollisia määräyksiä valtion ja kuntien hallinnossa ei ole tullut esille ehdotetussa laissa tarkoitettuja hallinnollisia määräyksiä, jotka velvoittaisivat suunnitelman tai ohjelman laatimiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan ympäristöarviointi koskisi myös suunnitelmien ja ohjelmien muutoksia. Ympäristöarviointia edellytettäisiin vähäisiltä muutoksilta sekä pienten alueiden käyttöä paikallisella tasolla koske-

vilta suunnitelmilta ja ohjelmilta vain, jos se todettaisiin tarpeelliseksi 5 §:n mukaisen harkinnan perusteella. Ympäristöarviointia sovellettaisiin, jos näiden suunnitelmien tai ohjelmien toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.

5 §. *Ympäristöarvioinnin soveltaminen harkinnan perusteella.* SEA-direktiivin 3 artiklan 5 kohta edellyttää, että myös muilta kuin 4 §:n 1 momentin kohdissa 1 ja 2 aina arviointia edellyttäviltä suunnitelmilta ja ohjelmilta tulisi voida edellyttää ympäristöarviointia, jos niiden toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Myös näiden suunnitelmien ja ohjelmien tulisi perustua lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen ja niiden tulisi luoda puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. Kysymykseen voisivat tulla muilla kuin 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla toimialoilla kuten terveydenhuollon, koulutuksen, kulttuurin tai kaupan alalla valmisteltavat suunnitelmat tai ohjelmat. Kysymykseen voisivat tulla myös 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien vähäiset muutokset sekä pienten alueiden käyttöä paikallisella tasolla koskevat suunnitelmat ja ohjelmat. Ympäristöarvioinnin tarpeen harkinta voitaisiin järjestää joko jokaisen valmisteltavan suunnitelman tai ohjelman osalta erikseen tai esimerkiksi määrääjoin muun toiminnan suunnittelun, kuten toiminta- ja taloussuunnittelun tai tulosohjauksen yhteydessä, tai erillisenä kartoituksena. Harkinnassa huomioon otettavista perusteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella siten, että ne vastaisivat SEA-direktiivin liitettä II.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnin soveltamistarpeen harkintaa tehtäessä tapahtuvasta yhteydenpidosta muihin viranomaisiin. Direktiivin 3 artiklan 6 kohta edellyttää, että harkintaa tehdessään suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen kuulee direktiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja viranomaisia. Näitä direktiivin mukaan ovat viranomaiset, joita suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamisesta aiheutuvat ympäristövaikutukset todennäköisesti koskevat sen vuoksi, että ne vastaavat erityisesti ympäristöasioista. Yhteydenpidolla muihin

viranomaisiin on mahdollisuus saada tärkeää tietoa harkittaessa ympäristöarvioinnin tarpeellisuutta. Yhteydenpito viranomaisiin voisi tapahtua lausunnoton tai vapaa- muotoisemmin neuvotteluin. Neuvottelu voi olla tapauskohtainen tai koskea useampaa valmisteltavaa suunnitelmaa tai ohjelmaa, jolloin se voi toteutua myös määrääjain esimerkiksi vuosittain. Yhteydenpidosta muihin viranomaisiin säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Viranomaisia ei olisi tarkoitettu asetuksessa määritellä tyhjentävästi. Varsinaisten ympäristöviranomaisten lisäksi muita ympäristöasioista vastaavia viranomaisia voisi olla esimerkiksi Museovirasto. Ehdotetun lain ympäristövaikutuksen määritelmä sisältää myös ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen liittyvät vaikutukset, joten myös sosiaali- ja terveysviranomaisiin olisi pidettävä yhteyttä. Myös SEA-pöytäkirja korostaa terveysvaikutusten merkitystä osana ympäristövaikutuksia ja vastaavasti terveysviranomaisten kuulemisen tärkeyttä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin direktiivin 3 artiklan 7 kohdan vaatimusten mukaisesti ympäristöarvioinnin soveltamistarpeen harkinnan tulosten toimittamisesta yleisesti saataville. Tämä tapahtuisi kohteena olevan yleisön laajuuden huomioon ottaen hallintolain 55 §:n ja 62 §:n yleistiedoksianto koskevien säännösten mukaisesti pitämällä harkinnan tulokset nähtävillä suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavassa viranomaisessa. Nähtävilläoloajan pituutta ei määritäisi, vaan se määräytyisi asian laadun ja siihen liittyvien olosuhteiden mukaan. Yleisöllä tulee olla kohtuullinen aika asiaan tutustumista varten. Tämä vastaa hallintolain 62 §:n perusteluissa ilmaistua periaatetta. Nähtävillä asettamisesta on ilmoitettava virallisessa lehdessä ja sen lisäksi suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen ilmoitustaululla tai sellaisessa sanomalehdessä, josta yleisön voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon. Lisäksi harkinnan tulos perusteluihin olisi mahdollisuuksien mukaan julkaittava myös sähköisesti, esimerkiksi viranomaisen internet-palvelussa.

6 §. *Vastuu ympäristöarvioinnista.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että 4–5 §:ssä tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien ympä-

ristöarvioinnin tekeminen ja 5 §:ssä tarkoitettun ympäristöarvioinnin tarpeen harkintaan liittyvä vastuu olisi suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavalla viranomaisella. Viranomaisen voisi tehdä ympäristöarvioinnin itse tai teettää sen muun suunnitelman tai ohjelman valmistelun yhteydessä.

7 §. *Soveltamisalan rajaus ja suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 1 momentin mukaan ehdotettua lakia ei sovellettaisi valtion talousarvioesityksen laadintaan. Nykyistä YVA-lain 24 §:ää ei sovelleta valtion talousarvioesityksen laadintaan eikä siten myöskään ehdotetun lain 3 § koskisi valtion talousarvioesityksen valmistelua. Talousarvioesityksen valmistelu on erikseen säädetty määrämuotoiseksi ja tiukkaan määräaikaan sidottu prosessiksi, jonka lopputuloksena on säädösten mukainen hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioiksi. Ympäristövaikutuksia selvitetäänkin talousarvioesityksen laadintaa edeltävissä valmisteluvaiheissa ja esityksen taustalla olevien erilaisten suunnitelmien ja ohjelmien laadinnan yhteydessä. SEA direktiivissä on määritelty suunnitelmat ja ohjelmat, joita direktiivi ei koske. Direktiivin 3 artiklan 8 kohtaa vastaavasti ehdotetaan, ettei ehdotetun lain mukaista ympäristöarviointia sovellettaisi muihinkaan talousarvioihin tai rahoitussuunnitelmiin ja -ohjelmiin. Tällaisiksi katsottaisiin sellaiset suunnitelmat ja ohjelmat, joissa käsitellään vain rahoituksen järjestämistä tai suuntaamista tiettyihin hankkeisiin tai toimintoihin. Ehdotettua lakia ei, lukuun ottamatta 3 §:ää, sovellettaisi myöskään yksinomaan maanpuolustusta tai pelastustoimea varten tehtäviin suunnitelmiin tai ohjelmiin. YVA-lain 24 §:ää vastaava ehdotetun lain 3 §:n mukainen yleinen selvitys- ja arviointivelvollisuus koskisi siten nykyiseen tapaan myös näitä suunnitelmia ja ohjelmia.

Pykälän 2 momentin mukaan SEA-direktiivi ehdotetaan pantavaksi täytäntöön kaavoituksen osalta maankäyttö- ja rakennuslainsäädännöllä. Tämä olisi tarkoituksenmukaista, koska kaavoitus on oma erikseen joko tarkkaan säädely ja vakiintunut suunnittelumenettelynsä. Maankäyttö- ja rakennuslakia sekä -asetusta valmisteltaessa otettiin huomioon tuolloin tiedossa olleen komission direktiiviehdotuksen vaatimukset. Näistä keskei-

simpiä olivat vaikutusten selvittämistä kaavaa laadittaessa koskeva 9 § sekä vuorovaiikutusta kaavaa valmisteltaessa koskevat säännökset. Direktiivistä johtuvat vähäiset muutokset tehtäisiin maankäyttö- ja rakennuslakiin ja -asetukseen. Esitys sisältää ehdotuksen maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi. Esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä hankkeiden YVA-menettelyn ja kaavoituksen välistä suhdetta. SEA-direktiivi ehdotetaan pantavaksi täytäntöön vesienhoidosunnitelmiin ja toimenpideohjelmien valmistelun osalta lailla vesienhoidon järjestämisestä, jota koskeva hallituksen esitys on annettu Eduskunnalle 11.6.2004. Lailla on tarkoitus panna täytäntöön vesipolitiikan puitteista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY sekä Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) Euroopan taluskomission (ECE) piirissä maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvi- en suojelusta ja käytännöstä tehdyn yleissopimuksen (SopS 71/1996) vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty.

Suunnitelmaan tai ohjelmaan ja sen ympäristövaikutuksiin liittyviä selvityksiä voidaan tehdä aikaisemmissa suunnitteluvaiheissa tai jonkun muun suunnitelman tai ohjelman laadinnan yhteydessä. Pykälän 3 momentti sisältäisi yleisen periaatteen siitä, että kaksinkertaisen arvioinnin välttämiseksi näitä muissa yhteyksissä tehtyjä selvityksiä käytettäisiin hyväksi eikä samoja selvityksiä vaadittaisi tehtäväksi toistamiseen. Jos arviointia edellytettäisiin muussa lainsäädännössä, tämän lain ja muun lainsäädännön edellyttämät arvioinnit ja niihin liittyvien selvitysten laadinta sovitettaisiin yhteen. Esimerkiksi, jos suunnitelmasta olisi tehtävä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi ja tämän lain mukainen ympäristöarviointi, selvitykset voitaisiin sovittaa yhteen ja arviointi tehdä yhteensovitetusti siten, että se täyttäisi kummankin lainsäädännön vaatimukset.

8 §. *Suunnitelman tai ohjelman ja ympäristöselostuksen valmistelu sekä siitä tiedottaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen laatisi valmistelun kuluessa ympäristöselostuksen. Jotta arviointi voisi aidosti

vaikuttaa suunnitelman tai ohjelman valmisteluun, se olisi aloitettava mahdollisimman varhaisessa valmisteluvaiheessa ja joka tapauksessa se olisi tehtävä ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä. Ympäristöselostus olisi yhtenäinen kuvaus suunnitelman tai ohjelman ja tarkasteltujen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista. Suunnittelun kuluessa olisi tarkasteltava erilaisia vaihtoehtoja, jotka voisivat koskea esimerkiksi suunnitelmalle tai ohjelmalle asetettuja tavoitteita ja vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa näitä. Direktiivi edellyttää, että ympäristöselostuksessa esitetäisiin suunnitelman tai ohjelman tavoitteet ja maantieteellinen ulottuvuus huomioon ottaen kohtuulliset vaihtoehdot. Selostuksen valmistelu olisi osa itse suunnitelman tai ohjelman valmistelua. Ympäristöselostus voisi olla suunnitelman tai ohjelman selkeästi erotettavissa oleva osa tai erillinen asiakirja tai osa laajempaa, muitakin vaikutuksia kuin ympäristövaikutuksia, koskevaa asiakirjaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleisön oikeudesta saada tietoja suunnitelman tai ohjelman ja siihen liittyvän ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää mielipiteensä asiasta. Oikeus tietojen saantiin ja mielipiteen esittämiseen vastaa perustuslain keskeisiin tavoitteisiin kuuluvaa periaatetta, jonka mukaan ihmisten on voitava aikaisempaa enemmän vaikuttaa itseään koskeviin asioihin sekä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan sekä elinympäristönsä kehittämiseen. Asian vireilläolosta ilmoittaminen ja vaikutusmahdollisuuksien varaanminen on ollut myös hallintolain keskeisiä tavoitteita.

Ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain ja muun lainsäädännön mukaiset menettelyt sovitettaisiin mahdollisuuksien mukaan yhteen eikä tarkoitus olisi luoda päällekkäisiä tai kaksinkertaisia menettelyjä myöskään tiedottamisen tai kuulemisen osalta. Tiedottaminen tapahtuisi siten suunnitelmaa tai ohjelmaa koskevan lainsäädännön mukaisesti. Mikäli suunnitelmaa tai ohjelmaa koskevassa lainsäädännössä ei olisi asiasta säännöksiä, tiedottamiseen sovellettaisiin hallintolakia.

Hallintolain 41 §:n 1 momentin mukaan, jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vai-

kutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön tai työntekoon, viranomaisen tulee varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoa asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta. Tiedottaminen tapahtuisi kohteena olevan yleisön laajuuden huomioon ottaen hallintolain 55 §:n ja 62 §:n mukaisena yleistiedoksiannona. Yleistiedoksiannossa valmisteluasiakirjat pidettäisiin määrätyn ajan nähtävillä suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavassa viranomaisessa. Nähtävilläoloajan pituus vaihtelisi asian laadun ja merkityksen mukaan, mutta lähtökohdana voitaneen pitää vähintään 30 päivän pituista aikaa. Valmisteluasiakirjojen nähtävillä asettamisesta olisi ilmoitettava virallisessa lehdessä ja sen lisäksi suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen ilmoitustaululla tai sellaisessa sanomalehdessä, josta yleisön voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon. Nähtävilläoloa koskevasta ilmoituksesta tulisi käydä ilmi, minkälaisesta asiasta on kyse ja miten ja minkä ajan kuluessa suunnitelmasta vastaavalle viranomaiselle voidaan esittää asiasta mielipide ja mistä asiassa voi saada lisätietoja. Valmisteluaineisto olisi mahdollisuuksien mukaan julkaistava myös sähköisesti, esimerkiksi viranomaisen internet-palvelussa. Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen voivat joissakin tapauksissa edellyttää muunkinlaista tiedottamista, kuten yleisötilaisuuksien pitämistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin direktiivin 5 artiklan mukaisesti ympäristöselostuksen sisällöstä. Koska valmisteltavat suunnitelmat ja ohjelmat voivat olla luonteeltaan hyvinkin erilaisia, ympäristöselostuksen sisältöä koskeva säännös olisi joustava. Tietojen tulisi kuitenkin olla kulloisenkin päätöksenteon kannalta riittävät. Lisäksi otettaisiin huomioon, mitä tietoja on kohtuudella saatavissa ja millaisia arviointimenetelmiä on käytettävissä. Myös aiemmin muussa yhteydessä laaditut suunnitelmat ja ohjelmat otettaisiin huomioon siten, että niissä ja niiden valmisteluasiakirjoissa esitetyt tiedot käytettäisiin hyväksi ympäristöselostuksen laadinnassa. Ympäristöselostuksen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella siten, että ympäristöselostuksessa annettavat tiedot vastaisivat SEA-direktiivin liitettä I. Ympä-

ristöselostuksessa kuvattaisiin muun muassa suunnitelma tai ohjelma ja tarkastellut vaihtoehdot mukaan lukien kehitys, joka toteutuu, jos suunnitelmaa tai ohjelmaa ei toteuteta, suunnitelman tai ohjelman ja tarkasteltujen vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset, suunnitellut toimenpiteet haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi, perustelut vaihtoehdon valinnalle sekä ympäristövaikutusten seuraamiseksi suunnitellut toimenpiteet.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin direktiivin 5 artiklan 4 kohdan vaatimusten mukaisesti myös viranomaisen velvollisuudesta kuulla ympäristöselostuksessa annettavien tietojen laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta sellaisia viranomaisia, joita suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamisesta aiheutuvat ympäristövaikutukset todennäköisesti koskevat sen vuoksi, että ne vastaavat erityisesti ympäristöasioista. Tästä muiden viranomaisten kuulemisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Viranomaisia ei olisi tarkoitus asetuksessa määritellä tyhjentävästi. Muita ympäristöasioista vastaavia viranomaisia voisi varsinaisten ympäristöviranomaisten lisäksi olla esimerkiksi Museovirasto. Ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain ympäristövaikutuksen käsite sisältää myös vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, joten myös sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisia olisi kuultava. Myös SEA-pöytäkirja korostaa terveysvaikutusten merkitystä osana ympäristövaikutuksia ja vastaavasti terveystieteiden kuulemisen tärkeyttä.

9 §. *Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta kuuleminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kuulemisesta. Direktiivin 6 artiklan 2 kohta edellyttää, että ympäristöasioista vastaaville viranomaisille sekä yleisölle on annettava hyvissä ajoin todellinen mahdollisuus esittää asianmukaisen ajan kuluessa mielipiteensä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä siihen liittyvästä ympäristöselostuksesta ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä. Mielipiteen esittämismahdollisuus on varattava sellaisessa suunnitelman tai ohjelman valmistelun vaiheessa,

että mielipiteillä on vielä mahdollista vaikuttaa suunnitelman tai ohjelman sisältöön. Mahdollisuuden varaaminen tapahtuisi pitämällä suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja siihen liittyvä ympäristöselostus nähtävillä. Mahdollisuuksien mukaan suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus olisi julkaistava myös sähköisesti, esimerkiksi viranomaisen internet-palvelussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tavasta, jolla mahdollisuus tutustua suunnitelma- tai ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen järjestettäisiin. Kuuleminen voisi tapahtua itse suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta muun lain nojalla tapahtuvan kuulemisen yhteydessä. Mikäli menettelystä ei olisi erikseen säädetty, noudatettaisiin hallintolain säännöksiä kuten 8 §:ssä 2 momentin mukaisessa valmistelun aloittamisesta tiedottamisessa ja valmisteluaineiston nähtävillä asettamisessa. Tällöin nähtävilläoloaika olisi vähintään 30 päivää. Nähtävilläoloa koskevasta ilmoituksesta tulisi käydä ilmi, miten ja minkä ajan kuluessa suunnitelmasta vastaavalle viranomaiselle voidaan esittää asiasta mielipide ja mistä asiassa voi saada lisätietoja. Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen voivat joissakin tapauksissa edellyttää muunkinlaista tiedottamista, kuten yleisötilaisuuksien pitämistä. Mielipiteet olisi esitettävä suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavalle viranomaiselle nähtävilläoloajan kuluessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti velvollisuudesta hankkia suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta muiden viranomaisten lausunnot. Viranomaisten lausuntojen hankkiminen määräytyisi samoin perustein kuin yhteydenpito suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnin soveltamistarvetta 5 §:n 1 momentin mukaan harkittaessa sekä ympäristöselostuksessa annettavien tietojen laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta 8 §:n 3 mukaan päätettäessä.

Viranomaisten lausuntojen hankkimisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

10 §. *Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset.* SEA-direktiivin 7 artikla sisältää säännökset menettelystä toisen EU:n jäsenvaltion kanssa, jos suunnitelman tai ohjelman

toteuttamisen merkittävät ympäristövaikutukset todennäköisesti ulottuvat toisen jäsenvaltion alueelle. Suomea velvoittavalla kansainvälisellä sopimuksella tarkoitettaisiin SEA-pöytäkirjaa, joka sisältää vastaavat määräykset, mutta jonka velvoitteet kohdistuvat pöytäkirjan sopimuspuoliin eli sen ratifioineisiin valtioihin. Pykälän 1 momentin mukaan ympäristöministeriö huolehtisi suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioiteihin liittyvistä tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä toisen valtion kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen toimittaisi suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksen ja ympäristöselostuksen ympäristöministeriölle viipymättä ja mahdollisuuksien mukaan viimeistään, kun asiasta varataan mahdollisuus yleisölle mielipiteen esittämiseen ja pyydetään lausuntoja viranomaisilta Suomessa. Asiakirjat tai niiden osia olisi tarvittaessa käännettävä yhteisesti sovituille kielille. Käännöksistä aiheutuvista kustannuksista vastaisi suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen.

Pykälän 3 momentin mukaan ympäristöministeriö ilmoittaisi ja toimittaisi asiakirjat toiselle valtiolle joko omasta aloitteestaan tai toisen valtion pyynnöstä tiedotettuaan asiasta ulkoasiainministeriölle. Toiselle valtiolle toimitettavan ilmoituksen sisällöstä, josta SEA-pöytäkirjassa on direktiiviä tarkemmat määräykset, säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 4 momentin mukaan toisella valtiolla olisi mahdollisuus ilmoittaa asetetun määräajan kuluessa, haluaako se neuvotella asiasta. Neuvotteluissa käsiteltäisiin toisen valtion alueelle todennäköisesti ulottuvia ympäristövaikutuksia ja toimenpiteitä, joilla haitallisia vaikutuksia voitaisiin vähentää tai poistaa. Neuvottelutehtävistä huolehtisi ympäristöministeriö. Neuvottelut voitaisiin käydä myös kirjallisesti käyttäen esimerkiksi lausuntomenettelyä.

Neuvotteluja aloitettaessa sovittaisiin neuvotteluiden aikataulusta sekä järjestelyistä, joilla varataan toisen valtion viranomaisille ja yleisölle tilaisuus esittää mielipiteensä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kohtuullisessa ajassa.

11 §. *Suunnitelman tai ohjelman hyväksy-*

minen ja päätöksestä tiedottaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin direktiivin 8 artiklan mukaisesti ympäristöselostuksen sekä 8—9 §:ssä tarkoitettujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä 10 §:ssä tarkoitettujen valtioiden välisten neuvottelujen tulosten huomioon ottamisesta. Ympäristöselostuksessa esitetyt tiedot otettaisiin suunnitelmaa tai ohjelmaa valmisteltaessa huomioon. Esitetyt mielipiteet ja lausunnot voivat olla keskenään ristiriitaisia ja vastakkaisia näkökohtia korostavia. Tästä syystä kaikkia mielipiteitä ja lausuntoja ei ole mahdollista ottaa huomioon, vaan valmistelun aikana suunnitelman tai ohjelman tavoitteet ja sen sisältöön vaikuttavat vaatimukset kokonaisuudessaan ratkaisevat, missä määrin mielipiteet ja lausunnot voidaan ottaa huomioon. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että mielipiteet ja lausunnot otetaan suunnitelman tai ohjelman valmistelun aikana huomioon mahdollisuuksien mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä taikka suunnitelmasta tai ohjelmasta olisi käytävä ilmi, miten ympäristöselostus, kuulemisen tulokset ja viranomaisten lausunnot sekä valtioiden välillä käytyjen neuvottelujen tulokset on otettu huomioon suunnitelmaa tai ohjelmaa valmisteltaessa ja ennen sen hyväksymistä. Suomessa myös hallintolain 45 §:n mukaan viranomaisen päätös on aina perusteltava. Lisäksi päätöksestä taikka suunnitelmasta tai ohjelmasta kävisi direktiivin mukaisesti ilmi perustetun vaihtoehdon valinnalle sekä selvitys seurantaan koskevista toimenpiteistä. Seurannan järjestäminen olisi siten suunniteltava jo suunnitelmaa tai ohjelmaa valmisteltaessa. Nämä vaatimukset vastaavat direktiivin 9 artiklaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä tiedottamisesta ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen nähtävälle asettamisesta. Direktiivin 9 artikla edellyttää myös päätöksestä ilmoittamista sekä päätökseen sisältyvien tietojen toimittamista yleisön, ympäristöasioista vastaavien viranomaisten sekä neuvotteluosapuolena olleen valtion saataville. Tämä tapahtuisi asettamalla päätös sekä suunnitelma tai ohjelma näh-

täville. Asiasta olisi tiedotettava noudattaen hallintolain 62 §:n yleistiedoksiantoja koskevia säännöksiä samalla tavoin kuin ilmoitettaessa 9 §:n mukaisesti suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksen ja ympäristöselostuksen nähtävälle asettamisesta ja mielipiteen esittämismahdollisuudesta. Päätös sekä ympäristöselostus ja suunnitelmaa tai ohjelmaa koskevat asiakirjat olisi toimitettava tiedoksi Suomen ympäristökeskukselle, joka kokoaa asiakirjat valtakunnallista seurantaan ja tutkimusta varten. Asiakirjat olisi mahdollisuuksien mukaan julkaistava myös sähköisesti, esimerkiksi viranomaisen internetpalvelussa. Päätöksestä tiedottamisesta viranomaisille sekä neuvotteluosapuolena olleelle jäsenvaltiolle on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella. Pykälän tiedottamista koskevia säännöksiä noudatettaisiin mahdollisen muun lain nojalla tapahtuvan suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä tiedottamisen ohella.

Ehdotetussa laissa ei säädettäisi valitusoi-keudesta suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevaan päätökseen. Jos suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevaan päätökseen on oikeus muun lain nojalla hakea muutosta, on katsottava, että muutoksenhakija voi valituksessaan vedota myös tämän lain mukaisen ympäristöarvioinnin puuttumiseen, jos sellainen olisi tullut tehdä.

12 §. *Ympäristövaikutusten seuranta.* Pykälä sisältäisi yleisen velvoitteen seurata ympäristöarvioinnin piiriin kuuluvien suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamista ja toteuttamisesta aiheutuvia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Direktiivin 10 artikla edellyttää seurannan järjestämistä. Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen huolehtisi seurannasta joko itse tai antaisi sen muun tahon tehtäväksi.

Merkittävien ympäristövaikutusten seurannalla voitaisiin havaita mahdolliset haitalliset ympäristövaikutukset varhaisessa vaiheessa ja tulosten perusteella haittoja voitaisiin ehkäistä, vähentää tai korjata. Seurannan suunnittelu olisi osa ympäristöselostuksen valmistelua. Seurattavat vaikutukset olisivat yleensä samoja, jotka on arvioitu ympäristöselostuksessa merkittäviksi. Seurattavat vaikutukset valittaisiin suunnitelman tai ohjelman sisällön ja yksityiskohtaisuuden mukaan.

Yksittäisen suunnitelman tai ohjelman vaikutusten erottaminen ympäristössä muutoin tapahtuvista muutoksista ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. Seuranta järjestettäessä käytettäisiinkin tai täydennettäisiin mahdollisuuksien mukaan olemassa olevia seuranta-järjestelmiä kuitenkin siten, että niillä saataisiin seurantatiedot merkittävistä ympäristövaikutuksista ja niiden kehitymisestä. Seurantatietoa voitaisiin kerätä joko suunnitelma- tai ohjelmakohtaisesti taikka yleisluonteisemman seurannan yhteydessä. Seuranta voitaisiin toteuttaa myös tarkistamalla tai päivittämällä suunnitelmaa tai ohjelmaa määräjain.

13 §. *Ohjaus, yhteistyö ja kehittäminen.* Ympäristöministeriölle kuuluisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta sekä arvioinnin yleinen kehittäminen. Suomen ympäristökeskus seuraisi lain soveltamista, muun muassa hallinnolliseen määräykseen perustuvia soveltamistilanteita sekä osallistuisi soveltamiskäytännön kehittämiseen. Muut ministeriöt huolehtisivat toimialoillaan täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta sekä arvioinnin kehittämisestä.

Kaksinkertaisen arvioinnin välttämiseksi ja ehdotetun lain sekä muun lainsäädännön mukaisesti tehtyjen selvitysten ja arviointien yhteensovittamiseksi valtion ja kuntien viranomaisten olisi oltava keskenään yhteistyössä.

14 §. *Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain voimaantulosäännöksistä sekä direktiivin 13 artiklaan perustuvasta soveltamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Ympäristöarviointi koskisi niiden suunnitelmien ja ohjelmien laatimista, joiden valmistelun vireilläolosta on tiedotettu sen ajankohdan jälkeen, johon mennessä direktiivin edellyttämät lainsäädännön muutokset oli annettava eli ennen 21 päivää heinäkuuta 2004.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lain soveltamisesta sellaisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden valmistelun vireilläolosta on tiedotettu 21 päivänä heinäkuuta 2004 tai sen jälkeen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisesta sellaisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden valmistelun vi-

reilläolosta on tiedotettu ennen 21 päivää heinäkuuta 2004 ja jotka hyväksytään yli kaksi vuotta sen jälkeen.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi menettelystä sellaisessa tapauksessa, ettei suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointia ole mahdollista tehdä, vaikka sen valmistelun vireilläolosta on tiedotettu ennen 21 päivää heinäkuuta 2004 ja suunnitelma tai ohjelma hyväksytään 21 päivän heinäkuuta 2006 jälkeen.

Joissakin tapauksissa suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointi ei enää tällaisessa tilanteessa ole mahdollista. Tällöin arviointivelvollisuus ei koskisi sellaista suunnitelmaa tai ohjelmaa, jonka valmistelun vireilläolosta on tiedotettu ennen edellä mainittua ajankohdtaa ja joka hyväksytään yli kaksi vuotta sen jälkeen. Edellytyksenä ympäristöarvioinnin tekemättä jättämiselle olisi, että suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava perustellusta syystä katsoo, ettei ympäristöarviointia ole mahdollista tehdä. Tällaisia syitä voisivat olla esimerkiksi käytännön syyt, kuten valmistelun eteneminen niin pitkälle, ettei ympäristöarviointia todellisuudessa voida tässä laissa edellytetyllä tavalla suorittaa. Tällainen este voisi olla esimerkiksi se, etteivät oikea-aikainen ja tehokas osallistuminen ja riittävä vaihtoehtojen vertailu enää ole mahdollisia.

Mikäli suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointi edellä tarkoitettussa tapauksessa jätettäisiin tekemättä, suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan olisi saatettava tätä koskeva tieto yleisesti saataville. Samalla olisi ilmoitettava syy siihen, miksi ympäristöarviointia ei ole mahdollista tehdä. Ilmoittamisessa noudatettaisiin samaa hallintolain mukaista menettelyä kuin ehdotetun lain 5 §:n 2 momentin mukaisesti arvioinnin soveltamisharkinnan tuloksista tiedotettaessa.

2.2. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

24 §. *Ohjelmat ja suunnitelmat.* Pykälän 1 momentissa säädetään nykyisin viranomaisten velvollisuudesta riittävässä määrin selvittää ja arvioida sellaisten valmistelemiensä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutukset, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ehdotet-

tuun lakiin viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista sisältyisi vastaavansisältöinen säännös yleisestä ympäristövaikutusten selvitys- ja arviointivelvollisuudesta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältäisi viittauksen ehdotettuun lakiin viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista.

Samalla kumoutuisi pykälän 2 momentti, jossa säädetään valtioneuvoston mahdollisuudesta antaa yleisiä ohjeita suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettavan lain 3 §:n 2 momentissa säädettäisiin valtioneuvostolle vastaava asetuksenantovaltuus.

2.3. Maankäyttö- ja rakennuslaki

9 §. *Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaavaa laadittaessa selvitetään tarpeellisessa määrin myös tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset. SEA-direktiivi edellyttää, että ympäristöselostuksessa esitetään muun ohella suunnitelman tai ohjelman tavoitteet ja maantieteellinen ulottuvuus huomioon ottaen kohtuulliset vaihtoehdot mukaan lukien kehitys, joka toteutuu, jos suunnitelmaa tai ohjelmaa ei toteuteta. Vaihtoehtoja koskeva vaatimus olisi joustava ja sen sisältö määräytyisi kaavatason ja kulloisenkin kaavan tarpeiden mukaan. Tietojen tulisi kuitenkin olla kulloisenkin päätöksenteon kannalta riittävät. Vaihtoehdot voisivat olla erilaisia maankäyttöratkaisuja, joita on tarkoituksenmukaista tarkastella kaavan sisältö, merkitys ja laajuus huomioon ottaen.

23 §. *Tavoitteiden valmistelu.* Pykälään esitetään lisättäväksi säännös, jonka mukaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Maankäyttö- ja rakennusasetukseen on tarkoitus ottaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelua koskeva viittaus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevaan lakiin.

63 §. *Osallistumis- ja arviointisuunnitelma.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin vireilletulosta. Asetukseen on tarkoitus ottaa muun muassa säännös vireilletulosta tiedottamisesta mahdollisuuksien mukaan sähköisesti.

2.4. Laki strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Suomen perustuslain 95 §:ssä edellytetään, että kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtiosisäisesti voimaan erityisellä voimaansaattamislailla. Kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset tulee saattaa voimaan blanketti- tai sekamuotoisella lailla myös silloin, kun velvoitteen johdosta on tarpeen tarkistaa kansallisen lainsäädännön aineellista sisältöä. Esitys sisältää ehdotuksen blankettilaiksi.

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:llä saatetaan voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

2 §. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kuin pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

3. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettavan lain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Asetuksessa olisi säännökset ainakin ympäristöarvioinnin soveltamisalasta, ympäristöarvioinnin soveltamisesta harkinnan perusteella, ympäristöselostuksen sisäl-

löstä, viranomaisten yhteydenpidosta, tiedottamisesta sekä kuulemisesta.

Lisäksi annettaisiin valtioneuvoston asetus maankäyttö- ja rakennusasetuksen muuttamisesta. Asetusta muutettaisiin ainakin maakuntakaavan, yleiskaavan ja asemakaavan kaavaselostuksen sisältöä koskevien vaatimusten sekä kaavan vireilletulosta ilmoittamisen osalta.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SEA-pöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona kuudestoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu. Lakiehdotus strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohdittana samaan aikaan kuin pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

Pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Esitykseen sisältyvän voimaansaattamislakiehdotuksen voimaantulemiselle Ahvenanmaan maakunnassa on siten saatava itsehallintolain 59 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen.

5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

5.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaisesti eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan suostumuksen. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainvä-

liset velvoitteet (esimerkiksi PeVL 45/2000 vp). Tällaisina velvoitteina on käytännössä pidetty lähinnä sellaisia määräyksiä, joista valtiolle aiheutuu välittömiä menoja. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Pöytäkirjan 2 artikla sisältää sopimuksen soveltamisen kannalta olennaiset määritelmät. Tällainen sopimusmääräys, joka välillisesti vaikuttaa lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluu itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp).

Pöytäkirjan 3 artiklan yleiset määräykset kuuluvat niin ikään lainsäädännön alaan. Viranomaisten neuvonta- ja avustusvelvoitteista säädetään hallintolaissa. Perustuslain tasolla kysymys on perustuslain 21 §:ssä tarkoitettun hyvän hallinnon ja perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusvaatimuksen turvaamisesta. Artiklan määräykset eivät edellytä lainsäädännön muuttamista.

Pöytäkirjan 4 ja 5 artikla sisältävät pöytäkirjan soveltamisen kannalta olennaiset soveltamisalan määrittelyä koskevat määräykset. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja näitä vastaavat säännökset soveltamisalaan kuuluvista suunnitelmista ja ohjelmista sekä suunnitelmien ja ohjelmien suunnasta sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 4—5 §:ään.

Pöytäkirjan artiklat 6 ja 7 koskevat ympäristöarvioinnissa laadittavan ympäristöselo-

tuksen sisältöä. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Vastaavat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 8 §:ään.

Pöytäkirjan 8 ja 9 artiklat sisältävät määräykset yleisön osallistumisesta sekä ympäristö- ja terveysviranomaisten kuulemisesta. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja vastaavat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 9 §:ään. Pöytäkirjan 10 artiklan määräykset valtioiden välisistä neuvotteluista kuuluvat niin ikään lainsäädännön alaan. Artiklaa vastaavat määräykset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 10 §:ään.

Pöytäkirjan 11 artikla sisältää määräykset suunnitelmaa tai ohjelmaa koskevasta päätöksestä ja siitä tiedottamisesta. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja niitä vastaavat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 11 §:ään.

Myös pöytäkirjan 12 artiklan määräykset suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten seurannasta ja seurannan tulosten saataville toimittamisesta kuuluvat lainsäädännön alaan. Vastaavat seuranta koskevat säännökset sisältyisivät ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 12 §:ään. Seurannan tulosten saataville toimittamista koskevat määräykset eivät edellytä lainsäädännön muuttamista. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Julkisuusperiaate sisältyy myös lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta.

Pöytäkirjan 13 artiklan määräykset koskevat ympäristönäkökohtien sisällyttämistä toimintaperiaate- ja säädösehdotusten valmisteluun. Ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arvioinnista toimintaperiaateohjelmien valmistelussa säädettäisiin ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 3

§:ssä, joka vastaisi nykyisen muutettavaksi ehdotetun YVA-lain 24 §:n säännöksiä. Pöytäkirjan määräykset kuuluvat tältä osin lainsäädännön alaan. Säädösvalmistelun osalta ympäristövaikutusten arviointi on otettu huomioon hallituksen esitysten laatimisohteissa, minkä lisäksi valtioneuvosto on antanut asiasta erikseen ohjeet. Säädösvalmistelua koskevat pöytäkirjan määräykset eivät kuulu lainsäädännön alaan eivätkä ne edellytä lainsäädännön muuttamista.

Pöytäkirjan 15 artiklassa määritellään pöytäkirjan suhde Espoon sopimukseen ja Århusin yleissopimuksen määräyksiin. Pöytäkirjan 15 artikla sisältää lainsäädännön alaan kuuluvien normien etusijajärjestystä koskevan määräyksen, joka kuuluu itsekin lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan 20 artikla sisältää määräykset sopimuspuolten välisten sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevien riitojen ratkaisemisesta. Pöytäkirjaan sovelletaan tarvittavin muutoksin Espoon sopimuksen 15 artiklan määräyksiä. Sitovien riitojen ratkaisumenetelmien hyväksyminen ei ole pakollista. Koska Suomi on antanut kansainvälisen tuomioistuimen osalta yleisen toimivaltajulistuksen, joka ilman erityistä ilmoitusta kattaa myös tästä pöytäkirjasta johtuvien riitaisuuksien ratkaisemisen, määräys ei näiltä osin aseta Suomelle uusia velvoitteita, jotka vaatisivat eduskunnan suostumuksen. Välimiesmenettelyssä voi Suomea sitovalla tavalla tulla vahvistetuksi, miten tiettyä, lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Tällaisen oikeudellisesti sitovan tulkinnan voidaan katsoa jossain määrin koskevan valtion täysivaltaisuutta ja kuuluvan lainsäädännön alaan, vaikka se perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana ei olekaan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsitteen kanssa. Espoon sopimuksen yhteydessä Suomi ei ole sitoutunut välimiesmenettelyn käyttämiseen. Myöskään jatkossa Suomen ei ole tarkoitus sitoutua tällaisen menettelyn käyttämiseen. Näin ollen pöytäkirjan 20 artikla ei sisällä eduskunnan suostumusta edellyttäviä määräyksiä. Jos Suomi haluaisi myöhemmin tunnustaa välimiesoikeuden toimivallan, asialle tulisi pyytää erikseen eduskunnan suostumus.

Strategisen ympäristöarvioinnin pöytäkirja on niin sanottu jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain Euroopan yhteisön toimivaltaan. Suomi hyväksyy siten pöytäkirjan perustuslain 93 §:n 1 momentin ja 94 §:n mukaisesti siltä osin kuin yleissopimuksen määräykset kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan. Myös Euroopan yhteisö on allekirjoittanut pöytäkirjan. Euroopan yhteisön SEA-direktiivi, joka on pitkälti yhteneväinen pöytäkirjan kanssa, annettiin 21 päivänä heinäkuuta 2001. Direktiivin oikeusperustana on EY:n perustamissopimuksen 175 artikla. Pöytäkirjan hyväksymisen yhteisön puolesta edellyttämiä mahdollisia muutostarpeita SEA-direktiiviin selvitetään parhaillaan komissiossa. Mahdollisten muutosten ennakoidaan olevan hyvin vähäisiä. Yhteisön oikeuden nykyisessä kehitysvaiheessa jäsenvaltioilla on toimivaltaa pöytäkirjan kaikkien määräysten alalla, mutta joiltakin osin jaettua ja rinnakkaista yhteisön toimivallan kanssa. Sen vuoksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi pöytäkirjan siltä osin kuin pöytäkirja kuuluu Suomen toimivaltaan.

5.2. Suhde perustuslakiin ja käsittelyjärjestys

Perustuslain keskeisiin tavoitteisiin kuuluu hyvän hallinnon takeiden turvaaminen lailla. Hyvän hallinnon takeisiin kuuluvat perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaisesti muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuusperiaate sekä 14 §:n 3 momentin mukainen periaate, jonka mukaan ihmisten on voitava aikaisempaa enemmän vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Nämä lainsäätäjään kohdistuvat toimeksiannot on toteutettu hallintolaila sekä lailla viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Lähtökohtana ehdotetussa laissa viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista on, että menettelyissä, kuten tiedottamisessa ja yleisön osallistumisessa noudatetaan, mitä kyseessä olevasta suunnitelmasta tai ohjelmasta on säädetty. Mikäli erityislainsäädännössä ei ole menettelystä säädetty, noudatetaan hallintolain säännöksiä. Hallintolain lähtökohtana on, että erityislainsäädäntöön sisältyy menettelysäännöksiä vain erityisistä syistä. Mikäli

menettelysäännökset kumoutuvat suunnitelmia tai ohjelmia koskevasta lainsäädännöstä, hallintolain menettelysäännökset tulevat noudatettavaksi. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset menettelysäännökset ovat kaavoituksessa hallintolain kanssa rinnakkain noudatettavaa erityislainsäädäntöä. Ehdotetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointia koskevan lain menettelysäännösten on katsottava olevan sopusoinnussa perustuslain kanssa. Ehdotetussa laissa viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista tarkoitettu hallinnollinen määräys on hallinnossa annettu määräys, joka velvoittaa sellaisen suunnitelman tai ohjelman laatimiseen, jolla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia ja joka luo puitteet hankkeiden lupa- ja hyväksymispäätöksille. Tätä viranomaisen toimivaltansa nojalla antamaa velvoittavaa määräystä ei anneta samassa menettelyssä kuin lait ja asetukset. Suomessa yhdellä hallinnonalalla annetulla hallinnollisella määräyksellä ei voida velvoittaa asianomaisen hallinnonalan ulkopuolisia viranomaisia eikä sillä voida asettaa velvoitteita yksityisille. Ehdotetussa laissa tarkoitettuna hallinnollisen määräyksen ei siten voida katsoa tarkoittavan oikeussääntöjä, joita perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaisesti viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan määräyksiä asioista. Tällaiset oikeussäännöt voivat velvoittaa myös hallinnonalan ulkopuolisia viranomaisia ja yksityisiä. Oikeussääntöjä koskevan valtuuden on oltava laissa tarkkaan määriteltä ja se voi koskea lähinnä vain teknistä ja vähäisiä yksityiskohtia koskevaa sääntelyä. Valtioneuvoston yleisistunto voi kuitenkin yleistoimivaltansa nojalla antaa koko valtioonhallintoa koskevia hallinnollisia määräyksiä, jotka voivat olla sen kaltaisia, että ne velvoittavat suunnitelman tai ohjelman laatimiseen. Tällaiset hallinnolliset määräykset on katsottava ehdotetussa laissa tarkoitetuiksi hallinnollisiksi määräyksiksi.

Näin ollen ehdotetussa laissa tarkoitettua hallinnollista määräystä ei voida pitää ongelmallisena perustuslain 80 §:n 2 momentin kannalta.

Edellä esitetyn perusteella SEA-pöytäkirja ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2

momentissa tarkoitettulla tavalla. Pöytäkirja voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön mukaisesti tavallisen lain säätämismenettelyssä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Espoossa 25 päivänä helmikuuta 1991 valtioiden rajat

ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehtyyn yleissopimukseen liitetyn Ki ovassa 21 päivänä toukokuuta 2003 strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä, parantaa yleisön tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia sekä edistää kestävästä kehityksestä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *viranomaisella* hallintolain (434/2003) 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja viranomaisia ja muita julkista hallintotehtävää hoitavia;
- 2) *ympäristövaikutuksella* suunnitelman tai ohjelman välitöntä ja välillistä vaikutusta Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:
 - a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;
 - b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen;
 - c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;
 - d) luonnonvarojen hyödyntämiseen;

e) a—d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin;

3) *ympäristöarvioinnilla* suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutusten arviointia ja siihen sisältyvää ympäristöselostuksen laatimista, kuulemisten järjestämistä, ympäristöselostuksen ja kuulemisten tulosten huomioon ottamista päätöksenteossa sekä päätöksestä tiedottamista;

4) *ympäristöselostuksella* asiakirjaa tai sen osaa, jossa esitetään tiedot suunnitelmasta tai ohjelmasta ja tarkastelluista vaihtoehdoista sekä arvio niiden ympäristövaikutuksista;

5) *suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavalla viranomaisella* suunnitelman tai ohjelman laativaa viranomaista tai sitä, joka muutoin on vastuussa tässä laissa tarkoitetun suunnitelman tai ohjelman valmistelusta;

6) *yleisöllä* yksityishenkilöitä, yksityishenkilöiden yhteenliittymiä ja ryhmiä sekä yhteisöjä ja säätiöitä.

3 §

Yleinen velvollisuus selvittää ympäristövaikutukset

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan riittävässä määrin valmistelun kuluessa, jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella saattaa olla

merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arvioinnista sekä laadittavien asiakirjojen sisältöä koskevista vaatimuksista.

4 §

Ympäristöarviointia edellyttävät suunnitelmat ja ohjelmat

Lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta viranomaisen suunnitelmasta ja ohjelmasta on tehtävä ympäristöarviointi, jos

1) kyse on maa-, metsä- tai kalataloutta, energiahuoltoa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, aluekehitystä, alueidenkäyttöä, ympäristönsuojelua taikka luonnonsuojelua varten laadittavasta suunnitelmasta tai ohjelmasta, joka luo puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille; taikka

2) suunnitelmaa tai ohjelmaa koskee luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitettu arviointivelvollisuus.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin lakiin tai asetukseen perustuvista suunnitelmista ja ohjelmista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Mitä 1 momentissa säädetään ympäristöarvioinnista, koskee myös suunnitelmien ja ohjelmien muutoksia. Suunnitelman ja ohjelman vähäisestä muutoksesta taikka pienten alueiden käyttöä paikallisella tasolla koskevasta suunnitelmasta tai ohjelmasta ympäristöarviointi on tehtävä vain, jos se todetaan tarpeelliseksi 5 §:n mukaisessa harkinnassa.

5 §

Ympäristöarvioinnin soveltaminen harkinnan perusteella

Muilla kuin 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla aloilla valmisteltavasta lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta suunnitelmasta tai ohjelmasta, joka luo puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille, on tehtävä ympäristöarviointi, jos suunnitelmalla tai ohjelmalla tai sen

muutoksella harkitaan olevan todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristöarvioinnin tarvetta harkittaessa on oltava yhteydessä muihin viranomaisiin. Ympäristöarvioinnin tarpeen harkintaperusteista sekä viranomaisten välisestä yhteydenpidosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ympäristöarvioinnin tarvetta koskevan harkinnan tulos perusteluineen on toimitettava yleisesti saataville noudattaen, mitä hallintolain 55 ja 62 §:ssä säädetään. Harkinnan tulos perusteluineen on mahdollisuuksien mukaan julkaistava myös sähköisesti.

6 §

Vastuu ympäristöarvioinnista

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen vastaa 4 ja 5 §:ssä tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista sekä 5 §:n mukaisesta ympäristöarvioinnin tarpeen harkinnasta.

7 §

Soveltamisalan rajausta ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia ei sovelleta valtion talousarvioesityksen valmisteluun. Tätä lakia ei, lukuun ottamatta 3 §:ää, sovelleta muihin talousarvio- tai rahoitussuunnitelmiin tai -ohjelmiin eikä yksinomaan maanpuolustusta tai pelastustointia varten laadittaviin suunnitelmiin tai ohjelmiin.

Tämän lain mukaista ympäristöarviointia vastaavasta ympäristövaikutusten arvioinnista kaavojen laatimisen yhteydessä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) sekä vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman laatimisen yhteydessä vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa (/200).

Tätä lakia sovellettaessa otetaan huomioon suunnitelmasta tai ohjelmasta ja sen ympäristövaikutuksista muussa yhteydessä tehdyt selvitykset. Tässä laissa ja muussa lainsäädännössä edellytetyt selvitykset ja ympäristövaikutusten arviointi sovitetaan mahdollisuuksien mukaan yhteen.

8 §

Suunnitelman tai ohjelman ja ympäristöselostuksen valmistelu sekä siitä tiedottaminen

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen selvittää ja arvioi suunnitelman tai ohjelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja laatii ympäristöselostuksen. Ympäristöselostus laaditaan osana muuta valmistelua ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä.

Suunnitelman tai ohjelman valmistelu tulee järjestää siten, että yleisöllä on mahdollisuus saada tietoja suunnitelman tai ohjelman ja ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää asiasta mielipiteensä. Vastaava aineisto on mahdollisuuksien mukaan julkaistava myös sähköisesti. Ilmoitettaessa valmistelun aloittamiseen noudatetaan muutoin, mitä kyseessä olevan suunnitelman tai ohjelman valmistelusta säädetään. Jos ilmoittamisesta ei säädetä erikseen, noudatetaan, mitä hallintolain 41, 55 ja 62 §:ssä säädetään.

Ympäristöselostuksessa on esitettävä ne tiedot, jotka ovat tarpeen, kun otetaan huomioon suunnitelman tai ohjelman sisältö, tarkoitus ja yksityiskohtaisuus. Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on kuultava ympäristöselostuksessa annettavien tietojen laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta muita viranomaisia. Ympäristöselostuksen sisällöstä ja muiden viranomaisten kuulemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta kuuleminen

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on varattava yleisölle mahdollisuus tutustua suunnitelma- tai ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä. Mahdollisuus varataan pitämällä suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus nähtävillä. Suunni-

telma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus on mahdollisuuksien mukaan julkaistava myös sähköisesti.

Ilmoitettaessa nähtäville asettamisesta ja mahdollisuudesta mielipiteen esittämiseen noudatetaan, mitä kyseessä olevan suunnitelman tai ohjelman valmistelusta säädetään. Jos ilmoittamisesta ei säädetä erikseen, noudatetaan, mitä hallintolain 55 ja 62 §:ssä säädetään. Suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus pidetään tällöin nähtävillä vähintään 30 päivän ajan. Mielipide on esitettävä suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavalle viranomaiselle nähtävilläoloajan kuluessa.

Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta on sen lisäksi, mitä muualla säädetään, pyydettävä lausunto muilta viranomaisilta siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

10 §

Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset

Jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen sopimuspuolen tai Euroopan unionin jäsenvaltion alueelle, ympäristöministeriön on huolehdittava suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointiin liittyvistä tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä kyseisen valtion kanssa.

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on toimitettava viipymättä ympäristöministeriölle suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus toiselle valtiolle toimittamista varten. Luonnos ja selostus tai niiden osia on tarvittaessa käännettävä asianomaisille kielille. Käännösten kustannuksista vastaa suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen.

Jos ympäristöministeriö katsoo, että suunnitelmalla tai ohjelmalla on 1 momentissa tarkoitettuja ympäristövaikutuksia, tai jos ympäristövaikutusten kohteena oleva valtio sitä pyytää, ympäristöministeriön on ilmoitettava arvioinnista ja toimitettava toiselle valtiolle suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus hyvissä ajoin ennen kuin

suunnitelma tai ohjelma hyväksytään. Ympäristöministeriö tiedottaa toiselle valtiolle toimitettavasta aineistosta ulkoasiainministeriölle. Toiselle valtiolle tehtävän ilmoituksen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Jos valtio, jolle on toimitettu suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus, 60 päivän kuluessa luonnoksen ja selostuksen saamisesta ilmoittaa haluavansa neuvotella asiasta, ympäristöministeriön on aloitettava neuvottelut suunnitelman tai ohjelman toteuttamisen aiheuttamista todennäköisistä rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista ja tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä. Neuvotteluja aloitettaessa sovitaan järjestelyistä, joita noudatetaan annettaessa viranomaisille sekä yleisölle valtiossa, johon kohdistuu todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, tilaisuus esittää mielipiteensä kohtuullisessa ajassa.

11 §

Suunnitelman tai ohjelman hyväksyminen ja päätöksestä tiedottaminen

Valmisteltaessa suunnitelmaa tai ohjelmaa otetaan huomioon ympäristöselostus sekä mahdollisuuksien mukaan 8 ja 9 §:ssä tarkoitetut mielipiteet ja lausunnot sekä 10 §:n mukaisesti käytyjen valtioiden välisten neuvottelujen tulokset.

Suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä taikka suunnitelmasta tai ohjelmasta on käytävä ilmi:

1) perusteltu kannanotto siitä, miten ympäristöselostus, 8 ja 9 §:ssä tarkoitetut mielipiteet ja lausunnot sekä valtioiden välisten 10 §:ssä tarkoitettujen neuvottelujen tulokset on otettu huomioon, sekä selvitys siitä, millä tavoin nämä sekä ympäristönäkökohdat ovat vaikuttaneet suunnitelman tai ohjelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan; sekä

2) selvitys 12 §:ssä tarkoitettusta seurannasta.

Kun suunnitelma tai ohjelma hyväksytään, päätöksestä on sen lisäksi, mitä muualla säädetään, tiedotettava sekä asetettava päätös sekä suunnitelma tai ohjelma nähtäville. Nähtäville asettamisessa ja tiedottamisessa

noudatetaan, mitä hallintolain 62 §:ssä säädetään. Päätös sekä suunnitelma tai ohjelma ja ympäristöselostus on toimitettava tiedoksi Suomen ympäristökeskukselle, ja ne on mahdollisuuksien mukaan julkaistava myös sähköisesti.

Suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä on tiedotettava muille viranomaisille siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

12 §

Ympäristövaikutusten seuranta

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että ympäristöarvioinnin piiriin kuuluvien suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamista ja siitä aiheutuvia merkittäviä ympäristövaikutuksia seurataan siten, että voidaan ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

13 §

Ohjaus, yhteistyö ja kehittäminen

Tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta sekä vaikutusten arvioinnin yleinen kehittäminen kuuluvat ympäristöministeriölle. Muut ministeriöt huolehtivat täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta sekä ympäristövaikutusten arvioinnin kehittämistä toimialoillaan. Suomen ympäristökeskus seuraa tämän lain soveltamista. Valtion ja kuntien viranomaisten on oltava keskenään yhteistyössä ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamiseksi ja yhteensovittamiseksi muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

14 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2004 .

Tätä lakia sovelletaan suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden valmistelun vireilläolosta on tiedotettu 21 päivänä heinäkuuta 2004 tai sen jälkeen.

Lakia sovelletaan myös sellaisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden valmistelun viereilläolosta on tiedotettu ennen 2 momentissa mainittua ajankohtaa ja jotka hyväksytään 21 päivän heinäkuuta 2006 jälkeen, jollei suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen perustellusta syystä katso, ettei ympäristöarviointia ole mahdollista tehdä.

Jos ympäristöarviointi 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa jätetään tekemättä, suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on saatettava tieto siitä yleisesti saataville noudattaen, mitä hallintolain 55 ja 62 §:ssä säädetään. Samalla on ilmoitettava, miksi arviointia ei ole mahdollista tehdä.

2.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 10 päivänä kesäkuuta 1994 annetun lain (468/1994) 24 § seuraavasti:

24 §

Ohjelmat ja suunnitelmat

Viranomaisten valmisteleminen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista säädetään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

3.

Laki**maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1999 annetun maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 ja 23 § sekä 63 §:n 2 momentti seuraavasti:

9 §

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

23 §

Tavoitteiden valmistelu

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta huolehtii ympäristöministeriö yhteistyössä niiden muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden viran-

omaisten ja tahojen kanssa, joita asia koskee. Tavoitteiden valmistelun on perustuttava eri tahojen vuorovaikutukseen. Tavoitteiden valmistelusta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

63 §

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelystä. Ilmoittaminen on järjestettävä kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Ilmoittaminen voi tapahtua myös kaavoituskatsauksesta tiedottamisen yhteydessä. Vireilletulosta tiedottamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 200 .

4.

Laki**strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehtyyn yleissopimukseen (SopS 67/1997) liitetyn Kiovassa 21 päivänä toukokuuta 2003 strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ympäristöministeri *Jan-Erik Enestam*

2.

Laki**ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 10 päivänä kesäkuuta 1994 annetun lain (468/1994) 24 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

24 §

Ohjelmat ja suunnitelmat

Ympäristövaikutukset on selvitettävä ja arvioitava riittävässä määrin viranomaisen valmistellessa sellaisia suunnitelmia ja ohjelmia, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia, mutta joihin ei sovelleta 2 luvun säännöksiä arviointimenettelystä.

Valtioneuvosto voi antaa yleisiä ohjeita edellä 1 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista.

Ehdotus

24 §

Ohjelmat ja suunnitelmat

Viranomaisten valmisteleminen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista säädetään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (/200).

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .*

3.

Laki**maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1999 annetun maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 ja 23 § sekä 63 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

9 §

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävät suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

23 §

Tavoitteiden valmistelu

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta huolehtii asianomainen ministeriö yhteistyössä niiden muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joita asia koskee. Tavoitteiden valmistelun on perustuttava eritahojen vuorovaikutukseen.

Ehdotus

9 §

Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävät suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

23 §

Tavoitteiden valmistelu

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta huolehtii *ympäristöministeriö* yhteistyössä niiden muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joita asia koskee. Tavoitteiden valmistelun on perustuttava eri tahojen vuorovaikutukseen. *Tavoitteiden valmistelusta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.*

63 §

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelystä. Ilmoittaminen on järjestettävä kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Ilmoittaminen voi tapahtua myös kaavoituskatsauksesta tiedottamisen yhteydessä.

63 §

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelystä. Ilmoittaminen on järjestettävä kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Ilmoittaminen voi tapahtua myös kaavoituskatsauksesta tiedottamisen yhteydessä. *Vireilletulosta tiedottamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 . _____

Valtioneuvoston asetus

viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

Annettu Helsingissä _____ päivänä _____ kuuta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty ympäristöministeriön esittelystä, säädetään _____ päivänä _____ kuuta annetun viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (/) nojalla seuraavasti:

1 §

Ympäristöarviointia aina edellyttävät suunnitelmat ja ohjelmat

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 4 § 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettuja suunnitelmia ja ohjelmia ovat sen ohella, mitä erikseen on säädetty tai määrätty:

- 1) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 4 §:ssä tarkoitettut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet;
- 2) jätelain (1072/1993) 40 §:ssä tarkoitettu alueellinen jätesuunnitelma;
- 3) luonnonsuojelulain (1096/1996) 8 §:ssä tarkoitettu luonnonsuojeluohjelma;
- 4) alueiden kehittämislain (602/2002) 5 §:ssä tarkoitettu maakuntaohjelma; sekä
- 5) pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain (1269/1996) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettut liikennejärjestelmää koskevat suunnitelmat.

2 §

Ympäristöarvioinnin tarpeen harkintaperusteet

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettussa ympäristöarvioinnin soveltamisen harkinnassa on otettava huomioon seuraavat harkintaperusteet:

- 1) Suunnitelmien ja ohjelmien ominaispiirteet, ottaen huomioon erityisesti

a) missä määrin suunnitelmalla tai ohjelmalla luodaan puitteet hankkeelle ja muulle toiminnalle sijainnin, luonteen, koon tai toimintaedellytysten osalta tai voimavaroja kohdentamalla;

b) missä määrin suunnitelma tai ohjelma vaikuttaa muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin, mukaan lukien ne, jotka kuuluvat eriasteisten suunnitelmien ja ohjelmien kokonaisuuteen;

c) suunnitelman tai ohjelman merkitys ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen ja erityisesti kestävän kehityksen edistämisen kannalta;

d) suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat;

e) suunnitelman tai ohjelman merkitys yhteisön ympäristölainsäädännön täytäntöönpanon kannalta (esim. jätehuoltoon tai vesien-suojeluun liittyvät suunnitelmat tai ohjelmat);

2) Vaikutusten ja niiden todennäköisen kohdistumisalueen ominaispiirteet, ottaen huomioon erityisesti

a) vaikutusten todennäköisyys, kesto, toistuvuus ja palautuvuus;

b) vaikutusten kertyvyys;

c) vaikutusten rajat ylittävä luonne;

d) riskit ihmisten terveydelle tai ympäristölle (esim. onnettomuuksista johtuvat riskit);

e) vaikutusten suuruus ja alueellinen laajuus (vaikutusten todennäköinen maantieteellinen kohdistumisalue ja sen väestön koko, johon vaikutukset todennäköisesti kohdistuvat);

f) vaikutusten todennäköisen kohdistumisalueen arvo ja herkkyys, joka johtuu

- erityisistä luonnon ominaispiirteistä tai kulttuuriperinnöstä;
- ympäristön laatu- ja raja-arvojen ylittymisestä; sekä
- voimaperäisestä maankäytöstä;
- g) vaikutukset alueisiin tai maisemiin, joilla on kansallisesti, yhteisössä tai kansainvälisesti tunnettu suojelualue.

3 §

Ympäristöarvioinnin tarpeen harkintaan liittyvä viranomaisten yhteydenpito

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettua ympäristöarvioinnin soveltamista koskevaa harkintaa tehdessään suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on oltava yhteydessä alueelliseen ympäristökeskukseen ja tarpeen mukaan kunnan terveys- ja ympäristöviranomaisiin sekä muihin vaikutusalueella toimiviin viranomaisiin. Jos kysymyksessä on alueellisesti laajakantoinen tai muuten merkittävä suunnitelma tai ohjelma, on oltava yhteydessä myös ympäristöministeriöön sekä sosiaali- ja terveysministeriöön. Mikäli alueellinen ympäristökeskus on suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava, asiasta on oltava yhteydessä ympäristöministeriöön.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yhteydenpito voidaan toteuttaa lausuntomenettelyin tai viranomaisten välisessä neuvottelussa. Neuvottelusta on laadittava muistio, josta ilmenevät keskeiset neuvottelussa esille tulleet asiat ja kannanotot.

4 §

Ympäristöselostuksen sisältö

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 8 §:ssä tarkoitettua ympäristöselostuksessa on tarpeellisessa määrin esitettävä:

- 1) suunnitelman tai ohjelman pääasiallinen sisältö, päätavoitteet ja suhde muihin asiaan liittyviin suunnitelmiin ja ohjelmiin;
- 2) ympäristön nykytilaan liittyvät merkittävät näkökohdat ja sen todennäköinen

kehitys, jos suunnitelmaa tai ohjelmaa ei toteuteta;

3) ympäristön ominaispiirteet sellaisten alueiden osalta, joihin todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia;

4) kaikki suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset olemassa olevat ympäristöongelmat, mukaan lukien erityisesti ne ongelmat, jotka koskevat alueita, joilla on erityistä ympäristöllistä merkitystä, esimerkiksi Intudirektiivin (79/409/ETY) ja luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaisesti nimetyt alueet;

5) kansainvälisesti, yhteisön tai jäsenvaltion tasolla vahvistetut suunnitelmat tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristönsuojelutavoitteet ja tapa, jolla mainitut tavoitteet ja ympäristönäkökohdat on otettu valmistelussa huomioon;

6) todennäköiset merkittävät ympäristövaikutukset (niihin olisi luettava toissijaiset, kertyvät ja yhteisvaikutukset sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyvät ja tilapäiset, sekä myönteiset että kielteiset vaikutukset), mukaan lukien vaikutukset sellaisiin seikkoihin kuten luonnon monimuotoisuuteen, väestöön, ihmisten terveyteen, eliöstöön, kasvillisuuteen, maaperään, veteen, ilmaan, ilmastotekijöihin, aineelliseen omaisuuteen, kulttuuriperintöön arkkitehtooninen ja arkeologinen perintö mukaan lukien, maisemaan sekä edellä mainittujen tekijöiden välisiin suhteisiin;

7) suunnitellut toimenpiteet, joilla aiotaan ehkäistä suunnitelman tai ohjelman toteuttamisesta ympäristölle aiheutuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia, vähentää niitä tai poistaa ne mahdollisimman kattavasti;

8) selvitys siitä, miksi käsitellyt vaihtoehdot on valittu, sekä kuvaus siitä, miten arviointi on suoritettu, mukaan lukien kaikki vaikeudet (esim. tekniset puutteet tai osaamisen puute), joita on kohdattu vaadittuja tietoja koottaessa;

9) kuvaus suunnitelluista toimenpiteistä, jotka koskevat seuranta- ja seuranta- ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 12 §:n mukaisesti; sekä

10) yleistajuinen yhteenvedo edellä mainituista tiedoista.

5 §

Ympäristöselostuksessa annettavista tiedoista kuuleminen

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on kuultava ympäristöselostuksessa annettavien tietojen laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta alueellista ympäristökeskusta ja tarpeen mukaan kunnan terveys- ja ympäristöviranomaisia sekä muita vaikutusalueella toimivia viranomaisia. Jos kysymyksessä on alueellisesti laajakantoinen tai muuten merkittävä suunnitelma tai ohjelma, on kuultava myös ympäristöministeriötä sekä sosiaali- ja terveysministeriötä. Mikäli alueellinen ympäristökeskus on suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava, ympäristöselostuksessa annettavien tietojen laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta on kuultava ympäristöministeriötä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu viranomaisten kuuleminen voidaan toteuttaa myös viranomaisten välisessä neuvottelussa. Neuvottelusta on laadittava muistio, josta ilmenevät keskeiset neuvottelussa esille tulleet asiat ja kannanotot.

6 §

Ympäristöselostuksesta sekä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta kuuleminen

Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta on sen lisäksi, mitä muualla on säädetty, pyydetty lausunnot alueelliselta ympäristökeskukselta ja tarpeen mukaan kunnan asianomaisilta terveys- ja ympäristöviranomaisilta sekä muilta vaikutusalueella toimivilta viranomaisilta. Jos kysymyksessä on alueellisesti laajakantoinen tai

muuten merkittävä suunnitelma tai ohjelma, lausunto on pyydetty myös ympäristöministeriöltä sekä sosiaali- ja terveysministeriöltä. Mikäli alueellinen ympäristökeskus on suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava, lausunto on pyydetty ympäristöministeriöltä.

7 §

Toiselle valtiolle ilmoittaminen

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista annetun lain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa on esitettävä:

1) suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus sekä tiedot sen mahdollisista valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista, mukaan lukien terveysvaikutukset, ja

2) tiedot päätöksentekomenettelystä sekä kohtuullisesta määräajasta huomautusten esittämiselle.

8 §

Päätöksestä tiedottaminen

Suunnitelman tai ohjelman hyväksymisestä on toimitettava tieto alueelliselle ympäristökeskukselle sekä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 10 §:n mukaisesti käytäjien neuvottelujen osapuolena olleelle valtiolle. Lisäksi tieto päätöksestä on toimitettava niille kunnan asianomaisille viranomaisille ja muille viranomaisille, joita asiaa käsiteltäessä on kuultu.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .

Valtioneuvoston asetus

maankäyttö- ja rakennusasetuksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty ympäristöministeriön esittelystä, muutetaan 10 päivänä syyskuuta 1999 annetun maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895) 7 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentin 7 kohta ja 2 momentti, 17 §:n 7 kohta ja 2 momentti, 25 §:n 7 kohta ja 2 momentti, 94 §:n 2 momentti sekä lisätään uusi 32 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

7 §

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelu.

Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita valmisteltaessa on niiden ympäristö- ja muut vaikutukset selvitettävä ja arvioitava siten kuin viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200) säädetään.

2 luku

Maakuntakaava

10 §

Kaavaselostus

Maakuntakaavan selostuksessa esitetään:

7) valitun kaavaratkaisun keskeinen sisältö ja perusteet kaavaratkaisun valinnalle, selvitys siitä, miten vaikutus selvitysten tulokset ja eri mielipiteet on otettu huomioon sekä selvitys niistä toimenpiteistä, joilla aiotaan ehkäistä kaavan toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia;

Edellä 1 momentissa tarkoitetut seikat on kaavaselostuksessa esitettävä sillä tavalla ja siinä laajuudessa kuin kaavan tarkoitus edellyttää ja niin, että luodaan edellytykset vuorovaikutuksen toteutumiseksi kaavan valmistelussa. Kaavaselostukseen on liitettävä yhtenäinen kaavaselostuksen keskeisestä sisällöstä.

3 luku

Yleiskaava

17 §

Kaavaselostus

Yleiskaavan selostuksessa esitetään:

7) valitun kaavaratkaisun keskeinen sisältö ja perusteet kaavaratkaisun valinnalle, selvitys siitä, miten vaikutus selvitysten tulokset ja

eri mielipiteet on otettu huomioon sekä selvitys niistä toimenpiteistä, joilla aiotaan ehkäistä kaavan toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia;

Edellä 1 momentissa tarkoitettut seikat on kaavaselostuksessa esitettävä sillä tavalla ja siinä laajuudessa kuin kaavan tarkoitus edellyttää ja niin, että luodaan edellytykset vuorovaikutuksen toteutumiselle kaavan valmistelussa. Kaavaselostukseen on liitettävä yhteenveto kaavaselostuksen keskeisestä sisällöstä.

5 luku

Asemakaava

25 §

Kaavaselostus

Asemakaavan selostuksessa esitetään:

7) valitun kaavaratkaisun keskeinen sisältö ja perusteet kaavaratkaisun valinnalle, selvitys siitä, miten vaikutusselvitysten tulokset ja eri mielipiteet on otettu huomioon sekä selvitys niistä toimenpiteistä, joilla aiotaan ehkäistä kaavan toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia;

Edellä 1 momentissa tarkoitettut seikat on kaavaselostuksessa esitettävä sillä tavalla ja siinä laajuudessa kuin kaavan tarkoitus edellyttää ja niin, että luodaan edellytykset vuorovaikutuksen toteutumiselle kaavan valmistelussa. Kaavaselostukseen on tarpeen mukaan liitettävä yhteenveto kaavaselostuksen keskeisestä sisällöstä.

6 luku

Yhteiset säännökset vuorovaikutuksesta kaavoituksessa

32 a §

Sähköinen tiedottaminen ja mielipiteen esittäminen

Kaavoituksen vireilletulosta, tilaisuuden varaamisesta mielipiteen esittämiseen kaavaa valmisteltaessa sekä kaavaehdotuksen nähtävälle asettamisesta on mahdollisuuksien mukaan tiedotettava myös sähköisesti. Kaavaehdotus on mahdollisuuksien mukaan julkaistava myös sähköisesti.

Tiedotettaessa 1 momentin mukaisesti on ilmoitettava, miten asiasta on saatavissa lisätietoja sekä minne asiasta on mahdollisuus esittää mielipiteensä.

94 §

Hyväksymistä koskevasta päätöksestä tiedottaminen

Kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevasta päätöksestä on lisäksi viivytyksettä ilmoitettava niille viranomaisille, kunnan jäsenille ja muistutuksen tehneille, jotka ovat sitä pyytäneet kaavan tai rakennusjärjestyksen ollessa nähtävillä. Kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä on mahdollisuuksien mukaan tiedotettava sekä kaava ja kaavaselostus julkaistava myös sähköisesti.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .

PÖYTÄKIRJA

strategisesta ympäristöarvioinnista valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehtyyn yleissopimukseen

Tämän pöytäkirjan sopimuspuolet, jotka ovat tietoisia siitä, että ympäristönäkökohtien, mukaan lukien terveysnäkökohdat, sisällyttäminen suunnitelmiin ja ohjelmiin sekä soveltuvin osin toimintaperiaatteiden ja säädösten valmisteluun ja hyväksymiseen on tärkeää,

sitoutuvat edistämään kestävästä kehitystä ja nojautuvat siten Yhdistyneiden Kansakuntien ympäristö- ja kehityskonferenssin (Rio de Janeiro, Brasilia, 1992) päätelmiin, erityisesti ympäristöä ja kehitystä koskevan Rion julistuksen 4 ja 10 periaatteeseen ja Agenda 21 -toimintaohjelmaan, sekä kolmannen ympäristöä ja terveyttä käsitelleen ministerikonferenssin (Lontoo, 1999) ja maailman kestävästä kehityksestä huippukokouksen (Johannesburg, Etelä-Afrikka, 2002) tuloksiin,

pitävät mielessä Espoossa, Suomessa, 25 päivänä helmikuuta 1991 tehdyn yleissopimuksen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista ja sen sopimuspuolten Sofiassa 26 ja 27 päivänä helmikuuta 2001 tekemän päätöksen II/9, jolla päätettiin laatia oikeudellisesti sitova pöytäkirja strategisesta ympäristöarvioinnista,

ovat tietoisia siitä, että strategisen ympäristöarvioinnin olisi oltava oleellinen osa suunnitelmien, ohjelmien ja soveltuvin osin toimintaperiaatteiden ja säädösten valmistelua ja hyväksymistä ja että ympäristövaikutusten arvioinnin periaatteiden laajempi soveltaminen suunnitelmiin, ohjelmiin, toimintaperiaatteisiin ja säädöksiin tehostaa entisestään niiden merkittävien ympäristövaikutusten järjestelmällistä analysointia,

ovat tietoisia Århusissa, Tanskassa, 25

PROTOCOL

on strategic environmental assessment to the convention on environmental impact assessment in a transboundary context

The Parties to this Protocol,

Recognizing the importance of integrating environmental, including health, considerations into the preparation and adoption of plans and programmes and, to the extent appropriate, policies and legislation,

Committing themselves to promoting sustainable development and therefore basing themselves on the conclusions of the United Nations Conference on Environment and Development (Rio de Janeiro, Brazil, 1992), in particular principles 4 and 10 of the Rio Declaration on Environment and Development and Agenda 21, as well as the outcome of the third Ministerial Conference on Environment and Health (London, 1999) and the World Summit on Sustainable Development (Johannesburg, South Africa, 2002),

Bearing in mind the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, done at Espoo, Finland, on 25 February 1991, and decision II/9 of its Parties at Sofia on 26 and 27 February 2001, in which it was decided to prepare a legally binding protocol on strategic environmental assessment,

Recognizing that strategic environmental assessment should have an important role in the preparation and adoption of plans, programmes, and, to the extent appropriate, policies and legislation, and that the wider application of the principles of environmental impact assessment to plans, programmes, policies and legislation will further strengthen the systematic analysis of their significant environmental effects,

Acknowledging the Convention on Access

päivänä kesäkuuta 1998 tehdystä yleissopimuksesta, joka koskee tiedon saantia, kansalaisten osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepääntäoikeutta ympäristöasioissa, ja ottavat huomioon yleissopimuksen sopimuspuolten ensimmäisessä kokouksessa hyväksytyn Luccan julistuksen asiaan liittyvät kappaleet,

ovat siten tietoisia siitä, että yleisölle tulisi antaa mahdollisuus osallistua strategiseen ympäristöarviointiin,

ovat tietoisia siitä hyödyistä, joka koituu nykyisten ja tulevien sukupolvien terveydelle ja hyvinvoinnille, jos tarve suojella ja parantaa ihmisten terveyttä otetaan huomioon erottamattomana osana strategista ympäristöarviointia, ja ovat tietoisia Maailman terveysjärjestön tällä alalla tekemästä työstä,

ovat tietoisia siitä, että kansainvälisen yhteistyön tehostaminen on tarpeellista ja tärkeää arvioitaessa ehdotettujen suunnitelmien ja ohjelmien sekä soveltuvin osin toimintaperiaatteiden ja säädösten valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Tavoite

Tämän pöytäkirjan tavoitteena on määrätä ympäristön suojelun korkeasta tasosta, mukaan lukien terveydensuojelu,

(a) varmistamalla, että ympäristönäkökohdat, mukaan lukien terveysnäkökohdat, otetaan perusteellisesti huomioon kehitettäessä suunnitelmia ja ohjelmia,

(b) edistämällä ympäristönäkökohtien, mukaan lukien terveysnäkökohdat, huomioon ottamista toimintaperiaatteiden ja säädösten valmistelussa,

(c) ottamalla käyttöön selkeät, avoimet ja tehokkaat strategisen ympäristöarvioinnin menettelyt,

(d) määräämällä yleisön osallistumisesta strategiseen ympäristöarviointiin ja

(e) sisällyttämällä näillä keinoin ympäris-

to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters, done at Aarhus, Denmark, on 25 June 1998, and taking note of the relevant paragraphs of the Lucca Declaration, adopted at the first meeting of its Parties,

Conscious, therefore, of the importance of providing for public participation in strategic environmental assessment,

Acknowledging the benefits to the health and wellbeing of present and future generations that will follow if the need to protect and improve people's health is taken into account as an integral part of strategic environmental assessment, and recognizing the work led by the World Health Organization in this respect,

Mindful of the need for and importance of enhancing international cooperation in assessing the transboundary environmental, including health, effects of proposed plans and programmes, and, to the extent appropriate, policies and legislation,

Have agreed as follows:

Article 1

Objective

The objective of this Protocol is to provide for a high level of protection of the environment, including health, by:

(a) Ensuring that environmental, including health, considerations are thoroughly taken into account in the development of plans and programmes;

(b) Contributing to the consideration of environmental, including health, concerns in the preparation of policies and legislation;

(c) Establishing clear, transparent and effective procedures for strategic environmental assessment;

(d) Providing for public participation in strategic environmental assessment; and

(e) Integrating by these means environ-

töasiat, mukaan lukien terveysasiat, kestävä kehityksen edistämiseksi tarkoitettuihin toimenpiteisiin ja asiakirjoihin.

2 artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa

1. "yleissopimus" tarkoittaa yleissopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista,

2. "sopimuspuoli" tarkoittaa tämän pöytäkirjan sopimuspuolta, jollei tekstissä toisin mainita,

3. "aiheuttajaosapuoli" tarkoittaa yhtä tai useampaa tämän pöytäkirjan sopimuspuolta, jonka lainkäyttövallan piirissä suunnitelma tai ohjelma aiotaan valmistella,

4. "kohdeosapuoli" tarkoittaa yhtä tai useampaa tämän pöytäkirjan sopimuspuolta, johon suunnitelman tai ohjelman valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset todennäköisesti kohdistuvat, mukaan lukien terveysvaikutukset,

5. "suunnitelmat ja ohjelmat" tarkoittavat sellaisia suunnitelmia ja ohjelmia sekä niiden muutoksia,

(a) joita lait, muut säädökset tai hallinnolliset määräykset edellyttävät, ja

(b) jotka viranomaisen valmistelee ja/tai hyväksyy tai jotka viranomaisen valmistelee kansanedustuslaitoksen tai hallituksen hyväksyttäväksi virallisella menettelyllä,

6. "strateginen ympäristöarviointi" tarkoittaa todennäköisten ympäristövaikutusten arviointia, mukaan lukien terveysvaikutusten arviointia, johon kuuluu ympäristöselostuksen sisällön määrittäminen ja selostuksen laadinta, yleisön osallistumisen ja kuulemisen toteuttaminen sekä ympäristöselostuksen ja yleisön osallistumisen ja kuulemisen tulosten huomioon ottaminen suunnitelmassa tai ohjelmassa,

7. "ympäristövaikutus, mukaan lukien terveysvaikutus" tarkoittaa vaikutusta ympäristöön, mukaan lukien vaikutus ihmisten terveyteen, kasveihin, eläimiin, biologiseen monimuotoisuuteen, maaperään, ilmastoon, ilmaan, veteen, maisemaan, luontokohteisiin, aineelliseen omaisuuteen, ja kulttuuri-

mental, including health, concerns into measures and instruments designed to further sustainable development.

Article 2

Definitions

For the purposes of this Protocol,

1. "Convention" means the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context.

2. "Party" means, unless the text indicates otherwise, a Contracting Party to this Protocol.

3. "Party of origin" means a Party or Parties to this Protocol within whose jurisdiction the preparation of a plan or programme is envisaged.

4. "Affected Party" means a Party or Parties to this Protocol likely to be affected by the transboundary environmental, including health, effects of a plan or programme.

5. "Plans and programmes" means plans and programmes and any modifications to them that are:

(a) Required by legislative, regulatory or administrative provisions; and

(b) Subject to preparation and/or adoption by an authority or prepared by an authority for adoption, through a formal procedure, by a parliament or a government.

6. "Strategic environmental assessment" means the evaluation of the likely environmental, including health, effects, which comprises the determination of the scope of an environmental report and its preparation, the carrying out of public participation and consultations, and the taking into account of the environmental report and the results of the public participation and consultations in a plan or programme.

7. "Environmental, including health, effect" means any effect on the environment, including human health, flora, fauna, biodiversity, soil, climate, air, water, landscape, natural sites, material assets, cultural heritage and the interaction among these factors.

perintöön sekä näiden tekijöiden vaikutukset toisiinsa,

8. "yleisö" tarkoittaa yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä sekä kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti näiden yhteenliittymiä, järjestöjä tai ryhmiä.

3 artikla

Yleiset määräykset

1. Kukin sopimuspuoli toteuttaa lainsäädäntö-, sääntely- ja muut asianmukaiset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tämän pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanemiseksi selkeästi ja avoimesti.

2. Kukin sopimuspuoli pyrkii varmistamaan, että virkamiehet ja viranomaiset avustavat ja neuvovat yleisöä tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

3. Kukin sopimuspuoli tunnustaa ja tukee asianmukaisesti yhteenliittymiä, järjestöjä tai ryhmiä, jotka edistävät ympäristönsuojelua, mukaan lukien terveyden suojeleminen, tämän pöytäkirjan mukaisesti.

4. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta sopimuspuolen oikeuteen ylläpitää tai ottaa käyttöön lisätoimenpiteitä, jotka liittyvät tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin asioihin.

5. Kukin sopimuspuoli edistää tämän pöytäkirjan tavoitteita asiaan liittyvissä kansainvälisissä päätöksentekoprosesseissa ja kansainvälisissä järjestöissä.

6. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti oikeuksiaan käyttäviä henkilöitä ei millään tavoin rankaista, vainota tai ahdistella heidän toimintansa vuoksi. Tämä määräys ei vaikuta kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan määrätä kohtuulliset oikeudenkäyntikulut korvattavaksi.

7. Yleisö voi käyttää oikeuksiaan tämän pöytäkirjan sovellettavien määräysten mukaisesti ilman kansalaisuuteen, kansallisuuteen tai kotipaikkaan liittyvää syrjintää ja oikeushenkilön ollessa kyseessä ilman syrjintää sen perusteella, missä sillä on rekisteröity kotipaikka tai toiminnan tosiasiallinen keskuspaikka.

8. "The public" means one or more natural or legal persons and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups.

Article 3

General provisions

1. Each Party shall take the necessary legislative, regulatory and other appropriate measures to implement the provisions of this Protocol within a clear, transparent framework.

2. Each Party shall endeavour to ensure that officials and authorities assist and provide guidance to the public in matters covered by this Protocol.

3. Each Party shall provide for appropriate recognition of and support to associations, organizations or groups promoting environmental, including health, protection in the context of this Protocol.

4. The provisions of this Protocol shall not affect the right of a Party to maintain or introduce additional measures in relation to issues covered by this Protocol.

5. Each Party shall promote the objectives of this Protocol in relevant international decision-making processes and within the framework of relevant international organizations.

6. Each Party shall ensure that persons exercising their rights in conformity with the provisions of this Protocol shall not be penalized, persecuted or harassed in any way for their involvement. This provision shall not affect the powers of national courts to award reasonable costs in judicial proceedings.

7. Within the scope of the relevant provisions of this Protocol, the public shall be able to exercise its rights without discrimination as to citizenship, nationality or domicile and, in the case of a legal person, without discrimination as to where it has its registered seat or an effective centre of its activities.

4 artikla

Soveltamisalaan kuuluvat suunnitelmat ja ohjelmat

1. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että strateginen ympäristöarviointi tehdään sellaisista 2, 3 ja 4 kappaleessa tarkoitetuista suunnitelmista ja ohjelmista, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset.

2. Strateginen ympäristöarviointi tehdään sellaisista suunnitelmista ja ohjelmista, jotka laaditaan maataloutta, metsätaloutta, kalastusta, energiaa, teollisuutta ja kaivostointia, liikennettä, aluekehittämistä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, kaavoitusta tai maankäyttöä varten ja joissa määritetään puitteet I liitteessä lueteltujen ja muiden, II liitteessä lueteltujen kansallisen lainsäädännön mukaan ympäristövaikutusten arviointia edellyttävien hankkeiden tuleville lupa- tai hyväksymispäätöksille.

3. Muista kuin 2 kappaleessa tarkoitetuista suunnitelmista ja ohjelmista, joissa määritetään puitteet tuleville hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille, tehdään strateginen ympäristöarviointi, jos sopimuspuoli niin päättää 5 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

4. Sellaisista 2 kappaleessa tarkoitetuista suunnitelmista ja ohjelmista, joissa määrätään pienten alueiden käytöstä paikallisella tasolla, ja 2 kappaleessa tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien pienistä muutoksista tehdään strateginen ympäristöarviointi ainoastaan, jos sopimuspuoli niin päättää 5 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

5. Tämä pöytäkirja ei koske seuraavia suunnitelmia ja ohjelmia:

(a) yksinomaan maanpuolustusta tai siviilivalmiutta varten tehdyt suunnitelmat ja ohjelmat,

(b) rahoitus- tai talousarviosuunnitelmat ja -ohjelmat.

Article 4

Field of application concerning plans and programmes

1. Each Party shall ensure that a strategic environmental assessment is carried out for plans and programmes referred to in paragraphs 2, 3 and 4 which are likely to have significant environmental, including health, effects.

2. A strategic environmental assessment shall be carried out for plans and programmes which are prepared for agriculture, forestry, fisheries, energy, industry including mining, transport, regional development, waste management, water management, telecommunications, tourism, town and country planning or land use, and which set the framework for future development consent for projects listed in annex I and any other project listed in annex II that requires an environmental impact assessment under national legislation.

3. For plans and programmes other than those subject to paragraph 2 which set the framework for future development consent of projects, a strategic environmental assessment shall be carried out where a Party so determines according to article 5, paragraph 1.

4. For plans and programmes referred to in paragraph 2 which determine the use of small areas at local level and for minor modifications to plans and programmes referred to in paragraph 2, a strategic environmental assessment shall be carried out only where a Party so determines according to article 5, paragraph 1.

5. The following plans and programmes are not subject to this Protocol:

(a) Plans and programmes whose sole purpose is to serve national defence or civil emergencies;

(b) Financial or budget plans and programmes.

5 artikla

Seulonta

1. Kukin sopimuspuoli arvioi, onko 4 artiklan 3 ja 4 kappaleessa tarkoitetuilla suunnitelmilla ja ohjelmilla todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset, joko tarkastelemalla niitä tapauskohtaisesti tai määrittelemällä suunnitelma- ja ohjelmatyyppejä taikka yhdistämällä nämä menetelmät. Tätä varten sopimuspuolet ottavat kaikissa tapauksissa huomioon III liitteessä mainitut perusteet.

2. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että sovellettaessa 1 kappaleessa tarkoitettuja menettelyjä kuullaan 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuja ympäristö- ja terveysviranomaisia.

3. Kukin sopimuspuoli pyrkii mahdollisuuksien mukaan antamaan yleisölle, jota asia koskee, tilaisuuden osallistua suunnitelmien ja ohjelmien seulontaan tämän artiklan mukaisesti.

4. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että 1 kappaleen mukaisen arvioinnin tulokset, mukaan lukien perustelut silloin kuin strategista ympäristöarviointia ei ole edellytetty, ovat hyvissä ajoin yleisön saatavilla joko julkisten ilmoitusten välityksellä tai muiden asianmukaisten keinojen, kuten sähköisten viestimien, välityksellä.

6 artikla

Ympäristöselostuksen sisällön määrittäminen

1. Kukin sopimuspuoli ottaa käyttöön järjestelyt ympäristöselostukseen 7 artiklan 2 kappaleen mukaisesti sisällytettävien asiaan liittyvien tietojen määrittämiseksi.

2. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuja ympäristö- ja terveysviranomaisia kuullaan määrittäessä ympäristöselostukseen sisällytettäviä asiaan liittyviä tietoja.

3. Kukin sopimuspuoli pyrkii mahdollisuuksien mukaan antamaan yleisölle, jota

Article 5

Screening

1. Each Party shall determine whether plans and programmes referred to in article 4, paragraphs 3 and 4, are likely to have significant environmental, including health, effects either through a case-by-case examination or by specifying types of plans and programmes or by combining both approaches. For this purpose each Party shall in all cases take into account the criteria set out in annex III.

2. Each Party shall ensure that the environmental and health authorities referred to in article 9, paragraph 1, are consulted when applying the procedures referred to in paragraph 1 above.

3. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for the participation of the public concerned in the screening of plans and programmes under this article.

4. Each Party shall ensure timely public availability of the conclusions pursuant to paragraph 1, including the reasons for not requiring a strategic environmental assessment, whether by public notices or by other appropriate means, such as electronic media.

Article 6

Scoping

1. Each Party shall establish arrangements for the determination of the relevant information to be included in the environmental report in accordance with article 7, paragraph 2.

2. Each Party shall ensure that the environmental and health authorities referred to in article 9, paragraph 1, are consulted when determining the relevant information to be included in the environmental report.

3. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for

asia koskee, tilaisuuden osallistua ympäristöselostukseen sisällytettävien asiaan liittyvien tietojen määrittämiseen.

7 artikla

Ympäristöselostus

1. Kukin sopimuspuoli varmistaa ympäristöselostuksen laatimisen sellaisten suunnitelmien ja ohjelmien osalta, joista tehdään strateginen ympäristöarviointi.

2. Ympäristöselostuksessa määritetään, selitetään ja arvioidaan 6 artiklassa tarkoitetun ympäristöselostuksen sisällön perusteella ne merkittävät ympäristövaikutukset, mukaan lukien terveysvaikutukset, joita suunnitelman tai ohjelman ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen toteuttamisella todennäköisesti on. Selostukseen on sisällytettävä sellaiset IV liitteessä mainitut tiedot, joita voidaan kohtuudella vaatia ottaen huomioon

(a) kulloinkin tietämys ja arviointimenetelmät,

(b) suunnitelman tai ohjelman sisältö ja yksityiskohtaisuus ja sitä koskevan päätöksentekoprosessin vaihe,

(c) yleisön edut ja

(d) päättävän elimen tiedontarpeet.

3. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että ympäristöselostukset ovat riittävän hyvälaatuisia tämän pöytäkirjan vaatimusten täyttämiseksi.

8 artikla

Yleisön osallistuminen

1. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että yleisöllä on mahdollisuus osallistua aikaisessa vaiheessa, sopivana ajankohtana ja tehokkaasti suunnitelmien ja ohjelmien strategiseen ympäristöarviointiin kaikkien vaihtoehtojen ollessa avoinna.

2. Kukin sopimuspuoli varmistaa sähköisten viestinten avulla tai muulla asianmukaisella tavalla, että suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus ovat hyvissä ajoin yleisön saatavilla.

3. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että 1 ja

the participation of the public concerned when determining the relevant information to be included in the environmental report.

Article 7

Environmental report

1. For plans and programmes subject to strategic environmental assessment, each Party shall ensure that an environmental report is prepared.

2. The environmental report shall, in accordance with the determination under article 6, identify, describe and evaluate the likely significant environmental, including health, effects of implementing the plan or programme and its reasonable alternatives. The report shall contain such information specified in annex IV as may reasonably be required, taking into account:

(a) Current knowledge and methods of assessment;

(b) The contents and the level of detail of the plan or programme and its stage in the decision-making process;

(c) The interests of the public; and

(d) The information needs of the decision-making body.

3. Each Party shall ensure that environmental reports are of sufficient quality to meet the requirements of this Protocol.

Article 8

Public participation

1. Each Party shall ensure early, timely and effective opportunities for public participation, when all options are open, in the strategic environmental assessment of plans and programmes.

2. Each Party, using electronic media or other appropriate means, shall ensure the timely public availability of the draft plan or programme and the environmental report.

3. Each Party shall ensure that the public

4 kappaleen soveltamiseksi määritetään yleisö, jota asia koskee, mukaan lukien asiaan liittyvät kansalaisjärjestöt.

4. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että 3 kappaleessa tarkoitettulla yleisöllä on tilaisuus ilmaista mielipiteensä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kohtuullisessa ajassa.

5. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että tietojen antamiseksi yleisölle ja niiden yleisön jäsenten kuulemiseksi, joita asia koskee, päätetään yksityiskohtaisista järjestelyistä, joista tiedotetaan julkisesti. Tätä varten kukin sopimuspuoli ottaa soveltuvien osien huomioon V liitteessä luetellut tiedot.

9 artikla

Ympäristö- ja terveysviranomaisten kuuleminen

1. Kukin sopimuspuoli nimeää kuultavat viranomaiset, joita suunnitelman tai ohjelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien terveysvaikutukset, todennäköisesti koskevat niiden erityisten ympäristö- tai terveysasioihin liittyvien tehtävien vuoksi.

2. Suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus saatetaan 1 kappaleessa tarkoitettujen viranomaisten käyttöön.

3. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että 1 kappaleessa tarkoitetuille viranomaisille annetaan aikaisessa vaiheessa, sopivana ajankohtana ja tehokkaasti tilaisuus ilmaista mielipiteensä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta.

4. Kukin sopimuspuoli päättää yksityiskohtaisista järjestelyistä tietojen antamiseksi 1 kappaleessa tarkoitetuille ympäristö- ja terveysviranomaisille sekä näiden kuulemiseksi.

10 artikla

Valtioiden väliset neuvottelut

1. Jos aiheuttajaosapuoli katsoo, että suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, mu-

concerned, including relevant non-governmental organizations, is identified for the purposes of paragraphs 1 and 4.

4. Each Party shall ensure that the public referred to in paragraph 3 has the opportunity to express its opinion on the draft plan or programme and the environmental report within a reasonable time frame.

5. Each Party shall ensure that the detailed arrangements for informing the public and consulting the public concerned are determined and made publicly available. For this purpose, each Party shall take into account to the extent appropriate the elements listed in annex V.

Article 9

Consultation with environmental and health authorities

1. Each Party shall designate the authorities to be consulted which, by reason of their specific environmental or health responsibilities, are likely to be concerned by the environmental, including health, effects of the implementation of the plan or programme.

2. The draft plan or programme and the environmental report shall be made available to the authorities referred to in paragraph 1.

3. Each Party shall ensure that the authorities referred to in paragraph 1 are given, in an early, timely and effective manner, the opportunity to express their opinion on the draft plan or programme and the environmental report.

4. Each Party shall determine the detailed arrangements for informing and consulting the environmental and health authorities referred to in paragraph 1.

Article 10

Transboundary consultations

1. Where a Party of origin considers that the implementation of a plan or programme is likely to have significant transboundary environmental, including health, effects or

kaan lukien terveysvaikutukset, tai jos sopimuspuoli, johon todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia, sitä pyytää, aiheuttajaosapuoli ilmoittaa vaikutuksista kohdeosapuolelle mahdollisimman aikaisin ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä.

2. Edellä tarkoitetun ilmoituksen on sisällettävä muun muassa

(a) suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus sekä tiedot sen mahdollisista valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista, mukaan lukien terveysvaikutukset, ja

(b) tiedot päätöksentekomenettelystä, mukaan lukien maininta kohtuullisesta määräajasta huomautusten esittämiselle.

3. Kohdeosapuoli ilmoittaa ilmoituksessa mainitussa määräajassa aiheuttajaosapuolelle, haluaako se neuvotella ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä, ja jos se niin ilmoittaa, kyseiset sopimuspuolet aloittavat neuvottelut suunnitelman tai ohjelman toteuttamisen todennäköisistä valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista, mukaan lukien terveysvaikutukset, sekä haitallisten vaikutusten estämiseksi, vähentämiseksi ja lieventämiseksi suunnitelluista toimenpiteistä.

4. Jos edellä tarkoitettuja neuvotteluja käydään, kyseiset sopimuspuolet sopivat yksityiskohtaisista järjestelyistä sen varmistamiseksi, että yleisölle, jota asia koskee, ja kohdeosapuolen 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuille viranomaisille ilmoitetaan suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta ja annetaan tilaisuus esittää siitä mielipiteensä kohtuullisessa ajassa.

11 artikla

Päätös

1. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että suunnitelmaa tai ohjelmaa hyväksyttäessä otetaan asianmukaisesti huomioon

(a) ympäristöselostuksen johtopäätökset,

(b) ympäristöselostuksessa määritettyjen haitallisten vaikutusten estämiseksi, vähen-

where a Party likely to be significantly affected so requests, the Party of origin shall as early as possible before the adoption of the plan or programme notify the affected Party.

2. This notification shall contain, inter alia:

(a) The draft plan or programme and the environmental report including information on its possible transboundary environmental, including health, effects; and

(b) Information regarding the decision-making procedure, including an indication of a reasonable time schedule for the transmission of comments.

3. The affected Party shall, within the time specified in the notification, indicate to the Party of origin whether it wishes to enter into consultations before the adoption of the plan or programme and, if it so indicates, the Parties concerned shall enter into consultations concerning the likely transboundary environmental, including health, effects of implementing the plan or programme and the measures envisaged to prevent, reduce or mitigate adverse effects.

4. Where such consultations take place, the Parties concerned shall agree on detailed arrangements to ensure that the public concerned and the authorities referred to in article 9, paragraph 1, in the affected Party are informed and given an opportunity to forward their opinion on the draft plan or programme and the environmental report within a reasonable time frame.

Article 11

Decision

1. Each Party shall ensure that when a plan or programme is adopted due account is taken of:

(a) The conclusions of the environmental report;

(b) The measures to prevent, reduce or mitigate the adverse effects identified in the

tämiseksi tai lieventämiseksi suunnitellut toimenpiteet ja

(c) 8—10 artiklan mukaisesti vastaanotetut huomautukset.

2. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että suunnitelmaa tai ohjelmaa hyväksyttäessä yleisölle, 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuille viranomaisille ja 10 artiklan mukaisesti kuulluille sopimuspuolille ilmoitetaan sen hyväksymisestä ja että niiden saatavilla on suunnitelma tai ohjelma sekä selostus, jossa todetaan tiivistäen, miten ympäristönäkökohdat, mukaan lukien terveysnäkökohdat, on sisällytetty suunnitelmaan tai ohjelmaan, miten 8—10 artiklan mukaisesti vastaanotetut huomautukset on otettu huomioon ja millä perusteilla suunnitelma tai ohjelma on hyväksytty ottaen huomioon harkitut järkevät vaihtoehdot.

12 artikla

Seuranta

1. Kukin sopimuspuoli seuraa 11 artiklan mukaisesti hyväksytyjen suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamisen merkittäviä ympäristövaikutuksia, mukaan lukien terveysvaikutukset, muun muassa tunnistaakseen aikaisessa vaiheessa ennakoimattomat haitalliset vaikutukset ja voidakseen ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin.

2. Suoritetun seurannan tulokset annetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti 9 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen viranomaisten ja yleisön saataville.

13 artikla

Toimintaperiaatteet ja säädökset

1. Kukin sopimuspuoli pyrkii varmistamaan, että ympäristönäkökohdat, mukaan lukien terveysnäkökohdat, otetaan huomioon ja sisällytetään mahdollisuuksien mukaan sellaisten kansallisten toimintaperiaate- ja säädösehdotusten valmisteluun, joilla on todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia ympäristöön, mukaan lukien terveysvaikutukset.

2. Tämän artiklan 1 kappaletta sovelletta-

environmental report; and

(c) The comments received in accordance with articles 8 to 10.

2. Each Party shall ensure that, when a plan or programme is adopted, the public, the authorities referred to in article 9, paragraph 1, and the Parties consulted according to article 10 are informed, and that the plan or programme is made available to them together with a statement summarizing how the environmental, including health, considerations have been integrated into it, how the comments received in accordance with articles 8 to 10 have been taken into account and the reasons for adopting it in the light of the reasonable alternatives considered.

Article 12

Monitoring

1. Each Party shall monitor the significant environmental, including health, effects of the implementation of the plans and programmes, adopted under article 11 in order, inter alia, to identify, at an early stage, unforeseen adverse effects and to be able to undertake appropriate remedial action.

2. The results of the monitoring undertaken shall be made available, in accordance with national legislation, to the authorities referred to in article 9, paragraph 1, and to the public.

Article 13

Policies and legislation

1. Each Party shall endeavour to ensure that environmental, including health, concerns are considered and integrated to the extent appropriate in the preparation of its proposals for policies and legislation that are likely to have significant effects on the environment, including health.

2. In applying paragraph 1, each Party

essa kukin sopimuspuoli ottaa huomioon tämän pöytäkirjan asiaan kuuluvat periaatteet ja osatekijät.

3. Kukin sopimuspuoli päättää tarvittaessa käytännön järjestelyistä ympäristönäkökohtien, mukaan lukien terveysnäkökohdat, huomioon ottamiseksi ja sisällyttämiseksi toimintaperiaate- ja säädösehdotusten valmisteluun 1 kappaleen mukaisesti, ottaen huomioon päätöksenteon avoimuuden tarpeen.

4. Kukin sopimuspuoli raportoi tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimivalle yleissopimuksen sopimuspuolten kokoukselle tämän artiklan soveltamises- taan.

14 artikla

Pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva yleissopimuksen sopimuspuolten kokous

1. Yleissopimuksen sopimuspuolten kokous toimii tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena. Ensimmäinen tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva yleissopimuksen sopimuspuolten kokous kutsutaan koolle viimeistään vuoden kuluttua tämän pöytäkirjan voimaantulopäivästä ja yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen yhteydessä, jos tämä kokous on kyseisen kauden aikana. Myöhemmät tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimivat yleissopimuksen sopimuspuolten kokoukset pidetään yleissopimuksen sopimuspuolten kokousten yhteydessä, jollei tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva yleissopimuksen sopimuspuolten kokous toisin päättä.

2. Yleissopimuksen sopimuspuolet, jotka eivät ole tämän pöytäkirjan sopimuspuolina, voivat osallistua tarkkailijoina tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimivan yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen istuntoihin. Yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen toimiessa tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena tämän pöytäkirjan mukaisia päätöksiä tekevät ainoastaan tämän pöytäkirjan sopimus-

shall consider the appropriate principles and elements of this Protocol.

3. Each Party shall determine, where appropriate, the practical arrangements for the consideration and integration of environmental, including health, concerns in accordance with paragraph 1, taking into account the need for transparency in decision-making.

4. Each Party shall report to the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol on its application of this article.

Article 14

The Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the protocol

1. The Meeting of the Parties to the Convention shall serve as the Meeting of the Parties to this Protocol. The first meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall be convened not later than one year after the date of entry into force of this Protocol, and in conjunction with a meeting of the Parties to the Convention, if a meeting of the latter is scheduled within that period. Subsequent meetings of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall be held in conjunction with meetings of the Parties to the Convention, unless otherwise decided by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol.

2. Parties to the Convention which are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol. When the Meeting of the Parties to the Convention serves as the Meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by the Parties to this Protocol.

puolet.

3. Yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen toimiessa tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena sopimuspuolten kokouksen puheenjohtajiston jäsen, joka edustaa sellaista yleissopimuksen sopimuspuolta, joka ei kyseisenä ajankohtana ole tämän pöytäkirjan sopimuspuolena, korvataan toisella jäsenellä, jonka tämän pöytäkirjan sopimuspuolet valitsevat keskuudessaan.

4. Tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva yleissopimuksen sopimuspuolten kokous tarkastelee säännöllisesti tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa, ja tätä varten se

(a) tarkastelee strategista ympäristöarviointia koskevia toimintaperiaatteita ja menetelmällisiä lähestymistapoja tarkoituksena parantaa edelleen tässä pöytäkirjassa määrättyjä menettelyjä,

(b) vaihtaa tietoja strategisessa ympäristöarvioinnissa ja tämän pöytäkirjan täytäntöönpanossa saaduista kokemuksista,

(c) hyödyntää tarvittaessa sellaisten toimivaltaisten elinten palveluja ja yhteistyötä, joilla on tämän pöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseen liittyvää asiantuntemusta,

(d) asettaa sellaiset apuelimet, joita se katsoo tarvittavan tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa varten,

(e) tarvittaessa käsittelee ja hyväksyy ehdotuksia tämän pöytäkirjan muutoksiksi, ja

(f) harkitsee ja toteuttaa sellaisia lisätoimia, mukaan lukien tämän pöytäkirjan ja yleissopimuksen mukaisesti yhteisesti toteutettavat toimet, joita voidaan tarvita tämän pöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseksi.

5. Yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen menettelytapasääntöjä sovelletaan soveltuvin osin tämän pöytäkirjan osalta, jollei tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva yleissopimuksen sopimuspuolten kokous yksimielisesti toisin päätä.

6. Tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva yleissopimuksen sopimuspuolten kokous käsittelee ja hyväksyy ensimmäisessä istunnossaan yksityiskohtai-

3. When the Meeting of the Parties to the Convention serves as the Meeting of the Parties to this Protocol, any member of the Bureau of the Meeting of the Parties representing a Party to the Convention that is not, at that time, a Party to this Protocol shall be replaced by another member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

4. The Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall keep under regular review the implementation of this Protocol and, for this purpose, shall:

(a) Review policies for and methodological approaches to strategic environmental assessment with a view to further improving the procedures provided for under this Protocol;

(b) Exchange information regarding experience gained in strategic environmental assessment and in the implementation of this Protocol;

(c) Seek, where appropriate, the services and cooperation of competent bodies having expertise pertinent to the achievement of the purposes of this Protocol;

(d) Establish such subsidiary bodies as it considers necessary for the implementation of this Protocol;

(e) Where necessary, consider and adopt proposals for amendments to this Protocol; and

(f) Consider and undertake any additional action, including action to be carried out jointly under this Protocol and the Convention, that may be required for the achievement of the purposes of this Protocol.

5. The rules of procedure of the Meeting of the Parties to the Convention shall be applied mutatis mutandis under this Protocol, except as may otherwise be decided by consensus by the Meeting of the Parties serving as the Meeting of the Parties to this Protocol.

6. At its first meeting, the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall consider and adopt the modalities for apply-

set säännöt yleissopimuksen noudattamisen arviointimenettelyn soveltamisesta tähän pöytäkirjaan.

7. Kukin sopimuspuoli ilmoittaa tämän pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimivan yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen määräämin väliajoin pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimivalle yleissopimuksen sopimuspuolten kokoukselle toimenpiteistä, jotka ne ovat toteuttaneet pöytäkirjan täytäntöönpanoa varten.

15 artikla

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

Tämän pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission yleissopimuksen ja tiedon saannista, kansalaisten osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen määräysten soveltamiseen.

16 artikla

Äänioikeus

1. Kullakin tämän pöytäkirjan sopimuspuolella on yksi ääni, 2 kappaleessa tarkoitettua tapausta lukuun ottamatta.

2. Alueellisilla taloudellisen yhdentymisen järjestöillä on niiden toimivaltaan kuuluvista asioista äänestettäessä yhtä monta ääntä kuin niillä on tämän pöytäkirjan sopimuspuolina olevia jäsenvaltioita. Nämä järjestöt eivät käytä äänioikeuttaan, jos niiden jäsenvaltiot käyttävät omaa äänioikeuttaan, ja päinvastoin.

17 artikla

Sihteeristö

Yleissopimuksen 13 artiklalla perustettu sihteeristö toimii tämän pöytäkirjan sihteeristönä, ja sihteeristön tehtäviä koskevaa yleissopimuksen 13 artiklan (a)—(c) kappaletta sovelletaan tarvittavin muutoksin tähän

ing the procedure for the review of compliance with the Convention to this Protocol.

7. Each Party shall, at intervals to be determined by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol, report to the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the Protocol on measures that it has taken to implement the Protocol.

Article 15

Relationship to other international agreements

The relevant provisions of this Protocol shall apply without prejudice to the UNECE Conventions on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context and on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters.

Article 16

Right to vote

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Party to this Protocol shall have one vote.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 17

Secretariat

The secretariat established by article 13 of the Convention shall serve as the secretariat of this Protocol and article 13, paragraphs (a) to (c), of the Convention on the functions of the secretariat shall apply mutatis

pöytäkirjaan.

18 artikla

Liitteet

Tämän pöytäkirjan liitteet ovat sen erottamaton osa.

19 artikla

Pöytäkirjan muutokset

1. Sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia tähän pöytäkirjaan.

2. Jollei 3 kappaleesta muuta johdu, tämän pöytäkirjan muutoksiin sovelletaan tarvittavin muutoksin yleissopimuksen 14 artiklan 2—5 kappaleessa määrättyä yleissopimuksen muutosten ehdottamista, hyväksymistä ja voimaantuloa koskevaa menettelyä.

3. Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa kolme neljäsosaa sopimuspuolista, joka on edellytyksenä sille, että muutos tulee voimaan sen ratifioineiden tai hyväksyneiden sopimuspuolten osalta, lasketaan muutoksen hyväksymisajankohdan mukaisesta sopimuspuolten lukumäärästä.

20 artikla

Riitojen ratkaiseminen

Tähän pöytäkirjaan sovelletaan tarvittavin muutoksin yleissopimuksen 15 artiklan määräyksiä riitojen ratkaisemisesta.

21 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten Kiovassa (Ukrainassa) 21 päivästä 23 päivään toukokuuta 2003 ja sen jälkeen Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa New Yorkissa 31 päivään joulukuuta 2003 valtioille, jotka ovat Euroopan talouskomission jäseniä, ja valtioille, joilla on Euroopan talouskomissiossa 28 päivänä maaliskuuta 1947 annetun talous- ja sosiaali-neuvoston päätöslauselman 36 (IV) 8 ja 11

mutandis to this Protocol.

Article 18

Annexes

The annexes to this Protocol shall constitute an integral part thereof.

Article 19

Amendments to the protocol

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.

2. Subject to paragraph 3, the procedure for proposing, adopting and the entry into force of amendments to the Convention laid down in paragraphs 2 to 5 of article 14 of the Convention shall apply, mutatis mutandis, to amendments to this Protocol.

3. For the purpose of this Protocol, the three fourths of the Parties required for an amendment to enter into force for Parties having ratified, approved or accepted it, shall be calculated on the basis of the number of Parties at the time of the adoption of the amendment.

Article 20

Settlement of disputes

The provisions on the settlement of disputes of article 15 of the Convention shall apply mutatis mutandis to this Protocol.

Article 21

Signature

This Protocol shall be open for signature at Kiev (Ukraine) from 21 to 23 May 2003 and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 31 December 2003, by States members of the Economic Commission for Europe as well as States having consultative status with the Economic Commission for Europe pursuant to paragraphs 8 and 11 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March 1947, and by regional economic

kappaleen mukainen neuvoa-antava asema, sekä alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, jotka koostuvat Euroopan talouskomission jäseninä olevista täysivaltaisista valtioista ja joille niiden jäsenvaltiot ovat siirtäneet toimivaltaa tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, mukaan lukien toimivalta tehdä näitä asioita koskevia sopimuksia.

22 artikla

Tallettaja

Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri toimii tämän pöytäkirjan tallettajana.

23 artikla

Ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

1. Tämän pöytäkirjan 21 artiklassa tarkoitettujen pöytäkirjan allekirjoittaneiden valtioiden ja alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen on ratifioitava tai hyväksyttävä tämä pöytäkirja.

2. Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten 1 päivästä tammikuuta 2004 21 artiklassa tarkoitetuille valtioille ja alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille.

3. Muu kuin 2 kappaleessa tarkoitettu valtio, joka on Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen, voi liittyä pöytäkirjaan, jos pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksena toimiva yleis-sopimuksen sopimuspuolten kokous sen hyväksyy.

4. Kaikki tämän pöytäkirjan mukaiset velvoitteet sitovat 21 artiklassa tarkoitettua alueellista taloudellisen yhdentymisen järjestöä, josta tulee tämän pöytäkirjan sopimuspuoli minkään sen jäsenvaltion olematta sopimuspuolena. Jos yksi tai useampi tällaisen järjestön jäsenvaltio on tämän pöytäkirjan sopimuspuolena, järjestö ja sen jäsenvaltiot päättävät vastuustaan tämän pöytäkirjan mukaisten velvoitteiden täyttämisen osalta. Tällaisissa tapauksissa järjestö ja jäsenvaltiot eivät voi käyttää tämän pöytäkirjan mukaisia oikeuksia samanaikaisesti.

1947, and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the Economic Commission for Europe to which their member States have transferred competence over matters governed by this Protocol, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Article 22

Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Protocol.

Article 23

Ratification, acceptance, approval and accession

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations referred to in article 21.

2. This Protocol shall be open for accession as from 1 January 2004 by the States and regional economic integration organizations referred to in article 21.

3. Any other State, not referred to in paragraph 2 above, that is a Member of the United Nations may accede to the Protocol upon approval by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the Protocol.

4. Any regional economic integration organization referred to in article 21 which becomes a Party to this Protocol without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. If one or more of such an organization's member States is a Party to this Protocol, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and its member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.

5. Tämän pöytäkirjan 21 artiklassa tarkoitetut alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt ilmoittavat ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjoissaan tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevan toimivaltansa laajuuden. Nämä järjestöt ilmoittavat myös tallettajalle toimivaltansa laajuuden merkittävistä muutoksista.

24 artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona kuudestoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu.

2. Tämän pöytäkirjan 21 artiklassa tarkoitetun alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei laskea erikseen tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuun lukumäärään tällaisen järjestön jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

3. Jokaisen sellaisen 21 artiklassa tarkoitetun valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän pöytäkirjan taikka liittyy siihen kuudennentoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen, pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona kyseinen valtio tai järjestö on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

4. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan suunnitelmiin, ohjelmiin, toimintaperiaatteisiin ja säädöksiin, joiden ensimmäinen virallinen valmisteluasiakirja valmistuu sen päivän jälkeen, jona tämä pöytäkirja tulee voimaan. Jos suunnitelman, ohjelman, toimintaperiaatteiden tai säädösten valmistelua suunnitellaan sellaisen sopimuspuolen lainkäyttövallan puitteissa, jota koskevat 3 kappaleen määräykset, tätä pöytäkirjaa sovelletaan niihin suunnitelmiin, ohjelmiin, toimintaperiaatteisiin ja säädöksiin, joiden ensimmäinen virallinen valmisteluasiakirja valmistuu sen päivän jälkeen, jona tämä pöytäkirja tulee voimaan kyseisen sopimuspuolen osalta.

5. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the regional economic integration organizations referred to in article 21 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any relevant modification to the extent of their competence.

Article 24

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of paragraph 1 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization referred to in article 21 shall not be counted as additional to those deposited by States members of such an organization.

3. For each State or regional economic integration organization referred to in article 21 which ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. This Protocol shall apply to plans, programmes, policies and legislation for which the first formal preparatory act is subsequent to the date on which this Protocol enters into force. Where the Party under whose jurisdiction the preparation of a plan, programme, policy or legislation is envisaged is one for which paragraph 3 applies, this Protocol shall apply to plans, programmes, policies and legislation for which the first formal preparatory act is subsequent to the date on which this Protocol comes into force for that Party.

25 artikla

Irtisanominen

Sopimuspuoli voi milloin tahansa neljän vuoden kuluttua päivästä, jona tämä pöytäkirja on tullut voimaan kyseisen sopimuspuolen osalta, irtisanoa pöytäkirjan ilmoittamalla asiasta kirjallisesti tallettajalle. Irtisanominen tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut irtisanomisilmoituksen. Irtisanominen ei vaikuta 5—9 artiklan eikä 11 ja 13 artiklan soveltamiseen jo aloitetun tämän pöytäkirjan mukaisen strategisen ympäristöarvioinnin osalta eikä 10 artiklan soveltamiseen sellaisen ilmoituksen tai pyynnön osalta, joka on tehty ennen irtisanomisen voimaantuloa.

26 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän pöytäkirjan alkuperäiskappale, jonka englannin-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Kiovassa (Ukrainassa) 21 päivänä toukokuuta 2003.

Article 25

Withdrawal

At any time after four years from the date on which this Protocol has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Protocol by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary. Any such withdrawal shall not affect the application of articles 5 to 9, 11 and 13 with respect to a strategic environmental assessment under this Protocol which has already been started, or the application of article 10 with respect to a notification or request which has already been made, before such withdrawal takes effect.

Article 26

Authentic texts

The original of this Protocol, of which the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

Done at Kiev (Ukraine), this twenty-first day of May, two thousand and three.

LIITE I**luettelo 4 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuista hankkeista**

1. Öljynjalostamot (lukuun ottamatta yrityksiä, jotka jalostavat raakaöljystä ainoastaan voiteluaineita) sekä laitokset, jotka kaasuttavat ja nesteyttävät kivihiiltä tai öljyliusketta vähintään 500 tonnia päivässä.

2. Lämpövoimalaitokset ja muut polttolaitokset, joiden lämmöntuotto on vähintään 300 megawattia, sekä ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit (lukuun ottamatta halkeamis- ja hyötämiskelpoisten aineiden tuotantoon ja konversioon tarkoitettuja tutkimuslaitoksia, joiden suurin jatkuva lämpöteho on enintään 1 kilowatti).

3. Laitokset, jotka on suunniteltu yksinomaan ydinpolttoaineiden tuotantoon tai rikastamiseen, säteilytettyjen ydinpolttoaineiden jälleenkäsittelyyn tai radioaktiivisen jätteen varastointiin, loppusijoitukseen ja käsittelyyn.

4. Suuret valuraudan ja teräksen alkusulatuksen ja ei-rautametallien tuotantoon tarkoitetut laitokset.

5. Asbestin louhintalaitokset sekä laitokset, joissa käsitellään ja muunnetaan asbestia ja asbestia sisältäviä tuotteita, jos niissä tuotetaan: asbestisementistä valmistettuja lopputuotteita yli 20 000 tonnia vuodessa; asbestia kitkapintamateriaalissa sisältäviä lopputuotteita yli 50 tonnia vuodessa; muita tuotteita, joissa käytetään asbestia, yli 200 tonnia vuodessa.

6. Kemianteollisuuden laitoskombinaatit.

7. Moottoriteiden, moottoriliikenneteiden*) ja kaukoliikenteen rautateiden rakentaminen sekä sellaisten lentoasemien**) rakentaminen, joiden pääkiitorata on vähintään 2 100 metriä pitkä.

8. Halkaisijaltaan suuret öljy- ja kaasuputket.

9. Kauppasatamat sekä sisävesiväylät ja -satamat, joihin pääsevät yli 1 350 tonnin alukset.

10. Myrkyllisten jätteiden ja ongelmajätteiden polttamiseen, kemialliseen käsitte-

ANNEX I**list of projects as referred to in article 4, paragraph 2**

1. Crude oil refineries (excluding undertakings manufacturing only lubricants from crude oil) and installations for the gasification and liquefaction of 500 metric tons or more of coal or bituminous shale per day.

2. Thermal power stations and other combustion installations with a heat output of 300 megawatts or more and nuclear power stations and other nuclear reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials, whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load).

3. Installations solely designed for the production or enrichment of nuclear fuels, for the reprocessing of irradiated nuclear fuels or for the storage, disposal and processing of radioactive waste.

4. Major installations for the initial smelting of cast-iron and steel and for the production of non-ferrous metals.

5. Installations for the extraction of asbestos and for the processing and transformation of asbestos and products containing asbestos: for asbestos-cement products, with an annual production of more than 20,000 metric tons of finished product; for friction material, with an annual production of more than 50 metric tons of finished product; and for other asbestos utilization of more than 200 metric tons per year.

6. Integrated chemical installations.

7. Construction of motorways, express roads*) and lines for long-distance railway traffic and of airports**) with a basic runway length of 2,100 metres or more.

8. Large-diameter oil and gas pipelines.

9. Trading ports and also inland waterways and ports for inland-waterway traffic which permit the passage of vessels of over 1,350 metric tons.

10. Waste-disposal installations for the incineration, chemical treatment or landfill

lyyn tai kaatopaikalle sijoittamiseen tarkoitettut käsittelylaitokset.

11. Suuret padot ja tekoaltaat.

12. Pohjaveden otto, jos vettä otetaan vähintään 10 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

13. Massan ja paperin valmistus, jos valmistetaan vähintään 200 tonnia ilma-kuivattua massaa tai paperia päivässä.

14. Suurimittainen kaivostoiminta, metallimalmien tai kivihiilen paikalla tapahtuva rikastaminen ja käsittely.

15. Merellä tapahtuva hiilivedyn tuotanto.

16. Suuret öljyn sekä petrokemiallisten ja muiden kemiallisten tuotteiden varastointirakenteet.

17. Puuston pysyvä poistaminen laajoilta alueilta.

*) Tässä pöytäkirjassa "moottoritie" tarkoittaa tietä, joka on erityisesti suunniteltu ja rakennettu moottoriajoneuvoliikennettä varten ja jolle sen varrella olevilta kiinteistöiltä ei ole välittömiä liittymiä ja

(a) jolla on, yksittäisiä alueita lukuun ottamatta tai muutoin kuin tilapäisesti, molempiin ajosuuntiin kulkevat ajoradat, jotka erotetaan toisistaan joko maa-alueella, jota ei ole tarkoitettu liikenteelle, tai poikkeustapauksissa jollain muulla tavalla,

(b) joka ei risteä samassa tasossa minkään tien, rautatien, raitiotien tai jalankulkutien kanssa,

(c) jonka on erityisesti osoitettu olevan moottoritie,

- "moottoriliikennetie" tarkoittaa tietä, joka on varattu moottoriliikenteelle ja jolle päästään vain eritasoliittymistä tai valvotuista liittymistä ja jolla erityisesti pysähtyminen ja pysäköinti on kielletty käytössä olevilla ajoradoilla.

**) Tässä pöytäkirjassa "lentoasema" tarkoittaa lentoasemaa, joka on kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön perustamisesta vuonna 1944 tehdyn Chicagon yleissopimuksen määritelmän mukainen (liite 14).

of toxic and dangerous wastes.

11. Large dams and reservoirs.

12. Groundwater abstraction activities in cases where the annual volume of water to be abstracted amounts to 10 million cubic metres or more.

13. Pulp and paper manufacturing of 200 air-dried metric tons or more per day.

14. Major mining, on-site extraction and processing of metal ores or coal.

15. Offshore hydrocarbon production.

16. Major storage facilities for petroleum, petrochemical and chemical products.

17. Deforestation of large areas.

*) For the purposes of this Protocol:

- "Motorway" means a road specially designed and built for motor traffic, which does not serve properties bordering on it, and which:

(a) Is provided, except at special points or temporarily, with separate carriageways for the two directions of traffic, separated from each other by a dividing strip not intended for traffic or, exceptionally, by other means;

(b) Does not cross at level with any road, railway or tramway track, or footpath; and

(c) Is specially sign posted as a motorway.

- "Express road" means a road reserved for motor traffic accessible only from interchanges or controlled junctions and on which, in particular, stopping and parking are prohibited on the running carriageway(s).

**) For the purposes of this Protocol, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (annex 14).

LIITE II**muut 4 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut hankkeet**

1. Maaseudun maanomistussuhteita muuttavat hankkeet.
2. Hankkeet viljelemättömän maan tai osaksi luonnontilassa olevien alueiden ottamiseksi voimaperäiseen maatalouskäyttöön.
3. Maatalouden vesihuoltohankkeet, mukaan lukien kastelu- ja ojitushankkeet.
4. Karjan tehokasvatukseen tarkoitetut laitokset (mukaan lukien siipikarja).
5. Metsittäminen ja metsänhakuu maan käyttötarkoituksen muuttamiseksi.
6. Kalan tehoviljely.
7. Ydinvoimalat ja muut ydinreaktorit *), mukaan lukien näiden ydinvoimaloiden tai reaktorien purkaminen tai käytöstä poistaminen (lukuun ottamatta halkeamis- ja hyötämiskelpoisten aineiden tuotantoon ja konversioon tarkoitettuja tutkimuslaitoksia, joiden suurin jatkuva lämpöteho on enintään 1 kilowatti), jollei niitä mainita liitteessä I.
8. Jännitteeltään vähintään 220 kilovoltin ja pituudeltaan yli 15 kilometrin mittaisten maanpäällisten voimajohtojen rakentaminen ja muut hankkeet sähköenergian siirtämiseksi ilmakaapeleilla.
9. Sähkön, höyryn ja kuuman veden teolliset tuotantolaitokset.
10. Kaasun, höyryn ja kuuman veden siirrossa tarvittavat teolliset laitokset.
11. Fossiilisten polttoaineiden ja maakaasun maanpäällinen varastointi.
12. Palavien kaasujen maanalainen varastointi.
13. Kivi- ja ruskohiilen teollinen puristustuotanto.
14. Vesivoiman tuotantolaitokset.
15. Laitokset tuulivoiman valjastamiseksi energiantuotantoa varten (tuulivoimalat).
16. Muut kuin liitteessä I mainitut laitokset, jotka on tarkoitettu:

ANNEX II**any other projects referred to in article 4, paragraph 2**

1. Projects for the restructuring of rural land holdings.
2. Projects for the use of uncultivated land or seminatural areas for intensive agricultural purposes.
3. Water management projects for agriculture, including irrigation and land drainage projects.
4. Intensive livestock installations (including poultry).
5. Initial afforestation and deforestation for the purposes of conversion to another type of land use.
6. Intensive fish farming.
7. Nuclear power stations and other nuclear reactors*) including the dismantling or decommissioning of such power stations or reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load), as far as not included in annex I.
8. Construction of overhead electrical power lines with a voltage of 220 kilovolts or more and a length of 15 kilometres or more and other projects for the transmission of electrical energy by overhead cables.
9. Industrial installations for the production of electricity, steam and hot water.
10. Industrial installations for carrying gas, steam and hot water.
11. Surface storage of fossil fuels and natural gas.
12. Underground storage of combustible gases.
13. Industrial briquetting of coal and lignite.
14. Installations for hydroelectric energy production.
15. Installations for the harnessing of wind power for energy production (wind farms).
16. Installations, as far as not included in annex I, designed:

- ydinpolttoaineen tuotantoon tai rikastamiseen;
- säteilytetyn ydinpolttoaineen käsitteilyyn;
- säteilytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen;
- yksinomaan radioaktiivisen jätteen loppusijoitukseen;
- yksinomaan säteilytettyjen ydinpolttoaineiden (yli 10 vuodeksi suunniteltuun) varastointiin muualla kuin tuotantopaikassa; tai
- radioaktiivisen jätteen käsittelyyn ja varastointiin.

17. Kivilouhokset, avokaivokset ja turvetuotanto, jollei niitä mainita liitteessä I.

18. Maanalainen kaivostoiminta, jollei sitä mainita liitteessä I.

19. Mineraalien otto merestä tai joesta ruoppaamalla.

20. Syväkairaukset (erityisesti geotermiset kairaukset, kairaukset ydinjättemateriaalin varastointia varten, kairaukset vesivarojen hyödyntämiseksi), lukuun ottamatta kairauksia maaperän stabiiliuden tutkimiseksi.

21. Maanpäälliset teolliset rakennelmat kivihiilen, malmien ja öljyliuskeen louhintaa sekä öljyn- ja kaasunporausta varten.

22. Valuraudan ja teräksen alkusulatukseen tarkoitetut laitokset, jollei niitä mainita liitteessä I.

23. Valuraudan ja teräksen tuotantoon (alku- tai jalostussulatukseen) tarkoitetut laitokset, mukaan lukien jatkuva valu.

24. Rautametallien käsittelylaitokset (kuumavalssaamot, pajat ja takomot, suojaavien kuumapinnoitteiden teko).

25. Rautametallisulatot.

26. Laitokset ei-rautaraakametallien tuottamiseksi malmista, rikasteista tai sekundaarisista raaka-aineista metallurgisilla, kemiallisilla tai elektrolyttisillä menetelmillä, jollei niitä mainita liitteessä I.

27. Laitokset, joissa sulatetaan ja seostetaan ei-rautametalleja, lukuun ottamatta jalometalleja, mukaan lukien regeneroidut tuotteet (jalostus-, sulattovalu- ja muut tuotteet), jollei niitä mainita liitteessä I.

28. Metallien ja muovimateriaalien pintakäsittelylaitokset, joissa käytetään elektrolyttistä tai kemiallista prosessia.

- For the production or enrichment of nuclear fuel;

- For the processing of irradiated nuclear fuel;

- For the final disposal of irradiated nuclear fuel;

- Solely for the final disposal of radioactive waste;

- Solely for the storage (planned for more than 10 years) of irradiated nuclear fuels in a different site than the production site; or

- For the processing and storage of radioactive waste.

17. Quarries, open cast mining and peat extraction, as far as not included in annex I.

18. Underground mining, as far as not included in annex I.

19. Extraction of minerals by marine or fluvial dredging.

20. Deep drillings (in particular geothermal drilling, drilling for the storage of nuclear waste material, drilling for water supplies), with the exception of drillings for investigating the stability of the soil.

21. Surface industrial installations for the extraction of coal, petroleum, natural gas and ores, as well as bituminous shale.

22. Integrated works for the initial smelting of cast iron and steel, as far as not included in annex I.

23. Installations for the production of pig iron or steel (primary or secondary fusion) including continuous casting.

24. Installations for the processing of ferrous metals (hotrolling mills, smitheries with hammers, application of protective fused metal coats).

25. Ferrous metal foundries.

26. Installations for the production of non-ferrous crude metals from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical, chemical or electrolytic processes, as far as not included in annex I.

27. Installations for the smelting, including the alloyage, of non-ferrous metals excluding precious metals, including recovered products (refining, foundry casting, etc.), as far as not included in annex I.

28. Installations for surface treatment of metals and plastic materials using an electrolytic or chemical process.

29. Moottoriajoneuvojen valmistus ja kokoonpano sekä moottoriajoneuvojen moottorien valmistus.

30. Telakat.

31. Ilma-alusten valmistus- ja korjauslaitokset.

32. Rautatiekaluston valmistus.

33. Räjähdyksiittäminen.

34. Metallimalmien pasutus- ja sintrauslaitokset.

35. Koksasuunit (kivihiilen pyrolyysi).

36. Sementtitehtaat.

37. Laitokset, joissa valmistetaan lasia tai lasivillaa.

38. Laitokset, joissa sulatetaan mineraaleja, mukaan lukien mineraalikulitujen valmistus.

39. Keraamisten tuotteiden valmistus polttamalla, erityisesti kattotiilet, tiilet, tulenkestävät tiilet, laatat, kivitavara tai posliini.

40. Kemikaalien tuotantolaitokset ja puolivalmisteiden käsittelylaitokset, jollei niitä mainita liitteessä I.

41. Torjunta-aineiden, farmaseuttisten tuotteiden, maalien ja lakkojen sekä elastomeerien ja peroksidien tuotanto.

42. Öljyn sekä petrokemiallisten ja muiden kemiallisten tuotteiden varastointilaitokset, jollei niitä mainita liitteessä I.

43. Kasvi- ja eläinöljyjen ja -rasvojen valmistus.

44. Eläin- ja kasvituotteiden pakkaaminen ja purkittaminen.

45. Meijerituotteiden valmistus.

46. Oluenpano ja mallastus.

47. Sokerileipomotuotteiden ja siirapin valmistus.

48. Teurastamot.

49. Teolliset täkkelyksen valmistuslaitokset.

50. Kalajauho- ja kalaöljytehtaat.

51. Sokeritehtaat.

52. Teollisuuslaitokset, joissa tuotetaan massaa, paperia ja kartonkia, jollei niitä mainita liitteessä I.

53. Kuitujen tai tekstiilien esikäsittely- tai värjäyslaitokset.

54. Vuotien ja nahkojen parkituslaitokset.

29. Manufacture and assembly of motor vehicles and manufacture of motor-vehicle engines.

30. Shipyards.

31. Installations for the construction and repair of aircraft.

32. Manufacture of railway equipment.

33. Swaging by explosives.

34. Installations for the roasting and sintering of metallic ores.

35. Coke ovens (dry coal distillation).

36. Installations for the manufacture of cement.

37. Installations for the manufacture of glass including glass fibre.

38. Installations for smelting mineral substances including the production of mineral fibres.

39. Manufacture of ceramic products by burning, in particular roofing tiles, bricks, refractory bricks, tiles, stoneware or porcelain.

40. Installations for the production of chemicals or treatment of intermediate products, as far as not included in annex I.

41. Production of pesticides and pharmaceutical products, paint and varnishes, elastomers and peroxides.

42. Installations for the storage of petroleum, petrochemical, or chemical products, as far as not included in annex I.

43. Manufacture of vegetable and animal oils and fats.

44. Packing and canning of animal and vegetable products.

45. Manufacture of dairy products.

46. Brewing and malting.

47. Confectionery and syrup manufacture.

48. Installations for the slaughter of animals.

49. Industrial starch manufacturing installations.

50. Fish-meal and fish-oil factories.

51. Sugar factories.

52. Industrial plants for the production of pulp, paper and board, as far as not included in annex I.

53. Plants for the pre treatment or dyeing of fibres or textiles.

54. Plants for the tanning of hides and skins.

55. Selluloosan jalostus- ja tuotantolaitokset.

56. Elastomeeripohjaisten tuotteiden valmistus ja käsittely.

57. Keinotekoisien mineraalikulitujen valmistuslaitokset.

58. Räjähdyksaineiden regenerointi- tai tuhoamislaitokset.

59. Asbestin tuotantolaitokset ja asbestituotteiden valmistuslaitokset, jollei niitä mainita liitteessä I.

60. Teurastamot (laitokset, joissa käsitellään raatoja).

61. Moottorien, turbiinien ja reaktoreiden koestuspenkit.

62. Pysyvät moottoriajoneuvojen kilpa- ja koeradat.

63. Kaasu- tai öljyputket, jollei niitä mainita liitteessä I.

64. Kemikaaliputket, joiden halkaisija on yli 800 mm ja pituus yli 40 km.

65. Rautateiden ja yhdistettyjen kuljetusten uudelleenlastauksessa tarvittavien laitteiden sekä yhdistettyjen kuljetusten väli- tai pääteasemien rakentaminen, jollei sitä mainita liitteessä I.

66. Yksinomaan tai pääasiassa matkustajaliikenteeseen käytettävien raitioteiden, maan pinnalla tai maan alla kulkevien ratojen, ilmaratojen tai vastaavien erikoisratojen rakentaminen.

67. Teiden rakentaminen, mukaan lukien olemassa olevan tien uudelleenlinjaus ja/tai leventäminen, jollei sitä mainita liitteessä I.

68. Satamien ja satamalaitteiden rakentaminen, mukaan lukien kalasatamat, jollei sitä mainita liitteessä I.

69. Sisävesiväylien ja -satamien rakentaminen, jollei sitä mainita liitteessä I.

70. Kauppasatamat ja rannassa kiinni olevat lastaus- ja purkulaiturit ja ulkosatamat, jollei niitä mainita liitteessä I.

71. Kanavointi- ja tulvasuojelurakenteet.

72. Lentoasemien**) ja -kenttien rakentaminen, jollei sitä mainita liitteessä I.

73. Jätteiden käsittelylaitokset (mukaan lukien kaatopaikalle sijoittaminen), jollei niitä mainita liitteessä I.

74. Muiden jätteiden kuin ongelmajätteiden käsittelylaitokset, joissa jätteet polte-

55. Cellulose-processing and production installations.

56. Manufacture and treatment of elastomer-based products.

57. Installations for the manufacture of artificial mineral fibres.

58. Installations for the recovery or destruction of explosive substances.

59. Installations for the production of asbestos and the manufacture of asbestos products, as far as not included in annex I.

60. Knackers' yards.

61. Test benches for engines, turbines or reactors.

62. Permanent racing and test tracks for motorized vehicles.

63. Pipelines for transport of gas or oil, as far as not included in annex I.

64. Pipelines for transport of chemicals with a diameter of more than 800 mm and a length of more than 40 km.

65. Construction of railways and intermodal transshipment facilities, and of intermodal terminals, as far as not included in annex I.

66. Construction of tramways, elevated and underground railways, suspended lines or similar lines of a particular type used exclusively or mainly for passenger transport.

67. Construction of roads, including realignment and/or widening of any existing road, as far as not included in annex I.

68. Construction of harbours and port installations, including fishing harbours, as far as not included in annex I.

69. Construction of inland waterways and ports for inland-waterway traffic, as far as not included in annex I.

70. Trading ports, piers for loading and unloading connected to land and outside ports, as far as not included in annex I.

71. Canalization and flood-relief works.

72. Construction of airports**) and airfields, as far as not included in annex I.

73. Waste-disposal installations (including landfill), as far as not included in annex I.

74. Installations for the incineration or chemical treatment of non-hazardous waste.

taan tai käsitellään kemiallisesti.

75. Romuraudan varastointi, mukaan lukien romuautot.

76. Lietteen läjitysalueet.

77. Pohjaveden ottamot tai tekopohjaveden muodostamisjärjestelmät, jollei niitä mainita liitteessä I.

78. Laitokset vesivarojen siirtämiseksi vesistöalueelta toiselle.

79. Jätevedenpuhdistamot.

80. Padot ja muut laitokset veden patoamista tai pitkäaikaista taikka pysyvää varastointia varten, jollei niitä mainita liitteessä I.

81. Eroosion estämiseksi rannikolle tehdyt rakenteet ja vesirakennustyöt, joilla rannikkoa voidaan muuttaa rakentamalla esimerkiksi penkereitä, aallonmurtajia, rantapatoja ja muita tulvimisen torjumiseksi tarkoitettuja rakenteita, lukuun ottamatta tällaisten rakenteiden ylläpitoa ja jälleenrakentamista.

82. Veden kaukosiiirtoon tarkoitettut johdot.

83. Laskettelurinteet, hiihtohissit, köysiradat ja vastaavat rakenteet.

84. Huvivenesatamat.

85. Kaupunkialueiden ulkopuolella sijaitsevat lomakylät ja hotellikompleksit sekä vastaavat rakennukset.

86. Pysyvät leirintä- ja asuntovaunualueet.

87. Huvipuistot.

88. Hankkeet teollisuusalueiden rakentamiseksi.

89. Kaupunkirakentamishankkeet, mukaan lukien ostoskeskusten ja paikoitusalueiden rakentaminen.

90. Merenpohjan kuivatus maa-alueeksi.

*) Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa ydinvoimalat ja muut ydinreaktorit lakkaavat olemasta tällaisia laitoksia, kun kaikki ydinpolttoaine ja muut radioaktiivisesti saastuneet elementit on pysyvästi poistettu laitosalueelta.

**) Tässä pöytäkirjassa "lentoasema" tarkoittaa lentoasemaa, joka on kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön perustamisesta vuonna 1944 tehdyn Chicagon yleissopimuksen määritelmän mukainen (liite 14).

75. Storage of scrap iron, including scrap vehicles.

76. Sludge deposition sites.

77. Groundwater abstraction or artificial groundwater recharge, as far as not included in annex I.

78. Works for the transfer of water resources between river basins.

79. Waste-water treatment plants.

80. Dams and other installations designed for the holdingback or for the long-term or permanent storage of water, as far as not included in annex I.

81. Coastal work to combat erosion and maritime works capable of altering the coast through the construction, for example, of dykes, moles, jetties and other sea defence works, excluding the maintenance and reconstruction of such works.

82. Installations of long-distance aqueducts.

83. Ski runs, ski lifts and cable cars and associated developments.

84. Marinas.

85. Holiday villages and hotel complexes outside urban areas and associated developments.

86. Permanent campsites and caravan sites.

87. Theme parks.

88. Industrial estate development projects.

89. Urban development projects, including the construction of shopping centres and car parks.

90. Reclamation of land from the sea.

*) For the purposes of this Protocol, nuclear power stations and other nuclear reactors cease to be such an installation when all nuclear fuel and other radioactively contaminated elements have been removed permanently from the installation site.

**) For the purposes of this Protocol, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (annex 14).

LIITE III**perusteet 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen todennäköisten merkittävien ympäristövaikutusten, mukaan lukien terveysvaikutukset, määrittämiselle**

1. Suunnitelman tai ohjelman merkitys ympäristönäkökohtien, mukaan lukien terveysnäkökohdat, huomioon ottamiseksi erityisesti kestävän kehityksen edistämisen kannalta.

2. Missä määrin suunnitelmassa tai ohjelmassa määritetään puitteet hankkeille ja muulle toiminnalle, joko sijainnin, luonteen, koon ja toimintaedellytysten osalta tai kohdentamalla voimavaroja.

3. Missä määrin suunnitelma tai ohjelma vaikuttaa muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin, mukaan lukien ne, jotka kuuluvat eriasteisten suunnitelmien ja ohjelmien kokonaisuuteen.

4. Suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat, mukaan lukien terveysongelmat.

5. Ympäristövaikutusten, mukaan lukien terveysvaikutukset, luonne, kuten vaikutusten todennäköisyys, kesto, toistuvuus, palautuvuus, suuruus ja laajuus (kuten vaikutusten kohteeksi todennäköisesti joutuva maantieteellinen alue tai väestön koko).

6. Ympäristöriskit, mukaan lukien terveysriskit.

7. Vaikutusten valtioiden rajat ylittävä luonne.

8. Missä määrin suunnitelma tai ohjelma vaikuttaa arvokkaisiin tai herkästi vahingoittuviin alueisiin, mukaan lukien maisemat, joilla on tunnustettu kansallinen tai kansainvälinen suojeluasema.

ANNEX III**criteria for determining of the likely significant environmental, including health, effects referred to in article 5, paragraph 1**

1. The relevance of the plan or programme to the integration of environmental, including health, considerations in particular with a view to promoting sustainable development.

2. The degree to which the plan or programme sets a framework for projects and other activities, either with regard to location, nature, size and operating conditions or by allocating resources.

3. The degree to which the plan or programme influences other plans and programmes including those in a hierarchy.

4. Environmental, including health, problems relevant to the plan or programme.

5. The nature of the environmental, including health, effects such as probability, duration, frequency, reversibility, magnitude and extent (such as geographical area or size of population likely to be affected).

6. The risks to the environment, including health.

7. The transboundary nature of effects.

8. The degree to which the plan or programme will affect valuable or vulnerable areas including landscapes with a recognized national or international protection status.

LIITE IV

7 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut tiedot

1. Suunnitelman tai ohjelman sisältö ja päätavoitteet sekä sen yhteydet muihin suunnitelmiin tai ohjelmiin.

2. Ympäristön, mukaan lukien terveys, kulloiseenkin tilaan liittyvät merkitykselliset näkökohdat sekä niiden todennäköinen kehitys siinä tapauksessa, ettei suunnitelmaa tai ohjelmaa toteuteta.

3. Ympäristön, mukaan lukien terveys, ominaisuudet alueilla, joihin todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia.

4. Suunnitelmaan tai ohjelmaan liittyvät ympäristöongelmat, mukaan lukien terveysongelmat.

5. Kansainvälisellä, kansallisella ja muilla tasoilla vahvistetut ympäristötavoitteet, mukaan lukien terveystavoitteet, jotka ovat merkityksellisiä suunnitelman tai ohjelman kannalta, ja tavat, joilla nämä tavoitteet ja muut ympäristönäkökohdat, mukaan lukien terveystavoitteet, on otettu huomioon suunnitelmaa tai ohjelmaa valmisteltaessa.

6. Todennäköiset merkittävät 2 artiklan 7 kappaleessa määritellyt ympäristövaikutukset, mukaan lukien terveysvaikutukset*).

7. Toimenpiteet suunnitelman tai ohjelman toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvien merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten, mukaan lukien terveysvaikutukset, estämiseksi, vähentämiseksi tai lieventämiseksi.

8. Yleiskatsaus käsiteltyjen vaihtoehtojen valintaperusteista ja kuvaus siitä, miten arviointi tehtiin, mukaan lukien sisällytettävien tietojen antamisessa ilmenneet ongelmat, kuten tekniset puutteet tai tietämyksen puute.

9. Toimenpiteet suunnitelman tai ohjelman toteuttamisesta johtuvien ympäristövaikutusten, mukaan lukien terveysvaikutukset, seuraamiseksi.

10. Todennäköiset merkittävät valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset, mukaan lukien terveysvaikutukset.

11. Yleistajuinen tiivistelmä annetuista tiedoista.

ANNEX IV

Information referred to in article 7, paragraph 2

1. The contents and the main objectives of the plan or programme and its link with other plans or programmes.

2. The relevant aspects of the current state of the environment, including health, and the likely evolution thereof should the plan or programme not be implemented.

3. The characteristics of the environment, including health, in areas likely to be significantly affected.

4. The environmental, including health, problems which are relevant to the plan or programme.

5. The environmental, including health, objectives established at international, national and other levels which are relevant to the plan or programme, and the ways in which these objectives and other environmental, including health, considerations have been taken into account during its preparation.

6. The likely significant environmental, including health, effects*) as defined in article 2, paragraph 7.

7. Measures to prevent, reduce or mitigate any significant adverse effects on the environment, including health, which may result from the implementation of the plan or programme.

8. An outline of the reasons for selecting the alternatives dealt with and a description of how the assessment was undertaken including difficulties encountered in providing the information to be included such as technical deficiencies or lack of knowledge.

9. Measures envisaged for monitoring environmental, including health, effects of the implementation of the plan or programme.

10. The likely significant transboundary environmental, including health, effects.

11. A non-technical summary of the information provided.

*) Näiden vaikutusten olisi sisällettävä sekundaariset, kumulatiiviset, synergistiset, lyhytaikaiset, keskipitkät ja pitkäaikaiset, pysyvät ja väliaikaiset, positiiviset ja negatiiviset vaikutukset.

*) These effects should include secondary, cumulative, synergistic, short-, medium- and long-term, permanent and temporary, positive and negative effects.

LIITE V**8 artiklan 5 kappaleessa tarkoitetut tiedot**

1. Ehdotettu suunnitelma tai ohjelma ja sen luonne.
2. Suunnitelman tai ohjelman hyväksymisestä vastaava viranomainen.
3. Suunniteltu menettely, mukaan lukien
 - (a) menettelyn käynnistäminen,
 - (b) yleisön mahdollisuudet osallistua,
 - (c) yleisön suunnitellun kuulemisen aika ja paikka,
 - (d) viranomainen, jolta asiaan liittyviä tietoja voi saada ja jonka huostaan asiaan liittyvät tiedot on talletettu yleisön tarkasteltavaksi,
 - (e) viranomainen, jolle voidaan esittää huomautuksia tai kysymyksiä, sekä määräaika huomautusten tai kysymysten esittämiselle,
 - (f) saatavilla olevat ehdotetun suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristötiedot, mukaan lukien terveystiedot.
4. Valtioiden välisen arviointimenettelyn todennäköinen soveltaminen suunnitelmaan tai ohjelmaan.

ANNEX V**information referred to in article 8, paragraph 5**

1. The proposed plan or programme and its nature.
2. The authority responsible for its adoption.
3. The envisaged procedure, including:
 - (a) The commencement of the procedure;
 - (b) The opportunities for the public to participate;
 - (c) The time and venue of any envisaged public hearing;
 - (d) The authority from which relevant information can be obtained and where the relevant information has been deposited for examination by the public;
 - (e) The authority to which comments or questions can be submitted and the time schedule for the transmittal of comments or questions; and
 - (f) What environmental, including health, information relevant to the proposed plan or programme is available.
4. Whether the plan or programme is likely to be subject to a transboundary assessment procedure.